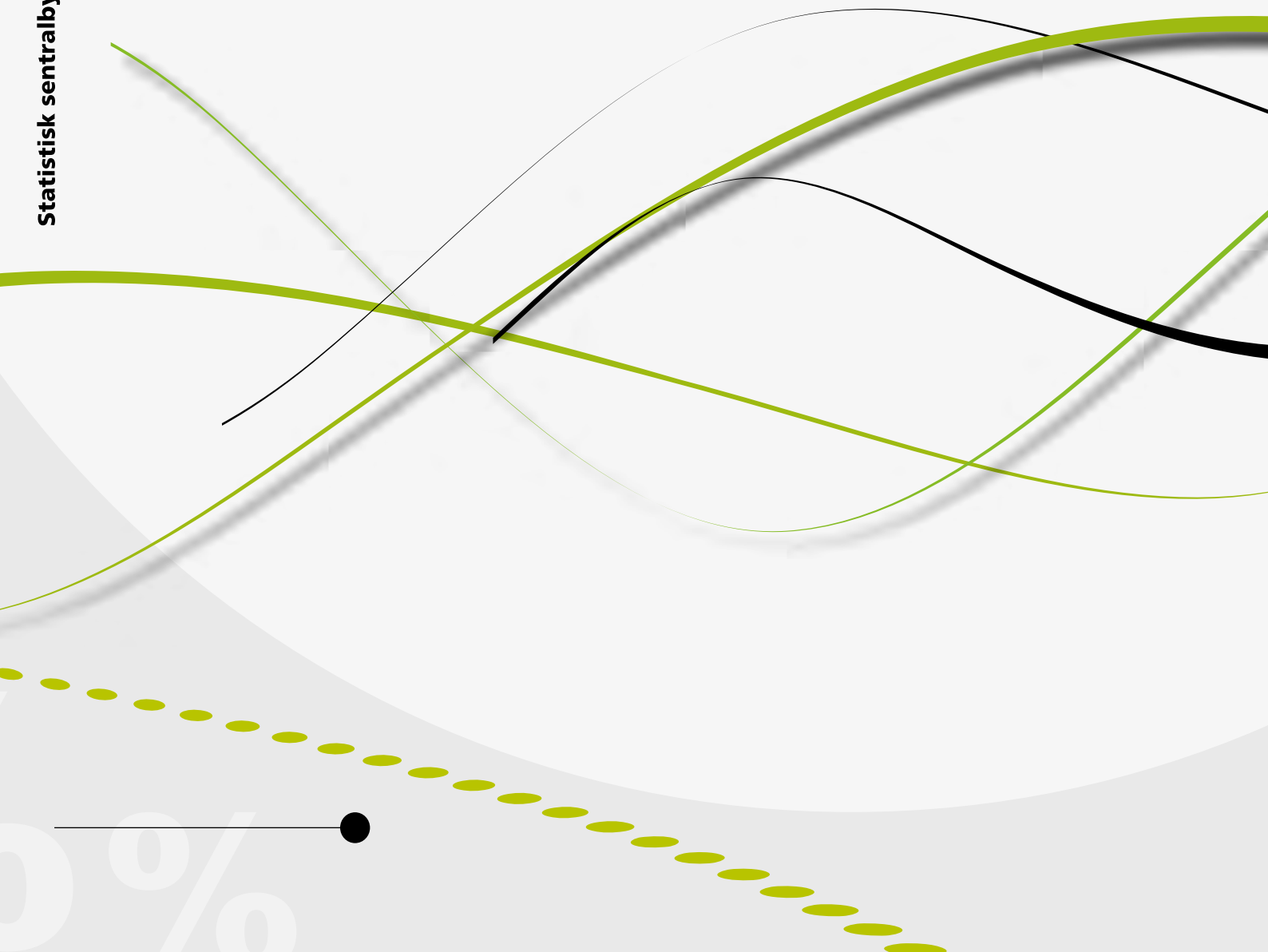

Lars Wilhelmsen

Innovasjon i norsk næringsliv 2011-2013

Lars Wilhelmsen

Innovasjon i norsk næringsliv 2011-2013

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	..
Publisert oktober 2015	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-9234-7 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-9235-4 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: Teknologi og innovasjon	Brudd i den loddrette serien	—
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Innovasjonsstatistikk gir viktig informasjon om næringslivet og en pekepinn på evnen til omstilling og nyskaping. Denne rapporten er basert på funnene fra SSBs innovasjonsundersøkelse for 2013 som belyser innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv over en referanseperiode på tre år fra 2011-2013.

SSBs innovasjonsundersøkelse utføres som en del av EUs statistikkbyrå, Eurostats Community Innovation Survey (CIS) og gjennomføres normalt annethvert år. CIS er basert på et felles skjema utarbeidet av Eurostat i samarbeid med de nasjonale statistikkbyråene. Skjemaet inneholder en rekke kjernespørsmål som stilles i hver undersøkelse, mens andre kun er med en enkelt gang eller inkluderes mer sporadisk. Enkelte av spørsmålene er også utvidet eller justert for å være bedre tilpasset norske formål og brukerbehov. I Norge har innovasjonsundersøkelsen hatt felles datafangst med FoU-undersøkelsen i perioden fra 2001 til og med 2012.

Den norske innovasjonsundersøkelsen for 2013 er imidlertid en frittstående undersøkelse utført i et av «mellomårene» for CIS. Undersøkelsen ble gjennomført for å følge opp en tidligere pilotundersøkelse. Denne hadde slått fast at den felles datafangsten med FoU påvirker innovasjonstallene fra undersøkelsen. Hensikten var å kartlegge nivået på disse utslagene for hele næringslivet og for å tjene som et mulig referansepunkt for senere undersøkelser, i tilfelle disse skulle bli gjennomført separat fra FoU.

Konklusjonen var at den ordinære innovasjonsundersøkelsen burde sendes ut som en egen undersøkelse fra og med CIS 2014. Dette innebærer et brudd i dataserien for innovasjon som dokumenteres i denne rapporten. Sammenlikningsgrunnlaget for tallene som presenteres her er dermed innovasjonsundersøkelsene for 2012 og tidligere, mens framtidige undersøkelser i hovedsak vil sammenlikne seg med undersøkelsene fra og med 2013.

Rapporten er til dels basert på materiale tidligere publisert av SSB gjennom andre kilder. Dette inkluderer tidligere utgaver av SSBs rapportserie om innovasjon, «Indikatorrapporten», som utgis av Forskningsrådet, samt artikler og statistikkfrigivninger på SSB.no. Det rettes en takk til Frank Foyn, Claudia Berrios, Kristine Langhoff og Lise Dalen Mc Mahon hos SSB, samt til Kaja Wendt og Espen Solberg hos NIFU og øvrige medlemmer av indikatorrapportens redaksjonskomité som har bidratt med innspill og kommentarer til disse arbeidene.

Dag Gravem, Karianne Lund og Tore Nøtnæs fra metodeavdelingen i SSB har bidratt til kvalitetssikringen av prosjektet og har hatt ansvaret for brukertesting og intervjuer med oppgavegivere.

Arbeidene som omtales i denne rapporten har mottatt finansiering fra Norges Forskningsråd, Innovasjon Norge og Eurostat.

Statistisk sentralbyrå, 30. september 2015

Christine Meyer

Sammendrag

Når det kommer til internasjonal sammenliknbarhet har det blitt stilt spørsmål om den norske koblingen mellom FoU- og innovasjonsmålinger kan ha bidratt til at Norges innovasjonsresultater har vært underrapportert i forhold til de fleste andre land vi ønsker å sammenlikne oss med. En tidligere pilotundersøkelse (Wilhelmsen 2012) ga ytterligere indikasjoner på at dette kan ha vært tilfelle.

SSB har derfor gjennomført en komplett frittstående innovasjonsundersøkelse for perioden 2011-2013 med den hensikt å kartlegge i hvilken grad felles FoU- og innovasjonsundersøkelser har påvirket de norske innovasjonstallene. Endelige resultater fra denne undersøkelsen ble publisert i juni 2014 og bekrefter funnene fra pilotundersøkelsen.

Det er en signifikant høyere andel innovatører i norsk næringsliv enn det som har kommet fram i tidligere målinger. Dette gjelder for alle fire hovedtyper innovasjon: produkt- (både varer og tjenester), prosess-, organisasjons- og markedsinnovasjon. Også når tallene blir videre brutt ned på detaljert næring eller på hovednæring og foretaksstørrelse viser den separate undersøkelsen høyere innovasjonsaktivitet i så godt som alle disse gruppene. Rapporterte innovasjonskostnader, bortsett fra FoU, og andelen innovatører med innovasjonssamarbeid øker også betydelig.

Relativt sett viser undersøkelsen en viss dreining bort fra FoU-drevet innovasjon og mot mer lavnivå innovasjon. Dette viser seg blant annet gjennom lavere rapportert viktighet av FoU-samarbeid og lavere andel innovatører som har introdusert innovasjoner som var nye for foretakets marked. Grunnet et betydelig høyere antall innovatører øker imidlertid begge disse indikatorene målt i absolutte tall. Målt som andel av foretak med produkt og/eller prosessinnovasjonsaktivitet er det mindre endringer i innovatørenes fordeling på andre indikatorer; slik som hemmende faktorer for innovasjon, beskyttelsesmetoder for innovasjon og informasjonskilder brukt i innovasjonsarbeidet.

Det er imidlertid rimelig å anta at den innovasjonsaktiviteten som har blitt målt i de kombinerte undersøkelsene er en delmengde av den innovasjonen som har blitt målt i den separate innovasjonsundersøkelsen. I så måte påvirker ikke de nye tallene forståelsen av resultatene fra tidligere innovasjonsundersøkelser som sådan.

Foreløpige beregninger viser at dette også vil påvirke internasjonale sammenlikninger av innovasjon. Både gjennom direkte sammenlikninger av innovasjonsaktiviteten fra CIS og gjennom internasjonal rangering på samleindikatorer – slik som Innovation Union Scoreboard (IUS), hvor innovasjonsundersøkelsens tall inngår.

Abstract

The Community Innovation Survey (CIS) is carried out every second year, and international comparisons based on these data have historically shown Norway as a relatively low scorer compared to other European countries. For example, Norway ranks below the EU average in the Innovation Union Scoreboard and is classified as a “moderate innovator”, the third lowest of four groups. The other Nordic countries: Denmark, Sweden and Finland, are all in the top group of “leading innovators”.

Yet, Norway has done very well on core economic indicators during the same time period: such as having a high GDP per capita, a high overall trade balance surplus, low unemployment etc. If we expect a positive relationship between high innovation (as measured by the CIS) and positive economic outcomes, this suggests that Norwegian innovation rates are lower than they reasonably “should be” when comparing the Norwegian economy to those of other countries. This phenomenon has been termed the “Norwegian Puzzle” by the OECD.

Most countries collect data on R&D and innovation separately, while some – including Norway – have integrated them in a single combined survey. Technology and R&D were initially considered to be the primary drivers for innovation, and the first CIS only covered the manufacturing industries. However, the current CIS is significantly wider in both scope and coverage. Combining the surveys may thus have inadvertently limited the respondents’ understanding of what constitutes an innovative activity by maintaining too strong a link between R&D and innovation.

A limited test survey carried out in conjunction with CIS 2010 supported the notion that having a combined business enterprise R&D and innovation survey negatively impacts the reported incidence of innovation. This report details the results from a full scale “off year” innovation survey modelled on CIS 2012. The survey was carried out in Norway for the period 2011-2013 and done to assess the impact of the trial findings for the business enterprise sector as a whole, as well as to serve as a new reference point should the R&D and innovation surveys be split from each other.

Overall, our data show that there are clear and significant differences in the results between carrying out the CIS separately and integrating it with the business enterprise R&D survey. A notably higher share of enterprises reported having had innovation or innovation activities in the 2011-2013 survey than has been reported in previous combined surveys. Overall the incidence of product and/or process innovation activity increases by more than 15 percentage points while several key indicators rise by 50 per cent or more.

This applies for all types of innovation: product innovation, both for goods and in particular services, for process innovation, as well as for organisational and marketing innovations. The results remain consistent also when they are broken down further by detailed industries and when broken down by main industry and enterprise size. Non-R&D innovation expenditure and the share of innovators cooperating on product and process innovation activities are also much higher than in previous surveys.

As a consequence of these findings, the Norwegian innovation survey will be carried out separate from the R&D survey starting with CIS 2014.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
Innhold	6
1. Bakgrunn og historikk for innovasjonsundersøkelsen	7
1.1. Formål og historie	7
1.2. Kombinert vs. separat FoU- og innovasjonsundersøkelse	7
2. Et nytt referansepunkt for innovasjonsnivået	10
2.1. Signifikant økning for alle typer av innovasjon	10
2.2. Innovasjonsinvesteringer og omsetning av produktinnovasjoner	13
2.3. Andre forskjeller og likheter mellom undersøkelsene	15
2.4. Hva forårsaker utslagene i resultatene	20
3. Internasjonale sammenlikninger av innovasjon	22
3.1. Norges plassering på Innovation Union Scoreboard	22
3.2. Sammenlikning med andre lands innovasjonsundersøkelser	24
4. Opplegg og metode for undersøkelsen	33
4.1. Enhet og populasjon	33
4.2. Datainnsamling	35
4.3. Feilkilder og usikkerhet	36
4.4. Regionale tall	39
4.5. Begreper og definisjoner	40
4.6. Tilgjengelighet	41
Referanser	42
Vedlegg A: Skjema	43
Vedlegg B: Tabellsett A11, 2011-2013	52
Figurregister	105
Tabellregister	106

1. Bakgrunn og historikk for innovasjonsundersøkelsen

1.1. Formål og historie

Undersøkelsen over næringslivets innovasjonsvirksomhet er en periodisk undersøkelse som har blitt utført av Statistisk sentralbyrå siden statistikkåret (referanseåret) 1991. Undersøkelsen har en observasjonsperiode på tre år, statistikkåret og de to foregående årene. Målet er å kartlegge omfanget av innovasjon i norsk næringsliv, hvilke virkninger innovasjonsarbeid har for foretakene, samt å rette søkelys mot faktorer av betydning for innovasjonsprosessen. Innovasjon er et samlebegrep for den nyskaping som gjøres i foretakene, både når det kommer til utvikling av produkter og prosesser og innenfor foretakets organisering av arbeidet og i dets markedsrelasjoner. Det er sett på som å være av avgjørende betydning for foretakene at de lykkes med å frambringe lønnsomme nyskapinger for at de skal kunne overleve i et konkurranseutsatt marked. Økt innovasjonsevne i næringslivet er også et uttalt mål for norske myndigheter, så god statistikk og dokumentasjon på dette området er følgelig av stor interesse.

Statistikken brukes av offentlige myndigheter, næringslivsorganisasjoner, medier, forskere og av næringslivet selv. Interesse for og bruk av innovasjonsstatistikk har siden begynnelsen av 2000-tallet vært stadig økende – både nasjonalt og internasjonalt – grunnet en tiltagende bevissthet om og oppmerksomhet på innovasjon som en vesentlig forutsetning for økonomisk vekst og velstand. Sentrale offentlige brukere er blant annet Nærings- og fiskeridepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Norges forskningsråd, Innovasjon Norge med flere.

I innovasjonsundersøkelsene kartlegges blant annet hyppigheten og omfanget av innovasjonsaktiviteten i foretakene, hvilken type innovasjon de har gjennomført, ressursene som brukes på slik aktivitet, omfanget av omsetning av nye produkter, hvor ideene og kunnskapen for innovasjon kommer fra, samarbeidsrelasjoner for innovasjon og hemmende faktorer for innovasjonsvirksomheten.

I Norge gjennomføres innovasjonsundersøkelsene som en del av EUs statistikkbyrås (Eurostat) Community Innovation Survey (CIS). Denne består av et mal-skjema og et sett felles metoderetningslinjer utarbeidet av Eurostat basert på den såkalte Oslomanualen. Oslomanualen er den fremste internasjonale kilden til retningslinjer for innovasjonsstatistikk. Første utgave ble publisert i 1992 og manualen har siden blitt revidert to ganger. Siste utgave ble publisert i 2005 og var da oppdatert i henhold til eksisterende kunnskap om innovasjon og innovasjonsprosesser. De viktigste utvidelsene i 3. utgave ble gjort i forbindelse med inkluderingen av ikke-teknologisk innovasjon, slik som markedsmessig og organisatorisk innovasjon. Det ble også lagt en større vekt på sammenhenger mellom ulike innovasjonsformer enn i de to første utgavene.

1.2. Kombinert vs. separat FoU- og innovasjonsundersøkelse

Innovasjonsundersøkelsen for perioden 2010-2012 var åttende gang det ble gjennomført en ordinær innovasjonsundersøkelse. Først ut var den opprinnelige CIS som hadde referanseår 1991, fulgt av CIS2-4 med referanseår 1997, 2001 og 2004¹. Siden 2004 har det deretter blitt gjennomført innovasjonsundersøkelse annethvert år, navngitt etter referanseåret.

I perioden fra 2001 (undersøkelsen for 1999-2001) til 2012 (undersøkelsen for 2010-2012) har innovasjonsundersøkelsen blitt gjennomført sammen med FoU-

¹ Det ble dessuten gjennomført en eksperimentell innovasjonsundersøkelse med referanseår 1993.

undersøkelsen for næringslivet. Overgangen til kombinert undersøkelse skjedde gradvis: fra to helt separate undersøkelser, via en mellomløsning med to skjemaer sendt ut samtidig til samme foretakene for 1997, og deretter til en fullstendig integrert undersøkelse med felles skjema og felles utvalg fra 2001-undersøkelsen². I mellomliggende år har det siden 2002 vært gjennomført en ren FoU-undersøkelse.

Hovedargumentet for denne integreringen var å få til et konsistent, effektivt og fleksibelt produksjonssystem; både for SSB selv og for rapportørene i næringslivet. Det ble heller ikke observert noen klar effekt på innovasjonsresultatene ved overgangen til kombinert innovasjonsundersøkelse. Andel innovative foretak i 2001-undersøkelsen var noe lavere i den vareproduserende industrien i forhold til 1997, mens det var en økning i de tjenesteytende næringene.

Lav norsk innovasjonsandel

Etter at de europeiske innovasjonsundersøkelsene begynte å finne sin form viste det seg at Norge scorer relativt lavt på innovasjonsaktivitet sammenliknet med andre land. I EUs Innovation Union Scoreboard ligger Norge under EU-gjennomsnittet på den sammensatte hovedindikatoren og er gruppert på tredje nivå som en «moderat innovatør», mens både Danmark, Finland og Sverige er på høyeste nivå og klassifiseres dermed som «innovasjonsledende». Til tross for dette har Norge klart seg meget godt økonomisk i det samme tidsrommet, og samtidig vist relativt gode resultater på sentrale økonomiske indikatorer som vekst i BNP per capita, handelsbalanse, arbeidsledighet og så videre. Om vi forventer en direkte kausal sammenheng mellom høy score på innovasjonsindikatorer og økonomisk velstand kan dette synes som et paradoks.

Denne problemstillingen har vært reist flere ganger siden årtusenskiftet, men fikk kanskje særlig oppmerksomhet etter publiseringen av OECDs gjennomgang av den norske økonomien og av det norske innovasjonssystemet i henholdsvis 2007 og 2008. Fenomenet ble der omtalt som «The Norwegian Puzzle». Og selv om visse deler av dette «paradokset» siden har blitt forstått og forklart, så kunne det fortsatt se ut som om de norske indikatorene på innovasjon og innovasjonsaktivitet var lavere enn de «burde vært», særlig hvis vi sammenliknet realitetene i den norske økonomien med situasjonen i andre land. Dette var spesielt tilfellet for enkelte tall innhentet gjennom de norske innovasjonsundersøkelsene.

Pilotprosjekt indikerte signifikante forskjeller

SSB gjennomførte derfor et pilotprosjekt i forbindelse med CIS 2010 for å se nærmere på disse tilsynelatende motsetningene. Prosjektet hadde som mål å undersøke hvorvidt det fantes metodemessige faktorer ved selve målingene av innovasjon i Norge som kunne bidra til de ovennevnte utslagene³.

Hovedproblemstillingen som ble undersøkt var hvorvidt det at Norge hadde en kombinert FoU- og innovasjonsundersøkelse kunne bidra til å forklare de svake innovasjonsresultatene. De fleste landene som gjennomfører CIS utfører separate FoU- og innovasjonsundersøkelser, og det fantes visse indikasjoner på at en kombinert undersøkelse kunne ha en negativ effekt på de målte innovasjonsratene.

Pilotprosjektet ble gjennomført ved at man sendte ut en spesialundersøkelse som kun dekket innovasjon, uten et sett detaljerte FoU-spørsmål, til en gruppe av foretak som ikke var blitt valgt ut til å delta i den ordinære innovasjonsundersøkelsen. Fordi det, for sammenliknbarhetens skyld, var nødvendig å ha et tilfeldig utvalg av foretak med tilsvarende størrelse som det ordinære utvalget dekket piloten kun foretak med 10-49 ansatte i noen få utvalgte næringer.

² I tillegg inneholdt FoU-undersøkelsene for 1995 og 1999 spørsmål som omfattet et begrenset sett av innovasjonsindikatorer.

³ Dette arbeidet er dokumentert i Documents 2012/51 som er tilgjengelig fra SSB.

Resultatene bekreftet at det var god grunn til å stille dette spørsmålet. Det ble funnet en signifikant høyere andel innovatører i pilotundersøkelsen sammenliknet den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen. Det ble det også rapportert en høyere grad av samarbeid blant innovatørene, høyere andel foretak med organisasjons- og markedsinnovasjon, og en høyere andel av omsetningen som stammet fra innovasjoner.

Evaluering av resultatene og overgang til separate undersøkelser

Basert på erfaringene med pilotundersøkelsen ble det besluttet å gjennomføre en fullskala separat innovasjonsundersøkelse for perioden 2011-2013, altså i ett av «mellomårene» for de ordinære innovasjonsundersøkelsene. Hensikten med denne undersøkelsen var å kartlegge nivået på de observerte utslagene for hele næringslivet og at resultatene skulle kunne tjene som et mulig referansepunkt for senere undersøkelser, i tilfelle det ble besluttet at disse skulle gjennomføres separat fra FoU.

Et argument for å gjennomføre FoU-undersøkelsen og innovasjonsundersøkelsen for næringslivet separat har vært at det kan være forskjellige personer i foretakene som bør svare på de ulike skjemadelene. Innovasjonsundersøkelsen er i hovedsak en undersøkelse som spør om kvalitative egenskaper ved foretakenes aktiviteter. Dette krever en grad av refleksjon over egen virksomhet og bør ideelt sett besvares av noen med overordnet kunnskap om foretakets aktiviteter. FoU-delen bør ideelt sett besvares av noen med innsikt i foretakets samlede FoU-virksomhet. I praksis er det imidlertid ofte respondenter med administrativ økonomiinnsikt som svarer på begge delene, siden det er en hovedvekt på spørsmål om økonomi og personale (verdital) i FoU-delen, som kommer først.

Et annet argument har vært antakelsen om at sammenstillingen av de to, riktignok beslektede, temaene i samme skjema kan ha innsnevret respondentenes oppfattelse om hva som skal regnes som innovasjoner. Begge disse forholdene kan i sin tur ha medvirket til underrapportering av innovasjon. Videre kan det spille inn at den vareproduserende industrien utgjør en mindre andel av norsk næringsliv enn tidligere. I forhold til det som opprinnelig var et relativt smalt og teknologipreget FoU-fokus i en undersøkelse rettet mot industrien omfatter innovasjonsbegrepet nå også innovasjon i tjenestenæringene, samt organisasjons- og markedsinnovasjon⁴.

Den separate undersøkelsen ble designet for å være substansielt sett så lik som mulig den kombinerte undersøkelsen for 2010-2012. Bortsett fra utelatelsen av FoU-modulen først i skjemaet ble det foretatt endringer som var naturlige for at spørsmålene skulle fungere som en separat undersøkelse. Det vil si visse justeringer i rekkefølgen på spørsmålene samt endringer i enkelte spørsmålsformuleringer og i veiledningen til foretakene. Undersøkelsen var svarpliktig, og innsamling, kontroll og revisjon av dataene ble utført på samme måte og med de samme systemene som i den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012.

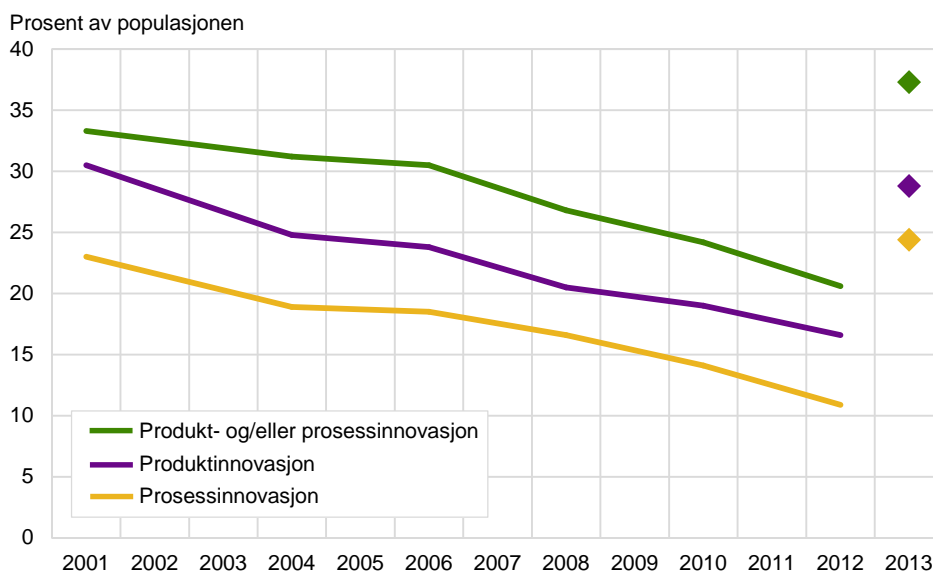
Resultatene fra den separate innovasjonsundersøkelsen bekreftet funnene fra pilotundersøkelsen, og det er disse tallene som danner grunnlaget for denne rapporten. Hvordan de norske innovasjonstallene har endret seg isolert sett omtales i kapittel 2, mens hvordan de endringene kan ventes å påvirke innovasjons-sammenlikninger i en internasjonal kontekst behandles i kapittel 3.

⁴ Se også kapittel 2.4.

2. Et nytt referansepunkt for innovasjonsnivået

Tall og figurer i denne rapporten som er oppgitt i en kontekst hvor det også refereres til tall fra den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012 (og til tidligere undersøkelser) omfatter kun næringer som var inkludert i alle undersøkelsene⁵. Dette innebærer at det kan være visse avvik mellom tekst og figurer i rapporten og de tallene som finnes i tabellvedlegget. Tabellvedlegget omfatter alle næringene som var med i den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013.

Figur 2.1. PP-innovasjoner i næringslivet, etter undersøkelse¹

¹ Sammenliknbare næringer og størrelsesgrupper. De frittstående punktene representerer undersøkelsen for 2011-2013.

2.1. Signifikant økning for alle typer av innovasjon

Som det framgår av figur 2.1 har andelen foretak med produkt- og prosessinnovasjon (PP-innovasjon) vært jevnt nedadgående siden 2001. Tallene for den separate innovasjonsundersøkelsen er angitt som frittstående punkter i figuren. Disse er betydelig høyere enn i foregående kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelse – endog høyere enn tallene var i 2001 – men vi kan ikke si noe om hvordan utviklingen ville ha vært om alle undersøkelsene hadde vært gjennomført på denne måten.

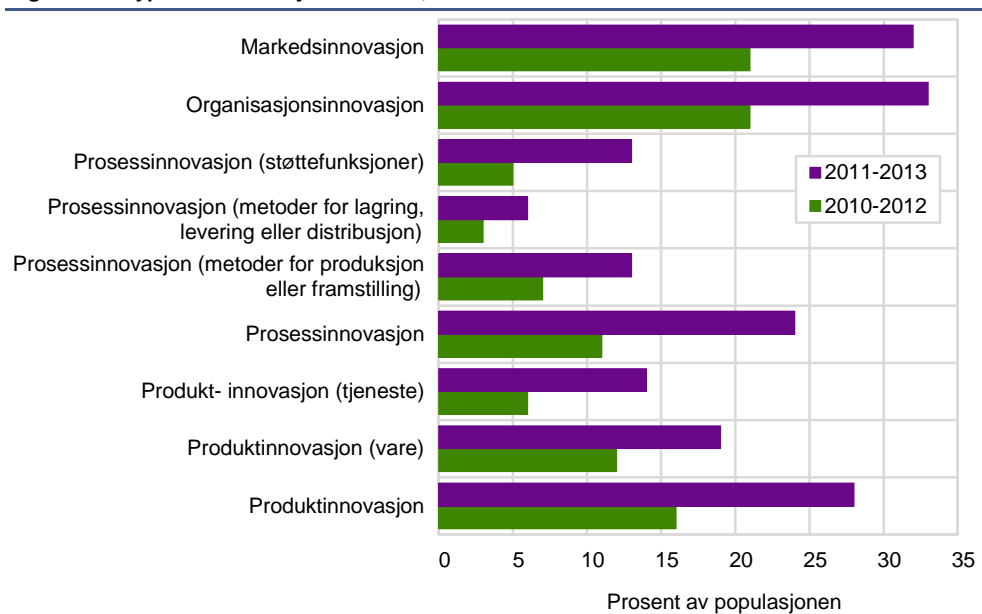
Vi har ikke direkte sammenliknbar informasjon like langt tilbake for organisasjons- og markedsinnovasjon, men disse typene har siden 2006 holdt seg mer eller mindre på samme nivå eller gått svakt opp. Også tallene for organisasjons- og markedsinnovasjon er markant høyere i den separate undersøkelsen for 2011-2013 enn tidligere undersøkelser har vist.

Det er for produktinnovasjoner av typen nye tjenester og for prosessinnovasjoner vi får de relativt sett største utslagene. Begge disse innovasjonstypene er mer enn fordoblet i denne separate undersøkelsen i forhold til den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012. Produktinnovasjon med varer, organisasjonsinnovasjon og markedsinnovasjon øker alle med over 50 prosent. Siden mange innovatører har flere typer av innovasjon samtidig er ikke utslaget for alle former for innovasjon sett under ett like stort, men i absolutte tall øker andelen foretak med noen form for innovasjonsaktivitet med over 15 prosentpoeng.

⁵ Spesifikt innebærer dette at næringene I55-56 og N79 er utelatt fra 2013-tallene selv om disse var inkludert i undersøkelsen.

For produkt- og/eller prosessinnovasjoner under ett er det andre næringer enn industri og tjenesteyting som relativt sett øker mest. Vi ser godt over en fordobling av innovasjonsaktiviteten i denne gruppen. Målt i absolutte tall er det i den vareproduserende industrien hvor andelen innovatører stiger mest, men tjenestenæringene øker nesten like mye.

Figur 2.2. Typer av innovasjonsaktivitet, etter undersøkelse

Foretak med minst 10 sysselsatte.

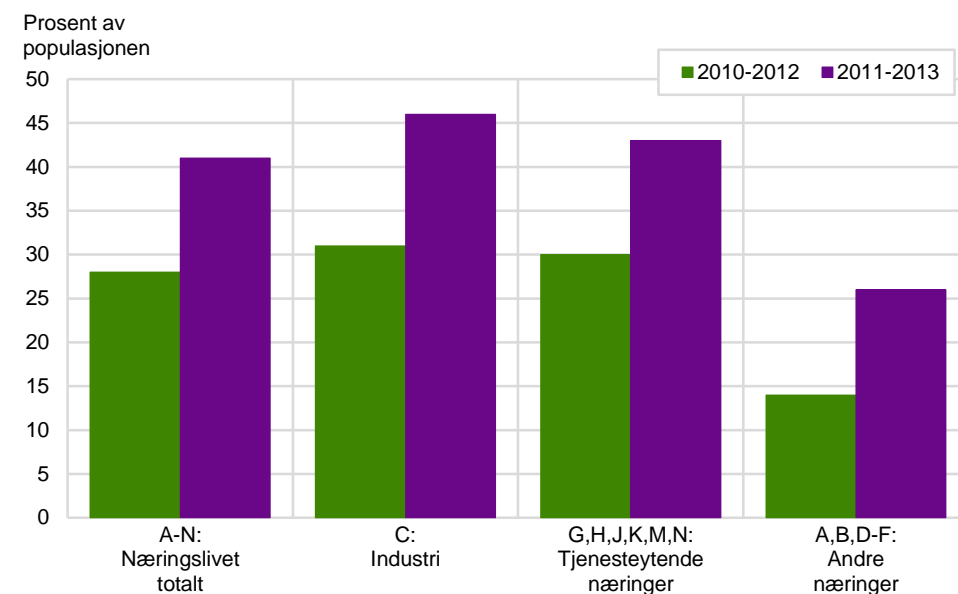
Høyere andel innovatører i alle næringer

Andelen innovatører har gått opp i alle de detaljerte næringsgruppene som det publiseres tall for i undersøkelsen, både for produkt- og prosessinnovasjoner hver for seg. Bare i en liten enkeltnæring, hvor innovasjonsaktiviteten var meget høy også i 2010-2012, er det marginalt lavere tall i den separate undersøkelsen for 2011-2013 hvis vi ser på foretak med PP-innovasjonsaktivitet under ett.

Det er en klar tendens til at det er næringene som tidligere rapporterte en lav andel PP-innovatører som har den relativt sett største økningen, i flere tilfeller med en mangedobling av andelen foretak med produkt- eller prosessinnovasjon i næringen. Likevel er det også slik at mange næringer med en høy andel PP-innovatører i perioden 2010-2012 har betydelig høyere tall i den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013.

Det samme bildet gjelder mer eller mindre også for organisasjons- og markedsinnovasjon, hvor det er en liten nedgang i kun 2 og 4 næringer respektivt. Utslagene er relativt sett noe mindre for organisasjons- og markedsinnovasjon enn de var for produkt- og prosessinnovasjon, men også for disse typene er andelen innovatører mer enn fordoblet i mange næringer.

Figur 2.3. PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og undersøkelse

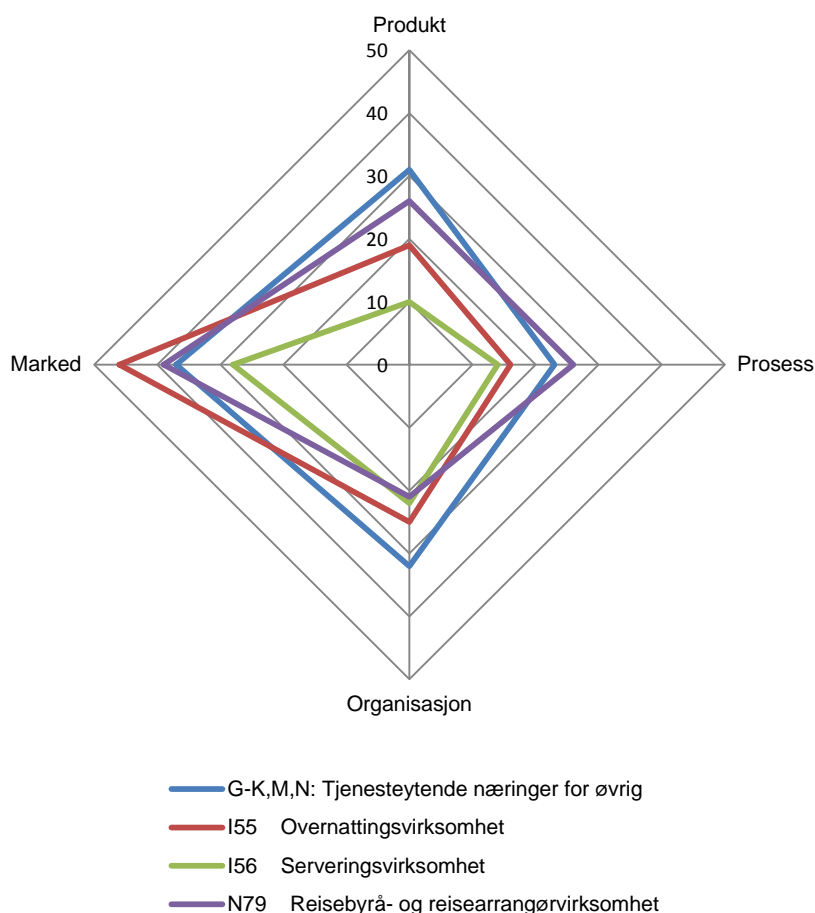
Serverings- og overnattingsvirksomhet mer innovative enn tidligere antatt

De såkalte «reiselivsnæringene» som ikke allerede var dekket av undersøkelsen har tidligere vært forsøkt inkludert i innovasjonsundersøkelsen for 2008-2010 på pilotbasis. Resultatene viste da at disse næringene rapporterte veldig lav innovasjonsaktivitet, og det ble besluttet ikke å videreføre dem i undersøkelsen for 2010-2012. Siden en av hypotesene som gjaldt den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen var at dette kunne medføre en underrapportering av innovasjonsaktivitet som ikke var FoU-drevet ble imidlertid disse næringene nok en gang forsøkt inkludert i den separate undersøkelsen for 2011-2013. De nye næringene omfatter næringene I55 Overnattingsvirksomhet, I56 Serveringsvirksomhet og N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet⁶.

Resultatene her viser at både overnattingsvirksomhet og serveringsvirksomhet har en betydelig høyere innovasjonsaktivitet enn det som tidligere var blitt fanget opp for perioden 2008-2010. Riktignok plasserer begge næringene seg fortsatt lavt for de fleste typene innovasjon målt opp de tjenesteytende næringene for øvrig, men det relative utslaget ved å gå fra en kombinert FoU- og innovasjonsundersøkelse til en separat innovasjonsundersøkelse er høyere her enn i de fleste andre næringene. Inkluderingen av disse næringene vil følgelig bli videreført i kommende innovasjonsundersøkelser, fra og med undersøkelsen for 2012-2014.

⁶ I tillegg var visse deler av næring R93 med i det opprinnelige utvalget i et forsøk på å dekke «Fornøyelses- og opplevelsaktiviteter mm». Dette ligger utenfor de data som kan rapporteres til Eurostat og viste seg ikke å fungere hensiktsmessig. Resultater for disse delnæringene er derfor ikke med i resultatene i denne rapporten og de vil heller ikke bli inkludert i kommende innovasjonsundersøkelser.

Figur 2.4. Typer av innovasjon, nye næringer i undersøkelsen

2.2. Innovasjonsinvesteringer og omsetning av produkt-innovasjoner

Stor økning av rapporterte innovasjonskostnader

Den samlede rapporteringen av innovasjonskostnader var betydelig høyere i den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013 sammenliknet med tidligere undersøkelser. Samtidig som det er flere foretak med produkt- og/eller prosess-innovasjonsaktivitet har andelen som oppgir innovasjonskostnader holdt seg mer eller mindre stabil i forhold til tidligere undersøkelser. Andelen som oppgir kostnader som ikke er FoU-kostnader har imidlertid gått opp. Både 'Kjøp av maskiner, utstyr og programvare' og 'Andre kostnader' har hatt en betydelig oppgang i den separate undersøkelsen. 'Kjøp av annen ekstern kunnskap' har også en relativt sett mye høyere rapportering av kostnader enn tidligere, men her var beløpene mye lavere i utgangspunktet.

Kostnadene til egenutført og innkjøpt FoU har også gått noe opp i den separate innovasjonsundersøkelsen, men utslagene her er betydelig mindre enn for de øvrige kostnadskategoriene. Dette kan tyde på at koblingen mot FoU har bidratt til et snevrere innovasjonsbegrep i de kombinerte undersøkelsene, noe som har resultert i lavere rapporterte innovasjonskostnader.

For næringer som deltok i begge undersøkelsene var de samlede innovasjonskostnadene på over 61 milliarder kroner for 2013, noe som er nesten 80 prosent høyere i forhold til 2012-tallene. En del av dette skyldes at det er en høyere andel innovatører i næringslivet under ett i den separate undersøkelsen, men hoveddelen kommer fra en forholdsvis liten gruppe foretak som rapporterer betydelig større beløp enn tidligere. Av de samlede innovasjonskostnadene utgjorde andre kostnader enn FoU henholdsvis 22 prosent i 2012 og 48 prosent i 2013.

Figur 2.5. Innovasjonskostnader i næringslivet, etter undersøkelse

Flere produktinnovatører gir høyere omsetning fra innovasjoner

Hva får så næringslivet igjen for disse innovasjonsinvesteringene? Prosess-innovasjoner vil selvsagt kunne medføre reduserte kostnader, økt effektivitet og andre inkrementelle fordeler, men disse er vanskelige å måle. Den eneste indikatoren innovasjonsundersøkelsen har som virkelig måler resultatene av innovasjonen som gjennomføres er andelen av foretakenes omsetning som stammer fra nye og/eller vesentlig endrede varer og tjenester (produktinnovasjoner). Dette rapporteres som andelen av omsetning i referanseåret – både for produkter som var nye for foretakets marked og for produkter som kun var nye for foretaket – som ble introdusert i løpet av undersøkelsens observasjonsperiode. Disse andelenes stilles så opp mot næringslivets samlede omsetning under ett for å si noe om hvor viktig innovasjoner er for økonomien og mot kun produktinnovative foretaks omsetning for å si noe om hvor viktig disse innovasjonene var for produktinnovatørene isolert sett.

Som vist i figur 2.6 har det over de tre seneste kombinerte undersøkelsene ikke vært noen klar tendens til at innovasjoner har blitt viktigere eller mindre viktige som andel av næringslivets samlede omsetning. Dette til tross for at andelen innovatører har gått ned i løpet av den samme perioden. I den separate innovasjonsundersøkelsen for 2013 gjør imidlertid andelen av næringslivets omsetning som stammet fra innovasjoner et lite hopp oppover, fra intervallet 4,5-5,7 prosent mellom 2008 og 2012 til nesten 7 prosent i 2013. Primært skyldes dette at den separate undersøkelsen har målt betydelig flere produktinnovatører, men den gjennomsnittlige rapporteringen av innovasjonenes andel av samlet omsetning fra foretakene – uten hensyn til omsetningen i seg selv – har også økt noe. Som andel av produktinnovatørenes omsetning er tallene litt lavere enn før, noe som kan bety at innovasjonsaktiviteten i snitt er mindre sentral for virksomheten hos de «nye innovatørene» enn blant undergruppen av produktinnovatører som tidligere ble fanget opp i de kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsene.

Selv om det er næringsmessige variasjoner er ikke tallene fra den separate innovasjonsundersøkelsen vesentlig annerledes enn i de to foregående undersøkelsenes som andel av produktinnovatørenes omsetning alene. Tallene fra 2008 ligger noe lavere. Hvis en antok at de fleste «nye innovatørene» som blir fanget opp av den separate undersøkelsen skulle være mer marginale eller rent inkrementelle innovatører så viser ikke disse resultatene dette. Forskjellen fra den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2012 er til og med større

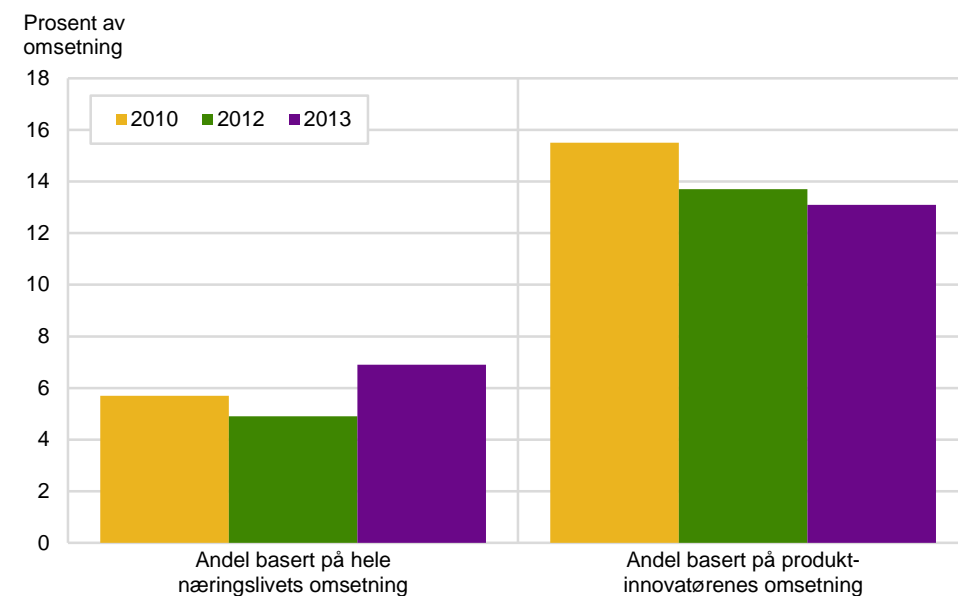
for produkter som er nye for foretakenes marked enn den er for produkter som kun var nye for foretaket.

Man bør dog være oppmerksom på at omsetningsbegrepet ikke er like klart definert i alle næringene og at fortolkningen av tallene vil kunne påvirkes av dette. I den vareproduserende industrien er dette forholdsvis ukomplisert og dataene bør være av høy kvalitet, mens i visse tjenesteytende næringer og enkelte andre næringer vil den omsetningen man legger til grunn være mer usikker. Dette vil gjelde for eksempel bank- og forsikringsvirksomhet, finansielle og administrative tjenester, kraftforsyning, etc.

Tidshorisonten ved introduksjon av nye produkter er også en vesentlig faktor. Hvor lang tid det tar fra et produkt introduseres til det oppnår lønnsomhet er også usikkert og kan variere stort mellom næringer og produktgrupper. For foretak med lange produktcykluser teller ikke varer og tjenester introdusert i tidligere perioder, og i bransjer hvor levetiden til en innovasjon er kort vil en innovasjon introdusert i 2011 kunne være mer eller mindre uviktig for omsetningen allerede i referanseåret 2013.

Næringslivet er som sådan lite homogent og produktene som introduseres varierer mye. Det er derfor trolig også store forskjeller mellom foretak og mellom næringer når det gjelder et produkts levetid og hvor lang tid det tar før det genererer avkastning. Dette vil påvirke de totale omsetningsandelene for nye og endrede produkter, og omsetning i seg selv er ikke nødvendigvis en fullgod indikator på verdiskaping eller andre produktivetsgevinster realisert som følge av innovasjon totalt sett.

Figur 2.6. Foretakenes omsetning fra produktinnovasjoner, etter undersøkelse

2.3. Andre forskjeller og likheter mellom undersøkelsene

Flere innovatører rapporterer om innovasjonssamarbeid

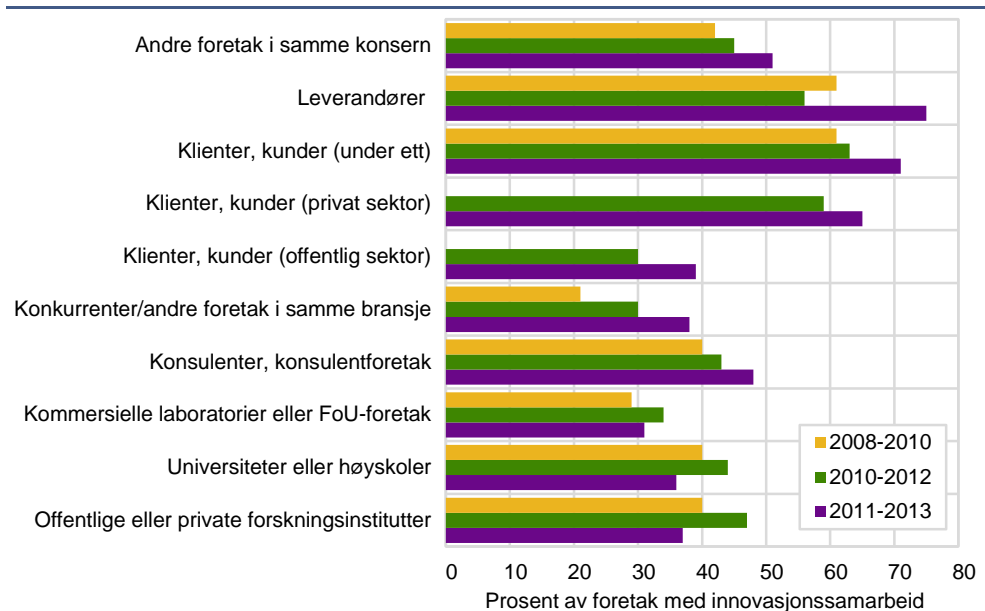
44 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet rapporterer å ha hatt innovasjonssamarbeid i den separate undersøkelsen for 2011-2013. Dette er en betydelig høyere andel enn det som var tilfelle for de to foregående kombinerte undersøkelsene. Til sammenlikning svarte bare 30 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet at de hadde samarbeid i perioden 2010-2012. Når vi også tar hensyn til at det er betydelig flere foretak med PP-innovasjonsaktivitet i den separate undersøkelsen innebærer dette i absolutte tall mer enn en dobling av antall

foretak med innovasjonssamarbeid siden den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012.

En trend som har vært observert i de tidligere undersøkelsene, hvor foretak med innovasjonssamarbeid oppgir stadig flere forskjellige typer av partnere, ser også ut til å fortsette. En gruppe resultater går imidlertid den andre veien, målt som andel av foretak med PP-innovasjonsaktivitet. Dette gjelder for samarbeid med FoU-aktører, både kommersielle laboratorier eller FoU-foretak, universiteter eller høyskoler og offentlige eller private forskningsinstitutter. Denne utviklingen kan tilsi at den separate undersøkelsen i større grad fanger opp flere foretak hvis innovasjon ikke er FoU-drevet, men at disse innovatørene sett under ett ikke nødvendigvis er mindre organiserte når det kommer til sitt innovasjonssamarbeid.

Målt i absolutte tall er det også flere foretak som rapporterer samarbeid med FoU-aktører i forhold til den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen. Sett i sammenheng med at det også er flere foretak som oppgir å ha hatt kostnader til enten egen eller innkjøpt FoU i 2013 enn i 2012 er en mulig fortolkning av disse resultatene at terskelen for å rapportere en aktivitet som FoU også har blitt lavere i den separate innovasjonsundersøkelsen.

Figur 2.7. Samarbeidspartnere for FoU og innovasjon, etter undersøkelse

Tendensene når det kommer til hvem som er oppgitt å være den viktigste samarbeidspartneren viser også en dreining bort fra FoU i den separate innovasjonsundersøkelsen. Bare 11 prosent av de samarbeidende foretakene anslo slikt FoU-samarbeid som det viktigste i 2011-2013 mot hele 25 prosent i den kombinerte undersøkelsen for 2010-2012. Bortsett fra dette har kunder, leverandører og andre foretak i samme konsern vært de klart viktigste samarbeidspartnerne i alle de tre siste undersøkelsene.

Samarbeidspartnerens lokalisering endrer seg lite

Foretak med innovasjonssamarbeid har oftest samarbeidspartnerne sine lokalt/regionalt i Norge eller i Norge for øvrig. Disse to samarbeidspartnerslokalitetene ble rapportert av henholdsvis 73 og 64 prosent av foretakene med innovasjonssamarbeid i den seneste kombinerte innovasjonsundersøkelsen. Utenlandske samarbeidspartnere befinner seg som oftest i Europa utenom Norden, men også samarbeid i Norden er forholdsvis vanlig. Slikt samarbeid i Norden og i Europa for øvrig har ligget mellom 30 og 40 prosent i de seneste undersøkelsene. Samarbeid med en partner i USA, Kina eller India, eller i andre land er igjen noe mindre vanlig enn det europeiske samarbeidet. Innovasjonspartnere i USA blir rapportert

av 15 prosent, mens samarbeid med partnere i andre land er litt mer vanlig enn samarbeid med Kina eller India, henholdsvis med i overkant og i underkant av 10 prosent av de samarbeidende foretakene.

Dette bildet har vært forholdsvis stabilt over de seneste undersøkelsene og endrer seg også lite i den separate innovasjonsundersøkelsen. Det er altså ikke slik at de ekstra innovatørene som har blitt fanget opp av den separate undersøkelsen avviker i vesentlig grad fra de tidligere observerte innovatørene når det kommer til hvor deres innovasjonssamarbeidspartnere befinner seg.

Interne kilder til informasjon dominerer i innovasjonsarbeidet

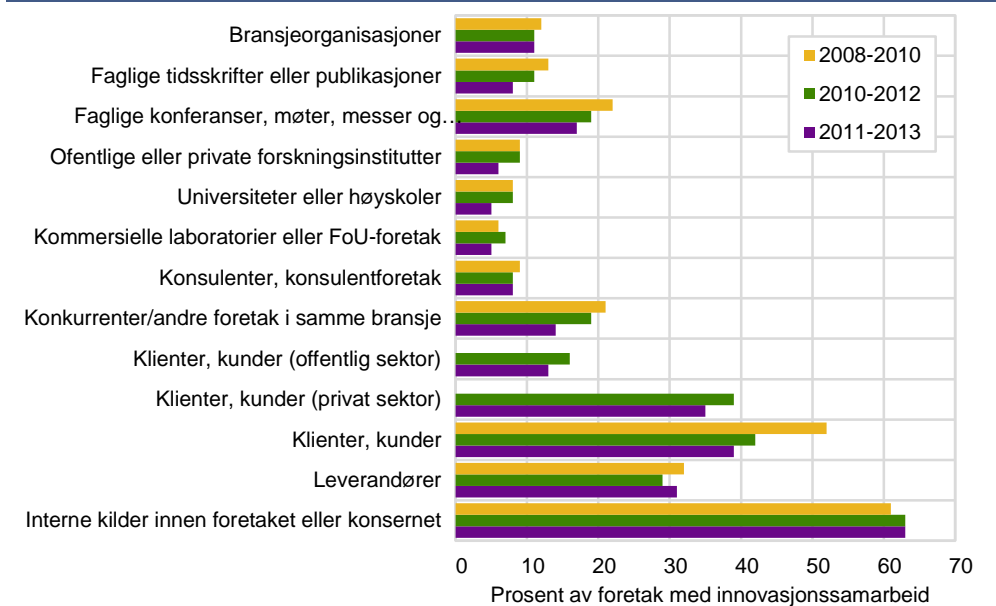
Spørsmål om hvilke kilder foretakene benytter seg av i utviklingen av nye produkter eller prosesser har bare vært sporadisk inkludert i den norske innovasjonsundersøkelsen, men var med i de to seneste kombinerte undersøkelsene og i den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013.

Mens antallet forskjellige samarbeidspartnere for innovasjon har gått gradvis oppover finner man ikke det samme bildet når det kommer til hvilke informasjonskilder foretakene benytter seg av i sin innovasjonsaktivitet. Siden det er en viss grad av overlapp mellom svaralternativene i disse to spørsmålene kan det tenkes at disse alternativene ikke treffer like godt i det sistnevnte tilfellet eller at det kan ha skjedd en dreining mot mer formaliserte former for informasjonsutvikling som derfor heller rapporteres som innovasjonssamarbeid enn som informasjonskilder. Det kan også hende at foretakene som samarbeider med en gitt type partner i mindre grad vil rapportere det samme alternativet også som en informasjonskilde, siden dette i slike tilfeller kan synes overflødig.

Også for informasjonskilder er mønsteret relativt stabilt over tid, med en liten nedgang for de aller fleste svaralternativene. Unntaket fra dette er interne kilder innen foretaket eller konsernet, som var klart mest rapportert i begge de to seneste kombinerte undersøkelsene og i innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013. Hele 63 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet oppgir dette, noe som ikke er vesentlig forskjellig fra de tidligere kombinerte undersøkelsene.

Bruk av de forskjellige informasjonskildene varierer en del avhengig av næring, men er forholdsvis lik for industrien og tjenesteyting under ett. For de øvrige informasjonskildene er også rangeringen mellom dem mer eller mindre uforandret i forhold til de seneste kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsene. Minst rapportert som informasjonskilder er kunnskapstilbydere slik som konsulenter og konsulentforetak, kommersielle laboratorier eller FoU-foretak, universiteter og høyskoler, samt offentlige og private forskningsinstitutter; alle med mellom 5 og 9 prosent i alle undersøkelsene.

En mulig forklaring på disse tendensene kan ligge i rapporteringsrollen. Det vil være lettere for den som svarer på undersøkelsen å vite hvem foretaket hadde et formelt samarbeid med enn hvor all informasjon som ble anvendt i innovasjonsutviklingen i utgangspunktet kom fra. Et annet element er organisasjoners evne til å internalisere informasjon og lagre den for senere bruk. På det tidspunktet en viktig informasjonsbit har blitt tatt hensyn til i foretaket kan den allerede ha blitt absorbert eller bearbeidet til en slik grad at den fremstår som intern for rapportørene, uavhengig av hvor informasjonen kom fra i utgangspunktet.

Figur 2.8. Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktiviteter, etter undersøkelse

Hemmende faktorer oppleves lite relevant for ikke-innovatører

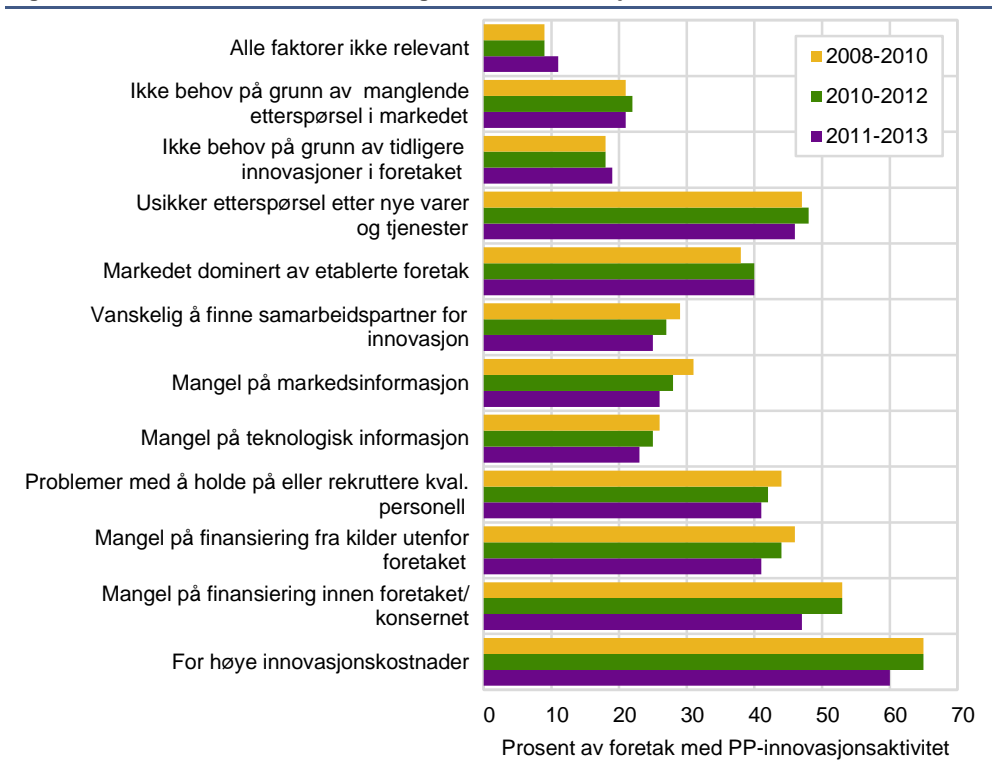
Blant PP-innovasjonsaktive foretak var det, i likhet med erfaringene fra de tidligere kombinerte undersøkelsene, finansielle faktorer – som for eksempel for høye innovasjonskostnader og mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet – som var mest rapportert. Disse ble etterfulgt av usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester.

Det er forholdsvis stor forskjell mellom foretak med og uten PP-innovasjonsaktivitet når det gjelder nivåtallene for hvilke faktorer som har vært svært eller nokså viktige for å ha hindret eller begrenset foretakenes innovasjonsaktiviteter. Jevnt over er disse svært mye høyere for foretak med PP-innovasjonsaktivitet.

Motsatt er det slik at hele 45 prosent av foretakene uten PP-innovasjonsaktivitet mener at ingen av faktorene nevnt i undersøkelsen var relevante for å forklare hvorfor de ikke drev innovasjon, men dette er likevel lavere enn i de foregående kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsene. Det tilsvarende tallet for foretak med PP-innovasjonsaktivitet var 11 prosent. Dette tyder fortsatt på at foretak uten PP-innovasjonsaktivitet i begrenset grad reflekterer over hvorfor de ikke innoverer eller at de finner undersøkelsen som sådan irrelevant for hvordan de opplever sin virksomhet. Denne effekten kan dog synes å ha blitt noe mindre i den kombinerte undersøkelsen.

Tendensen over tid har vært ganske stabil for rapporteringen av hemmende faktorer for innovasjon, og disse mønstrene endret seg heller ikke vesentlig i innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013, selv om antallet innovatører var betydelig høyere enn tidligere.

Figur 2.9. Faktorer som hindrer eller begrenser PP-innovasjonsaktivitet

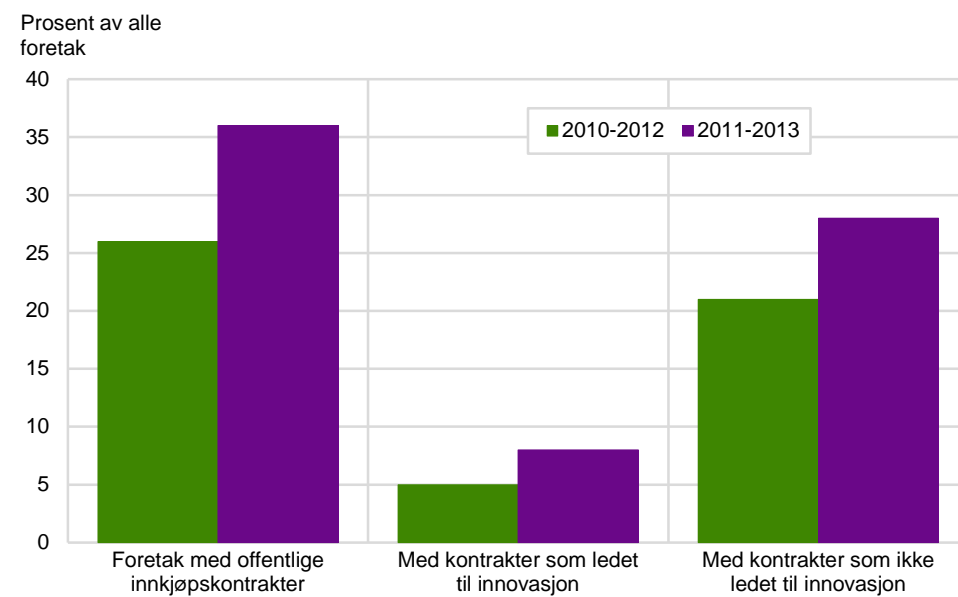

Økt rapportering av offentlige innkjøpskontrakter

Innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012 kartla for første gang i hvilken grad næringslivet har hatt innkjøpskontrakter for å levere varer eller tjenester til offentlig sektor og i hvilken grad dette har krevd, eller på annen måte ført til, innovasjonsaktivitet i foretakene. Dette spørsmålet også gjentatt i undersøkelsen for 2011-2013. Offentlige innkjøp står for betydelige beløp hvert år: I 2013 utgjorde dette for statsforvaltningen unntatt forsvaret og kommuneforvaltningen nesten 330 milliarder kroner til sammen. Slike anskaffelser er derfor antatt å ha et stort potensiale til å stimulere til innovasjon, noe som da vil være til fordel både for det offentlige selv og næringslivet ved at man kan frambringe varer og tjenester som ellers ikke ville være tilgjengelige i markedet.

Andelen foretak som rapporterte å ha hatt offentlige innkjøpskontrakter var betydelig høyere i den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013, 36 prosent mot 26 prosent i den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012. Dette utgjør en signifikant forskjell mellom undersøkelsene. Andelen foretak med kontrakter for å levere varer eller tjenester til det offentlige som rapporterer om innovasjon i foretaket som følge av disse kontraktene har også gått noe opp.

35 prosent av foretakene hadde kontrakter fra norsk offentlig sektor, mens 4 prosent rapporterer om kontrakter med utenlandsk offentlig sektor. Et stort flertall av de sistnevnte har også hatt innkjøpskontrakter fra norsk offentlig sektor. Blant foretakene som har hatt slike kontrakter var det til sammen 23 prosent som rapporterte at dette medførte innovasjonsaktivitet i foretaket. 11 prosent oppga at de har hatt minst en kontrakt hvor innovasjon har vært påkrevet som en del av avtalen, mens 14 prosent har hatt kontrakter hvor innovasjon ikke har vært et krav men som likevel har ført til slik aktivitet som en følge av leveransen.

Figur 2.10. Offentlige innkjøpskontrakter med og uten innovasjon, etter undersøkelse

2.4. Hva forårsaker utslagene i resultatene

SSB har som et ledd i oppfølgingen av resultatene gjennomført flere runder av kvalitative intervjuer med foretak for å bedre forstå hvordan respondentene opplever å svare på undersøkelsen. Funnene herfra er konsistente, og ser ut til å gjenspeile seg i de forskjellene mellom den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012 og den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013, som er presentert tidligere i dette kapitlet. Vi har ikke et komplett bilde over alle mekanismene som forårsaker disse utslagene eller hvor mye de har å si hver for seg, men en rekke faktorer er kjente.

Forståelsen av innovasjonsbegrepet og målingen av dette har vært i en konstant utvikling. Innovasjonsundersøkelsene har over tid favnet stadig bredere, både innhold og næringsdekning. I forhold til det som opprinnelig var et relativt smalt og teknologidrevet/FoU-sentrert fokus i en undersøkelse kun rettet mot industri-næringene omfatter det tiltenkte innovasjonsbegrepet nå også innovasjon i tjenester, organisasjonsinnovasjon og markedsinnovasjon. Samtidig utgjør den vareproduserende industrien en stadig mindre del av det norske næringslivet. Vi har indikasjoner på at en kombinert undersøkelse kan ha fungert som et filter og bidratt til en snevrere innovasjonsforståelse enn det som nå er hensikten.

Dette kan ha bidratt til en «relevanseffekt», hvor flere respondenter faktisk leser alle spørsmålene nøye, heller enn tidlig i prosessen å konkludere med at hele undersøkelsens tematikk er irrelevant. Dette kan tidligere ha medført at mange respondenter automatisk svarte «blankt» på så mange spørsmål som mulig, uten substansielt å ta stilling til innholdet i spørsmålene i seg selv.

En annen mulig forklaring er at den kombinerte undersøkelsen kan ha medført en utmattelseeffekt grunnet lengden på skjemaet. I slike tilfeller vil nøyaktigheten i svarene bli dårligere mot slutten av undersøkelsen. Det er kjent at i tilfeller hvor den opplevde svarbyrden er stor for de som skal svare på undersøkelsen blir kvaliteten dårligere.

Videre ser det ut til at en separat undersøkelse når andre respondenter i foretakene enn den kombinerte undersøkelsen. Vi vet at undersøkelser som spør om «harde tall» og finansielle størrelser typisk blir besvart av noen med ansvar for økonomistyring, regnskap eller lignende. FoU-delen kommer først i det kombinerte skjemaet og består hovedsakelig av slike spørsmål. Innovasjonsspørsmålene er mer kvalitative av natur og vil inneholde et element av subjektiv vurdering av egen

virksomhet. Det er naturlig at en separat innovasjonsundersøkelse oftere vil besvares av noen med strategisk eller ledende ansvar, noe som kan påvirke svarene.

Begrepene forskning, utvikling, FoU og innovasjon er uklare og overlappende når de opptrer sammen, og en adskillig av undersøkelsene ser ut til å medføre at innovasjonsbegrepet i større grad blir forstått samt at spørsmålene i større grad vil bli besvart av personer i foretaket med de nødvendige kunnskapene og innsikten i foretakets innovasjonsaktivitet. Dette er konsistent med surveymetodisk teori og kunnskap om kontekst- og rekkefølgeeffekter – som påpeker at svarpersoner blir usikre når de opplever at de får spørsmål om samme tema om igjen i samme skjema – samt med kunnskap om svarprosesser i bedriftsundersøkelser

Endret terskel for å rapportere innovasjoner

Det vil være behov for ytterligere analyser før vi kan fastslå mulige fellestrekk ved de «nye innovatørene» i materialet. Siden en av de grunnleggende hypotesene bak dette prosjektet var at detaljerte FoU-spørsmål først i et felles skjema feilaktig kan ha «filtrert ut» rapporteringen av innovasjon som ikke er FoU-drevet har det blitt undersøkt om det er noen åpenbare sammenhenger i tallene som kan understøtte dette. Se også kapittel 1 for en gjennomgang av innovasjonsundersøkelsen historikk og vurderingene rundt dette.

At økningen relativt sett er størst for tjeneste- og prosessinnovasjoner kan være to slike elementer. Dette kan sees i sammenheng med at innovasjonsundersøkelsen i de første årene var konsentrert mot industrien og at den gradvis og over tid har blitt utvidet både i innhold og omfang mot de tjenesteytende næringene. Så lenge undersøkelsen ble sendt ut sammen med FoU kan dette ha påvirket både hvem som svarer på undersøkelsen og oppfattelsen av den på måte som utilsikt har opprettholdt en kobling mot varer og mer FoU-drevne prosessendringer.

Det samme gjelder innovasjonskostnadene, hvor økningen i kostnader som ikke er FoU er betydelig. Dette kan tyde på at koblingen mellom FoU og innovasjon var for sterk i de tidligere undersøkelsene, og at innovasjonsaktiviteten primært ble rapportert med utgangspunkt i foretakenes FoU-aktiviteter. Det er også en klar økning i antall foretak som rapporterer forholdsvis lave innovasjonskostnader. I tidligere undersøkelser var det et bratt «fall» i enkeltforetakenes innovasjonskostnader, hvor svært få oppga beløp i størrelsesordenen noen hundre tusen og lavere. I den separate innovasjonsundersøkelsen er det mange foretak som oppgir slike små beløp. Samtidig er omtrent like mange foretak som tidligere rapporterer beløp på over om lag en million kroner. Dette kan være en indikasjon på at den separate innovasjonsundersøkelsen har fanget opp mer «lavnivå» innovasjon, som ikke har vært organisert gjennom faste FoU-prosjekter, enn det som ble målt i de kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsene.

Det er også slik at det i forhold til den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012 ble rapportert en lavere andel blant produktinnovatørene som hadde innovasjoner som var nye for foretakets marked. En høyere andel av foretakene med slike markedsnyheter rapporterte samtidig at disse innovasjonene kun var nye for det norske markedet. En høyere andel av produktinnovatørene svarte dessuten at deres viktigste marked lokalt/regionalt i Norge, mens andelen som angir at deres viktigste marked var i utlandet har gått noe ned. Også dette kan tyde på at terskelen for å rapportere noe som en innovasjon i foretakene har blitt lavere med en separat innovasjonsundersøkelse.

En ytterligere indikasjon finner vi for innovasjonssamarbeid, omtalt tidligere i dette kapitlet: At andelen samarbeidende PP-innovatører som svarer at FoU-aktører var deres viktigste innovasjonspartner går kraftig ned. Samtidig rapporterer en høyere andel av innovatørene at 'Andre foretak i samme konsern' og særlig 'Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram' var viktigst for innovasjonssamarbeidet.

3. Internasjonale sammenlikninger av innovasjon

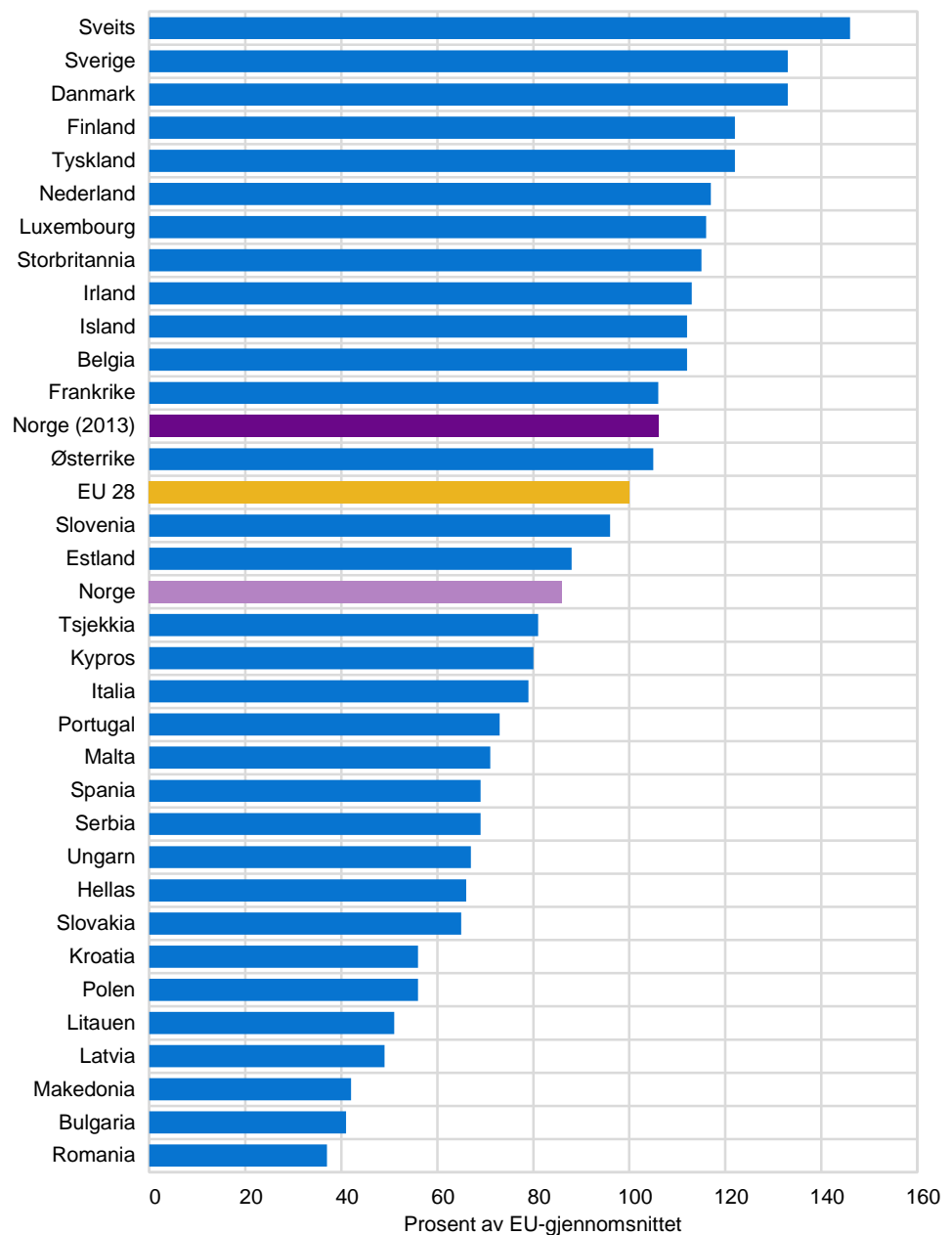
Et viktig formål med utarbeiding av statistikk er å foreta sammenlikninger mellom land. Internasjonalt sammenliknbar statistikk blir sammenstilt av internasjonale organisasjoner som OECD og Eurostat. For å få til dette må de nasjonale undersøkelser gjennomføres etter samme opplegg og metoder i størst mulig grad. Det er derfor en viktig oppgave for OECD og Eurostat å utarbeide felles retningslinjer for statistikk og kontrollere at disse blir fulgt.

Innenfor FoU- og innovasjonsområdet blir det utarbeidet ulike datasett og indikatorer med ulikt aggregeringsnivå for internasjonal sammenlikning. Et slikt indikatorsett er EU-kommisjonens Innovation Union Scoreboard (IUS). Dette omfatter totalt 25 ulike indikatorer som kan sammenliknes enkeltvis eller på aggregert nivå som et gjennomsnitt av alle enkeltindikatorer. Enkeltindikatorer er også gruppert etter tre hoveddimensjoner og åtte undergrupperinger.

3.1. Norges plassering på Innovation Union Scoreboard

Rangeringene i IUS viser at Sveits, Sverige og Finland er blant de fremste nasjonene. Danmark og Tyskland er også oppe blant de ledende innovasjonslandene («leading innovators»). Dette bildet har vært relativt stabilt over flere år. Like stabil har Norges beskjedne plassering vært. I 2015-utgaven av IUS plasserer Norge seg som nummer 16, en plass opp i forhold til de tre foregående årene. Dette innebærer at Norge klassifiseres i gruppen av «moderate innovatører». Norge er med dette under EU-gjennomsnittet og langt bak de andre nordiske landene.

Figur 3.1. Norges plassering på IUS hovedindeks

Kilde: Europakommisjonen, Innovation Union Scoreboard

Hva forklarer Norges plassering på IUS?

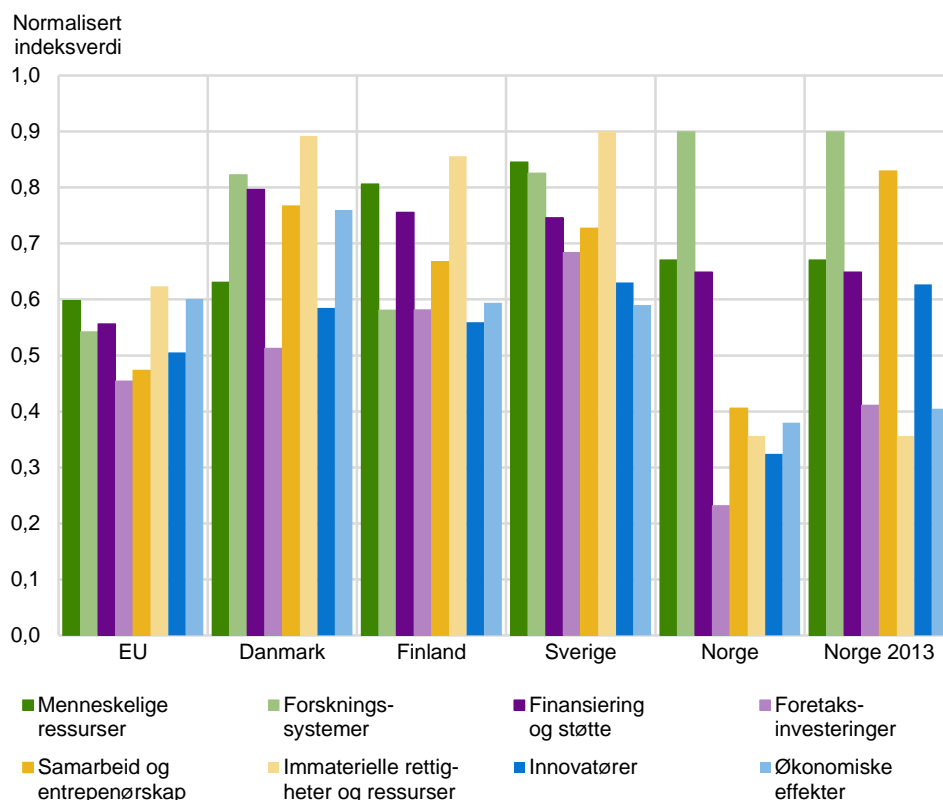
Det er særlig tre faktorer som har vært trukket fram som forklaringer på Norges beskjedne plassering: For det første skårer Norge gjennomgående lavt på indikatorer som gjelder teknologisk og forskningsbasert innovasjon i næringslivet. For det andre måles mange av indikatorene i forhold til BNP, hvilket gjør at Norges høye BNP-nivå trekker resultatene ned. For det tredje har norske foretak gjennomgående rapportert lite innovasjon i de regelmessige innovasjonsundersøkelsene fram til undersøkelsen for 2010-2012. Dette får stor betydning når seks av indikatorene bygger på tall fra denne undersøkelsen.

Det har lenge vært hevdet at det lave nivået på rapportert innovasjon i innovasjonsundersøkelsene kan skyldes måten denne undersøkelsen tidligere ble gjennomført på i Norge, nemlig kombinert med FoU-undersøkelsene. Den separate innovasjonsundersøkelsen for 2013 ligger nærmere opp til opplegget som de fleste andre EU-land praktiserer. Dette ga som vist i kapittel 2 en merkbar økning i andel innovative foretak og også en økning for de øvrige innovasjonsrelaterte indikatorene som inngår i IUS. Som en illustrasjon har vi i figur 3.1 markert hvor Norge ville plassert

seg dersom disse foreløpig uoffisielle tallene ble lagt til grunn. Norge ville da rykket tre plasser oppover til en 13. plass. Dette bør dog ikke tolkes som Norges «egentlige plassering» i IUS, men snarere som en illustrasjon på hvor mye metodiske forhold kan påvirke plasseringen på IUS. Tall fra den norske innovasjonsundersøkelsen for 2012-2014 er først ventet å slå ut i den utgaven av IUS som kommer i 2017.

Figur 3.2 viser Norges rangering i forhold til EU28 og de øvrige nordiske landene på mer detaljert nivå. Av figuren framgår at den separate innovasjonsundersøkelsen for 2013 forbedrer Norges posisjon for foretaksinvesteringer, samarbeid/entreprenørskap og innovatører. De endrede resultatene som følger av innovasjonsundersøkelsen vil imidlertid ikke påvirke en rekke andre innovasjonsindikatorer som inngår i IUS og hvor de norske resultatene ligger under EU-gjennomsnittet; slik som næringslivets FoU-innsats relativ til BNP, antall internasjonale patentesøknader, europeiske varemerker og design, andel av eksport fra såkalt «høyt teknologisk næringsliv» eller inntekter fra lisensiering av immaterielle rettigheter til utlandet.

Figur 3.2. IUS delindekser i for de nordiske landene

Kilde: Europakommisjonen, Innovation Union Scoreboard

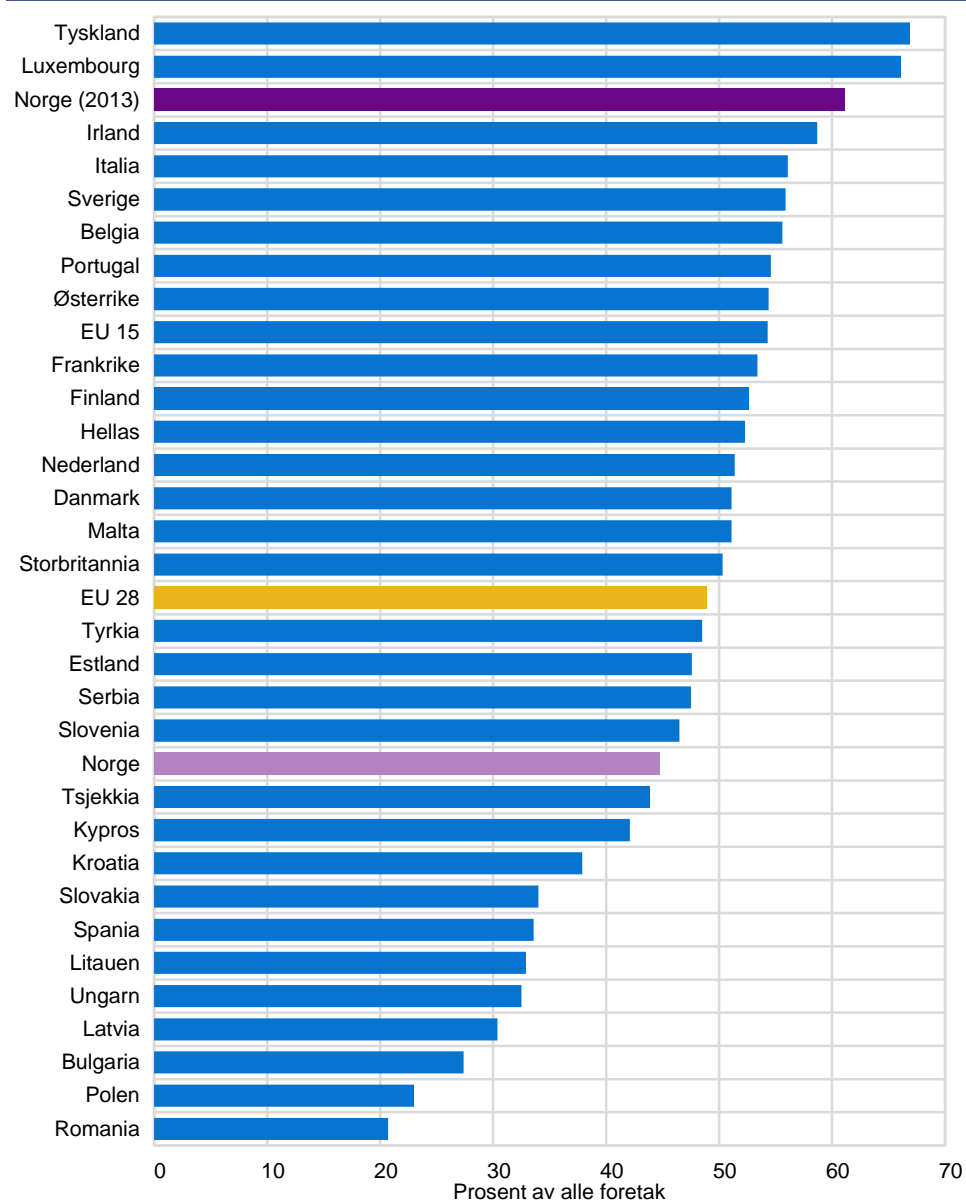
3.2. Sammenlikning med andre lands innovasjonsundersøkelser

Som nevnt i kapittel 1 skjer samordningen av de europeiske landenes innovasjonsundersøkelser gjennom Community Innovation Survey (CIS), som er koordinert av Eurostat. Undersøkelsen er lagt opp for å gjennomføres så likt som mulig blant alle EU- og EØS-landene, og gir dermed muligheten til å sammenligne innovasjonsaktiviteten i Norge opp mot andre land. Sammenlikning av innovasjonsaktiviteten er interessant fordi det ikke i seg selv er mulig å stille opp noe eksakt mål for hvor stor innovasjonsinnsatsen bør være eller på hvilket nivå man skal forvente eller ønske å se resultatene. Innovasjon foregår som ledd i foretakenes konkurranse i markedene, og dette medfører at det hensiktsmessige nivået for innovasjonsinnsatsen – og innovasjonsresultatene – i stor grad bestemmes av hva

konkurrentene foretar seg. Siden store deler av norsk næringsliv er utsatt for internasjonal konkurranse er det derfor et relevant sammenligningsgrunnlag hvor mye tilsvarende virksomheter i utlandet satser og oppnår.

Innsamlingen og aggregeringen av resultatene fra de forskjellige landene tar forholdsvis lang tid, og de siste tilgjengelige tallene er derfor basert på CIS 2012. Dette tilsvarer den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen i Norge for perioden 2010-2012. I tillegg til dette har SSB også beregnet tall etter basert på den norske undersøkelsen for 2011-2013 etter samme format som de som normalt inngår i de internasjonalt sammenliknbare tallene. Som påpekt i kapittel 1 er en separat innovasjonsundersøkelse på linje med hvordan innovasjonsundersøkelsene gjøres i de fleste andre europeiske land, og disse tallene kan dermed gi en indikasjon på hvordan internasjonale sammenlikninger har blitt – og vil bli – påvirket av hvorvidt innovasjonsundersøkelsen gjennomføres sammen med FoU-undersøkelsen eller som en separat undersøkelse.

Figur 3.3. Andel foretak med innovasjonsaktivitet, alle typer

Kilde: Eurostat, SSB.

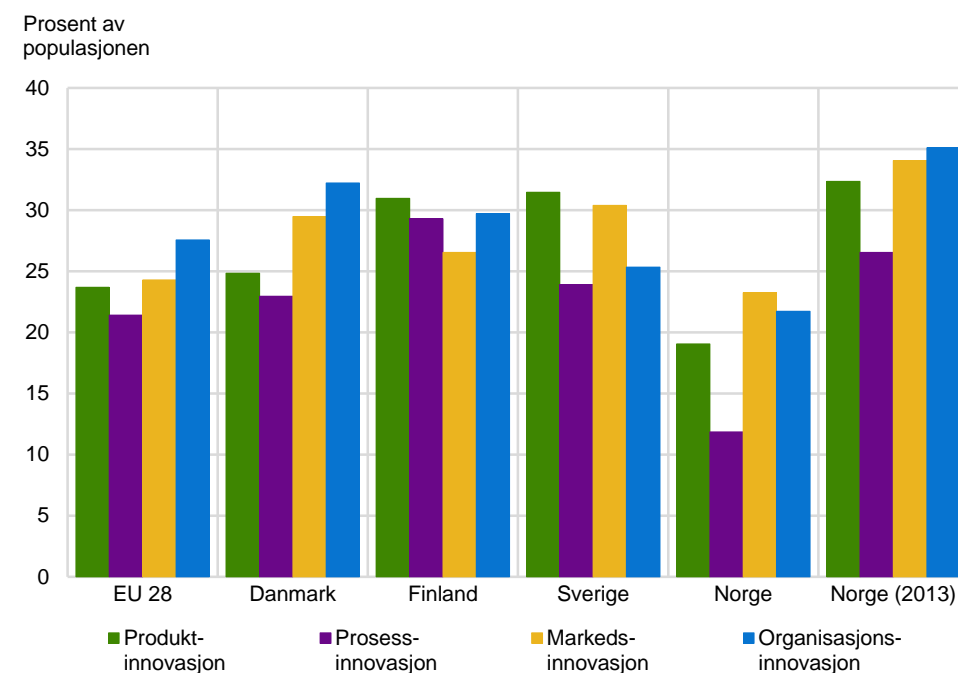
Typer av innovasjon og innovasjonsaktivitet

45 prosent av de norske foretakene som inngår i det obligatoriske utvalget for CIS 2012 hadde en eller annen form for innovasjonsaktivitet i perioden 2010-2012. Dette er 4 prosentpoeng under EU-gjennomsnittet, og 1 prosentpoeng høyere enn for perioden 2008-2010. Det beregnede EU-gjennomsnittet er om lag 5 prosentpoeng lavere enn undersøkelsen for 2008-2010. I forhold til EU-15 er avstanden på nesten 10 prosentpoeng. Selv om norske foretak har kommet noe nærmere EU-snittet «underleverer» de i følge disse tallene fortsatt når det kommer til innovasjon.

Direkte sammenlikninger mellom de to undersøkelsene bør imidlertid gjøres med forbehold. Ikke alle EU-land leverte tilstrekkelige data til forrige undersøkelse og det er gjort visse endringer i den obligatoriske næringsdekningen.

Ser vi isteden på Norges plassering ut fra den norske undersøkelsen for 2011-2013 endrer bildet seg betraktelig. Norge kommer nå ut på en tredje plass i Europa, over begge EU-gjennomsnittene og kun bak Tyskland og Luxembourg. Sammenliknet med våre «innovasjonsledende» naboer Sverige, Finland og Danmark går Norge fra tilsynelatende å ha framstått som en innovasjonssinke helt opp på et nivå på linje med – eller høyere enn i – de andre nordiske landene. Dette gjelder for alle de forskjellige typene av innovasjon.

Figur 3.4. Typer av innovasjonsaktivitet

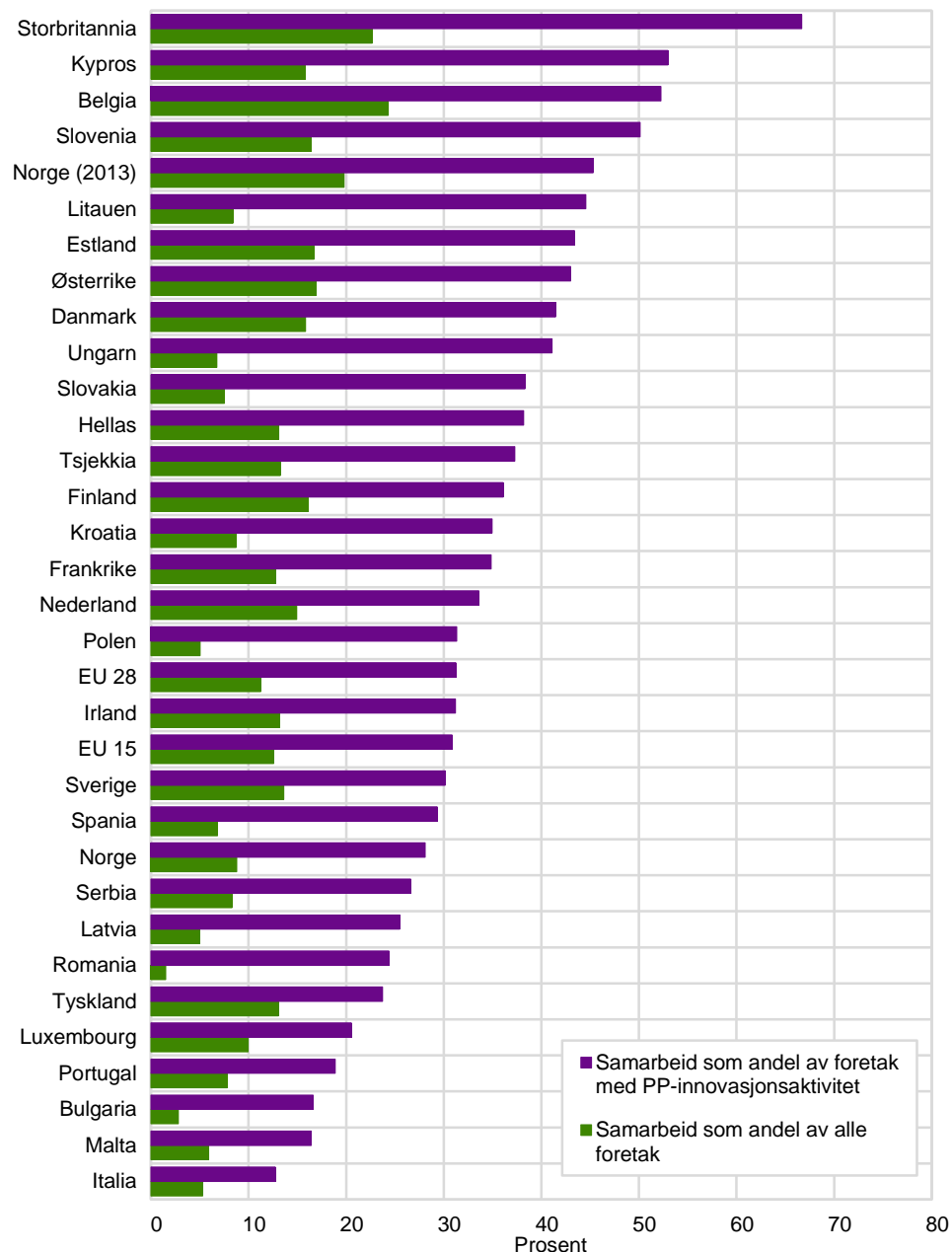
Kilde: Eurostat, SSB.

Samarbeid om utviklingen av produkt- og prosessinnovasjoner

I CIS 2012, som i tidligere undersøkelser, har Norge et forholdsvis lavt antall innovatører med innovasjonssamarbeid. Dette skyldes et lavt antall produkt- og prosessinnovatører i kombinasjon med at bare en moderat andel av disse rapporterte samarbeid. Om vi tar for oss 2013-tallene er imidlertid norske foretak blant de som hyppigst samarbeider med andre om innovasjonsutviklingen, både som andel av det totale antall foretak og som andel av foretak med innovasjonsaktivitet. Det er altså slik at flere foretak har innovasjon i 2013-undersøkelsen, men også at flere av disse igjen rapporterer å ha hatt samarbeid. En del av forklaringen på dette er at den separate innovasjonsundersøkelsen i større grad fanger opp både innovasjoner og samarbeidsformer som ikke er FoU-drevne.

Det gjennomsnittlige antallet forskjellige samarbeidspartnere et foretak oppgir å ha samarbeidet er 3,8 for Norge, og selv om langt flere foretak oppga å ha hatt innovasjonssamarbeid i undersøkelsen for 2013 enn tidligere økte gjennomsnittet i Norge marginalt til 3,9 forskjellige partnere. De «nye» innovatørene i 2013-undersøkelsen samarbeider altså ikke noe snevrere enn de innovatørene som også rapporterte i de tidligere undersøkelsene. Svenske og finske PP-innovatører samarbeider med desidert flest forskjellige partnere i Europa, mens de danske innovatørene har færre partnere enn de norske.

Figur 3.5. Samarbeid om produkt- og prosessinnovasjoner

Kilde: Eurostat, SSB.

Ut over dette virker samarbeidsmønstrene i Europa å variere forholdsvis lite, noe som også har vist seg å være tilfellet i tidligere undersøkelser. Leverandørsamarbeidet forekommer hyppigst eller nest hyppigst i så godt som alle landene. Samarbeid med andre foretak i eget konsern er gjennomgående nest- eller tredje viktigst tett fulgt av samarbeid med kunder i privat sektor. Kunder i offentlig sektor er derimot den sjeldnest benyttede partneren i de aller fleste land. I 2012-undersøkelsen hadde Norge en meget høy andel som samarbeidet med forskningsinstitutter eller kommersielle FoU-foretak, mens i 2013-undersøkelsen er dette mer

på linje med de fleste andre landene, noe som igjen tyder på at den økte innovasjonsaktiviteten som måles i de norske 2013-tallene ikke primært er FoU-drevet. Hyppigheten av samarbeid med universiteter eller høyskoler varierer mye i Europa og relativt sett lite brukt i Norge i begge undersøkelsene. De øvrige nordiske landene mangler dessverre data for typer av innovasjonspartnere.

Som i den forrige undersøkelsen er det slik at norske PP-innovasjonsaktive foretak oftere samarbeider med partnere i EU enn det som er EU-gjennomsnittet. Det er i hovedsak de største EU-landene, Tyskland, Spania og Italia som rapporterer lite samarbeid internt i EU og som trekker ned totaltallene. En rekke andre EU-land har, naturlig nok, også hyppigere europeisk samarbeid enn i Norge, men forskjellene er ikke dramatiske.

Norge gjør det moderat godt når det kommer til samarbeid med aktører i USA og med aktører i Kina eller India. Sverige og Finland er ledende i Europa på slikt samarbeid, hvor det er om lag dobbelt så stor sjans for at de PP-innovasjonsaktive foretakene har hatt partnere i disse landene enn det er i Norge.

2013-undersøkelsen endrer ikke bildet for de norske resultatene i dette tilfellet. Som andel av foretak med samarbeid er den geografiske distribusjonen av samarbeidspartnere mer eller mindre identisk med 2012-undersøkelsen. Siden antallet foretak med innovasjonssamarbeid har blitt mer enn fordoblet mellom de to datapunktene tilsier dette at de «nye innovatørene» i like stor grad er internasjonalt orienterte i sitt innovasjonssamarbeid som de som ble fanget opp av undersøkelsene til og med 2012.

Sett under ett kan dette være en indikasjon på at den innovasjonen og det innovasjonssamarbeidet som i Norge ikke ble fanget opp tidligere ikke er mindre viktig for foretakene eller mindre systematisert. Hvis så var tilfelle burde vi ha observert enten relativt sett mindre samarbeid, færre partnere, eller relativt sett mindre internasjonalt samarbeid.

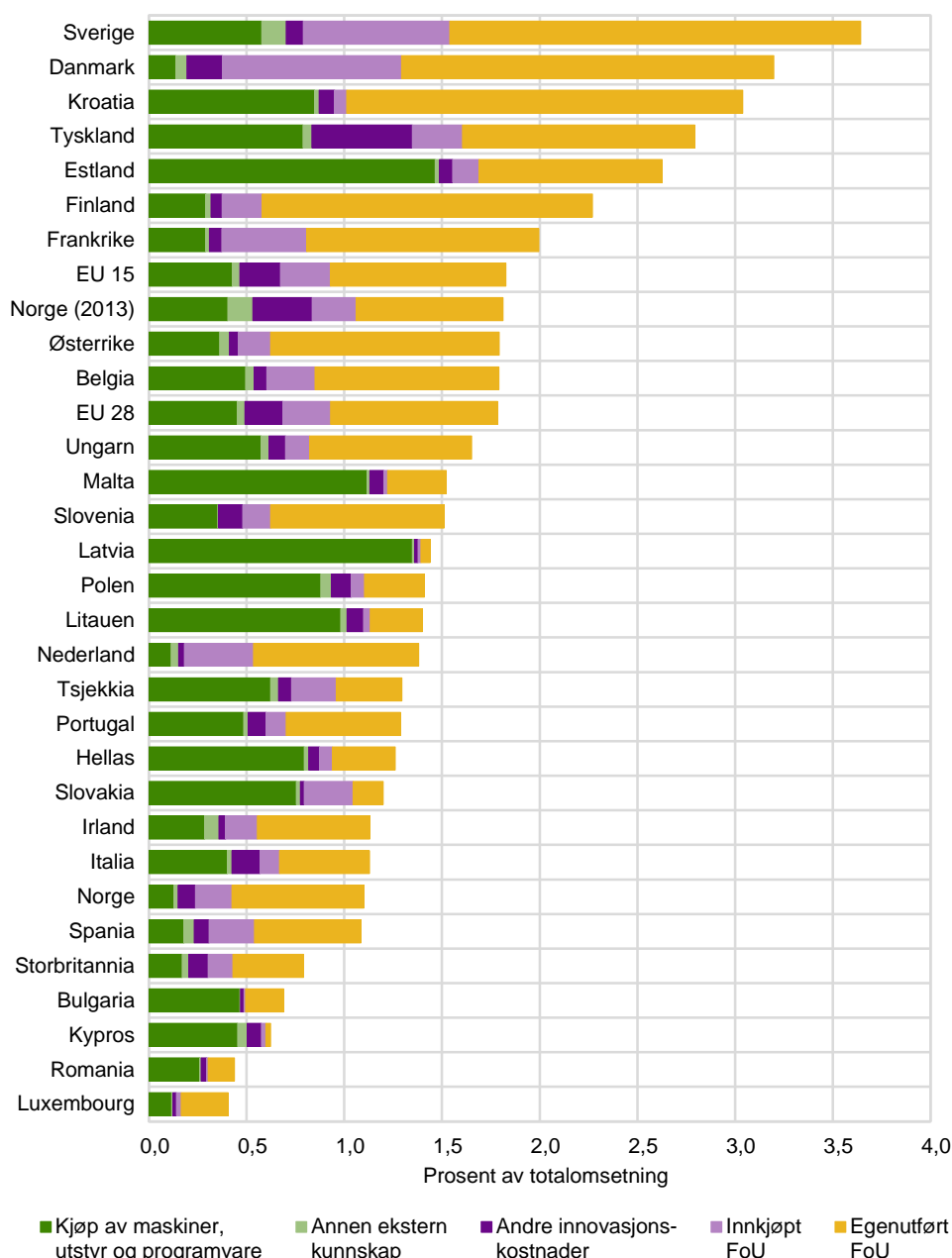
Ingen toppscore på hverken innsatsmål eller resultatmål

I den grad den norske innovasjonsundersøkelsen tradisjonelt sett har vist svake resultater for andelen innovatører i næringslivet har tallene gjerne vært enda dårligere hvis man ser på kvantitative indikatorer som forsøker å måle ressursinnsatsen til innovasjon (investeringer) eller resultatene av innovasjonene. Dette bildet har ikke endret seg mye fra 2010 til 2012, men forbedres også her betraktelig hvis vi isteden velger å fokusere på de norske 2013-resultatene. Endringen er dog ikke like stor som for forekomsten av innovasjon.

I 2012 var den samlede ressursinnsatsen til innovasjon i Norge på 1,1 prosent som andel av foretakenes totale omsetning, opp fra 0,9 prosent i 2010. I tillegg til FoU-kostnader, både egenutført og innkjøpt, inkluderer dette kjøp av maskiner, utstyr programvare samt annen ekstern kunnskap rettet spesielt mot utvikling av nye produkter og/eller prosesser i foretakene. EU-gjennomsnittet var i 2012 på 1,2 prosent. I Sverige, Danmark og Finland bruker næringslivet til sammenlikning har respektive 3,6 og 3,2 og 2,3 prosent på innovasjon. Sverige og Danmark er helt på topp, mens Norge plasserer seg i den nedre enden av skalaen.

Det bør også anføres at å måle disse størrelsene medfører betydelige utfordringer for kvaliteten på statistikken, kanskje i ekstra stor grad når det kommer til internasjonale sammenlikninger.

Figur 3.6. Innovasjonskostnader som andel av total omsetning

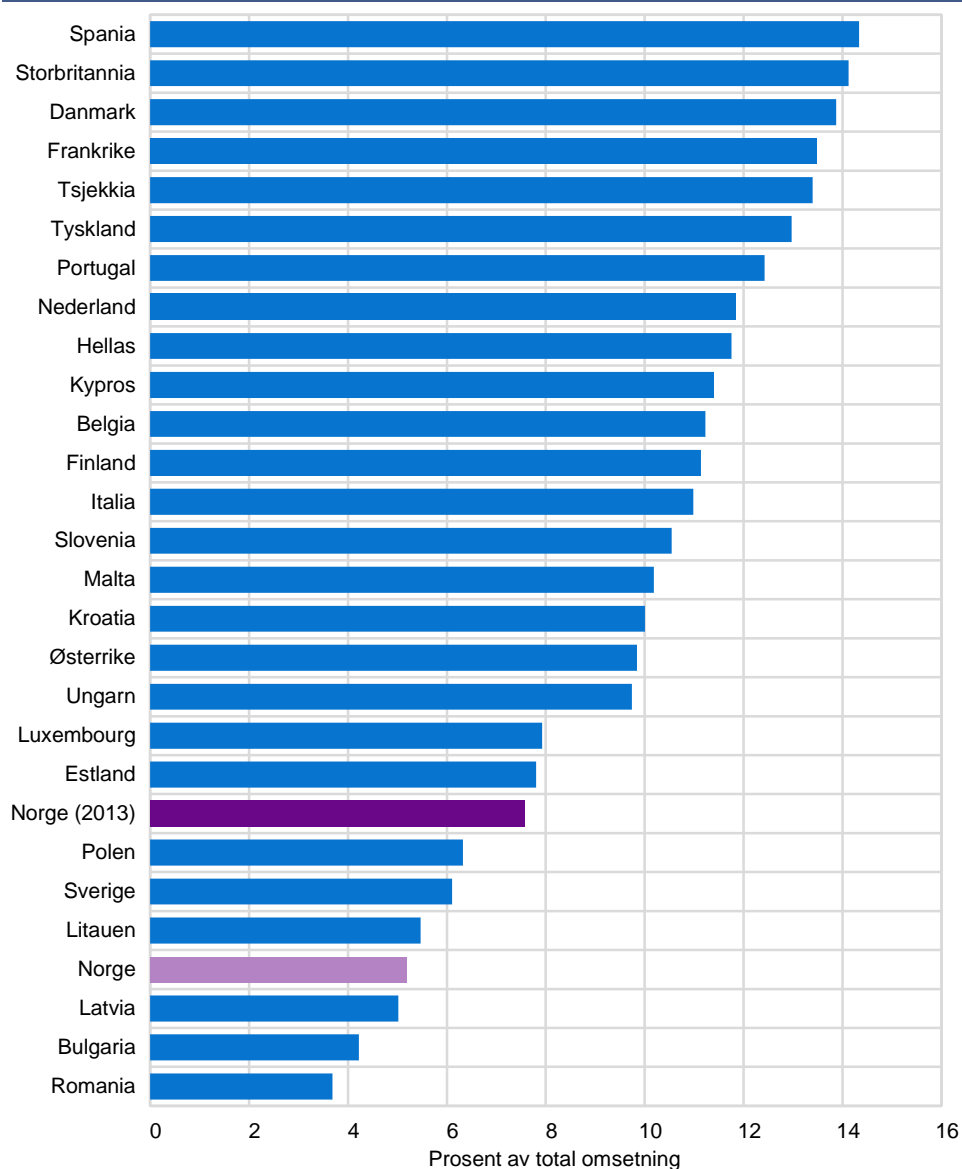
Kilde: Eurostat, SSB.

Rent plasseringsmessig er det likevel stor framgang hvis vi isteden legger 2013-resultatene til grunn for Norges resultat på rangeringen. Men selv med 1,81 prosent av omsetningen investert i innovasjonsutvikling er det langt opp til tallene for Sverige og Danmark som brukte relativt sett mest på innovasjon i 2012. Den klart største kostnadsveksten i Norge fra 2012 til 2013 kommer innenfor de ovennevnte kategoriene som ikke er FoU. Generelt sett skiller dog ikke Norge seg vesentlig ut når det kommer til innovasjonsinvesteringer når 2013 legges til grunn. Dette til forskjell fra tidligere hvor de norske tallene var gjennomgående lave i alle kategoriene.

Også når det gjelder andelen av foretakenes omsetning i referanseåret som kommer som en følge av innovative produkter – det vil si fra nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i løpet av den siste treårsperioden – plasserer Norge seg i 2012 blant de laveste i Europa med 5,2 prosent av totalomsetningen. Dette er en svak tilbakegang på 0,8 prosentpoeng fra 2010. I 2013-tallene øker denne norske andelen på en måte som sammenfaller godt med økningen i antall produktinnovatører vist tidligere. Likevel plasserer Norge seg

fortsatt langt ned på denne indikatoren. Også de svenske innovatørene har en forholdsvis lav andel av sin omsetning som kommer fra produktinnovasjoner, mens både Danmark og Finland ligger betydelig høyere..

Figur 3.7. Omsetning som kommer fra produktinnovasjoner

Kilde: Eurostat, SSB.

Sett under ett er det altså ikke noen vesentlig forskjell mellom de norske innovatørene fra den ene undersøkelsen til den andre. Selv om tallene er noe annerledes i forhold til tidligere rokker ikke 2013-undersøkelsens resultater ved hovedlinjene i allerede etablerte forklaringer om Norges relative styrker og svakheter på innovasjonsfeltet. Som tidligere antatt er det naturlig at en del av de norske resultatene kan forklares av den norske næringsstrukturen. Vi vet at variasjonen mellom enkelt næringer er svært høy, både for innovasjonsinvesteringer og andelen av omsetning som kommer fra innovasjoner, og at disse forskjellene i stor grad går igjen fra undersøkelse til undersøkelse.

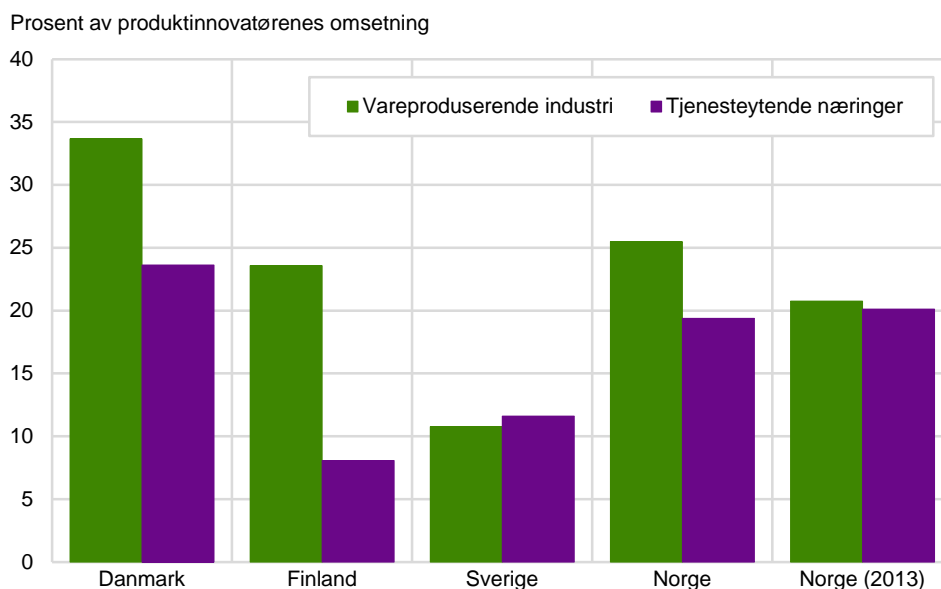
For eksempel har Norge bare i begrenset grad foretak i omsetningstunge industri næringer hvor en typisk finner produksjon av forbrukerrettede teknologiprodukter. Slike varer har gjerne også en begrenset levetid på salgsmarkedet før de blir erstattet av nye modeller. I disse næringene finner vi dessuten ofte store industri foretak som investerer mye i FoU. Spesielt store norske industriforetak er i liten grad lokalisert i næringer med en høy innovasjonsaktivitet av denne typen.

Norsk vareproduserende industri, og da i særdeleshet produksjon av varer som ikke er rettet mot oljeindustrien, utgjør en svært liten del av økonomien i Norge i forhold til de fleste EU-landene. Det norske næringslivet har, i de årene vi snakker om her, derimot i stor grad vært preget av oljeindustrien og prosessstunge leverandørindustrier til denne. Disse næringene er utvilsomt teknologitunge og legger krav på en betydelig investeringskapital, men samtidig er de typisk ikke klassifisert som høyteknologiske næringer i et europeisk sammenlikningsperspektiv og de er i liten grad innovative i den forstand at de introduserer helt nye produkter. Delvis slår dette ut fordi det ofte er snakk om svært store enheter med en svært høy omsetning og delvis fordi løpende og kontinuerlige forbedringer i disse næringene bare i liten rapporteres som innovasjoner. Dette til tross for at de kan innebære store investeringer og at de sett under ett må kunne sies å innebære store og «innovative» endringer over tid.

Forsøker vi å justere bort effekten av den ulike nærings sammensetningen ved å se på innovasjonenes andel av omsetningen kun for produktinnovatørene og ved å samtidig utelukke olje- og gassutvinning endrer bildet seg ytterligere i de norske innovatørenes favør. I 2013-tallene ligger de faktisk godt over både EU-gjennomsnittet og de andre nordiske landene når det kommer til de tjenesteytende næringene. Også i den vareproduserende industrien er den relative avstanden til andre land det er naturlig å sammenlikne med er mye mindre enn for andelen av totalomsetningen.

Dette innebærer at selv om det norske næringslivet under ett gjør det svakere enn våre nordiske naboer, så klarer de norske innovatørene seg isolert sett godt målt mot andre innovatører innenfor direkte sammenliknbare næringer. I forhold til 2012-undersøkelsen viser 2013-tallene at problemet ikke utelukkende består i at vi har for få innovatører totalt sett, men heller at de norske innovatørene til dels er for små og til dels befinner seg i feil næringer til å komme godt ut av internasjonal referansetesting på de kvantitative innovasjonsindikatorer for næringslivet samlet.

Figur 3.8. Innovative produkter som andel av produktinnovatørenes omsetning, utvalgte land

Kilde: Eurostat, SSB.

Ujevnt bilde for innovasjon fra offentlige anskaffelser

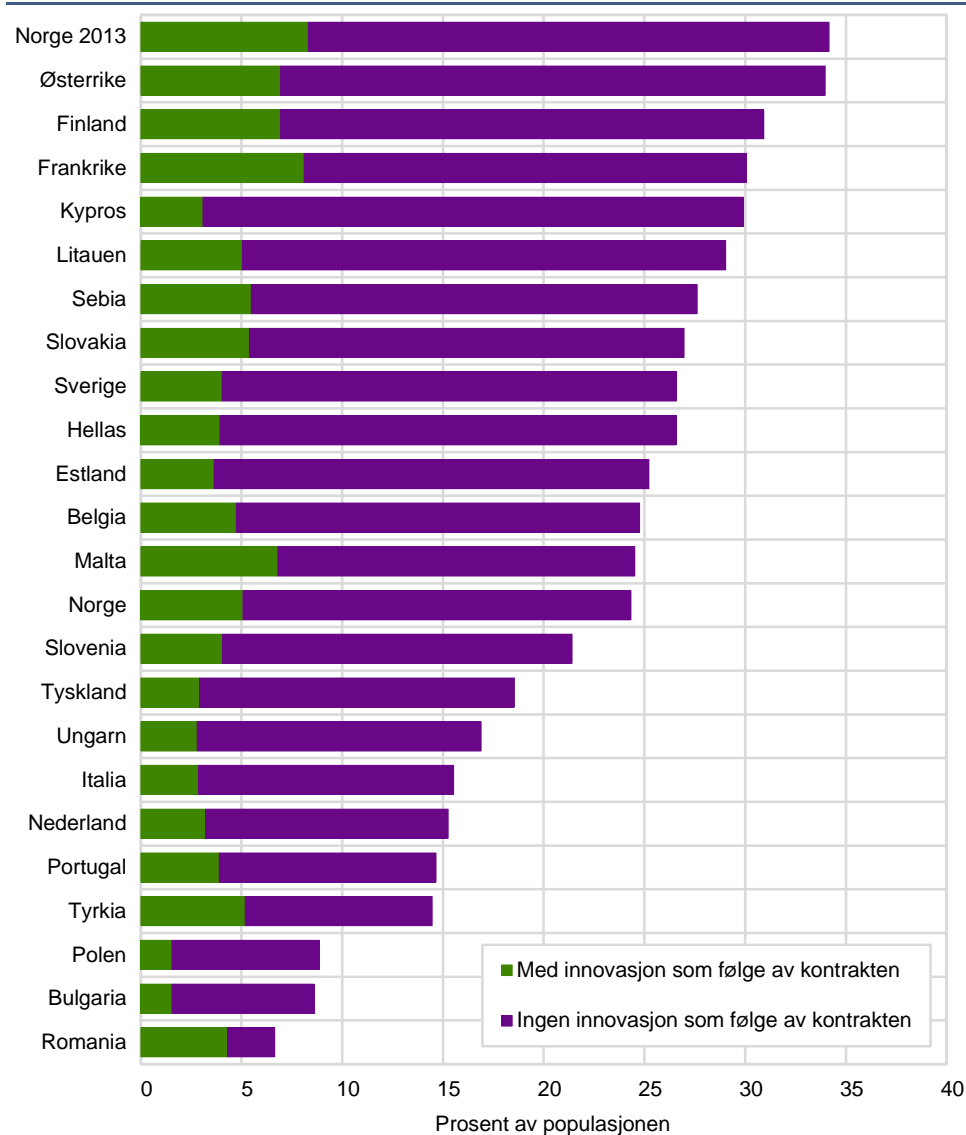
De er stor forskjell mellom landene i hvor stor andel av foretakene som oppgir å ha hatt offentlige innkjøpskontrakter, men det er mindre forskjeller i andelen av disse kontraktene som leder til innovasjon. For Norges del slår økningen i antall foretak som rapporterer om innkjøpskontrakter betydelig ut. Fra en middels plassering basert på den kombinerte undersøkelsen for 2010-2012 rapporterer norske foretak

både den høyeste andelen med offentlige kontrakter og den høyeste andelen offentlige kontrakter som førte til innovasjon i foretaket.

Dessverre er det ikke mulig å sikkert skille ut foretak som har hatt kontrakter som krevde innovasjon i det internasjonalt sammenliknbare materialet. Dette er relevant siden offentlig sektor varierer i størrelse mellom landene og vi heller ikke vet noe sikkert om hvordan offentlige innkjøp som ikke stiller slike krav avviker fra private innkjøp. Undersøkelsen skiller heller ikke mellom forskjellige typer av innovasjon, og det er mulig at en kontrakt for å levere nye varer eller tjenester til det offentlige kan ha avstedkommet for eksempel organisasjons- eller markedsinnovasjoner.

Slike innkjøpskontrakter vil dermed ikke nødvendigvis innebære at det offentlige har bidratt til innovasjon på samme måte som om de aktivt krever innovasjon fra foretakene som en del av kontrakten. Det må antas som sannsynlig at når det offentlige krever innovasjon i en anskaffelsesprosess vil dette være fordi det ønskes en vare eller tjeneste som ikke er umiddelbart tilgjengelig eller at det ønskes prosessinnovasjoner, for eksempel for å fremme miljøvennlige alternativer.

Figur 3.9. Offentlige innkjøpskontrakter som leder til innovasjon

Kilde: Eurostat, SSB.

4. Opplegg og metode for undersøkelsen

4.1. Enhet og populasjon

Foretaket som undersøkelsesenhet

Enheten som observeres i innovasjonsundersøkelsen er foretaket. Dette er i tråd med retningslinjene for CIS. Standard for næringsgruppering (SN 2007) definerer foretaket som «en økonomisk enhet med selvstendig beslutningsmyndighet», og i de fleste tilfeller vil dette være sammenfallende med juridiske enheter. Eksempler på organisasjonsformer for foretak er aksjeselskap og ansvarlig selskap.

Et foretak kan videre deles inn i flere virksomheter dersom det har aktivitet i ulike næringer eller på forskjellige steder. Dette gir en mer presis fordeling av foretakets aktiviteter på næring og region. Hovedregelen er at dersom det drives virksomhet i ulike næringer på samme sted, deles virksomheten i flere virksomheter hvis hver næring sysselsetter minst 5 personer (10 personer hvis virksomhetene er innenfor ulike industrinæringer). Resultatet er at i de fleste tilfeller blir virksomhet og lokal enhet identisk.

Fordeler og ulemper med foretaket som observert enhet

Det er fordeler og ulemper knyttet til det å henvende seg til foretaket og ikke til den enkelte virksomhet. Den viktigste fordelen er at man oftere når frem til de reelle beslutningstakerne. Strategiske avgjørelser vil typisk bli truffet på foretaksnivå, selv om slike avgjørelser også kan fattes på et enda høyere nivå for foretak som er knyttet sammen i konserner. Siden innovasjonsaktiviteter er nært knyttet til nettopp strategi og kursvalg antas det at foretaket er best egnet til å gi svar på området.

En ulempe med foretaket som observert enhet er at et foretak ikke nødvendigvis er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere virksomheter og i flere næringer, vil all innovasjonsaktivitet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter foretakets beliggenhet, selv i tilfeller der innovasjonsaktiviteten egentlig gjennomføres i en virksomhet plassert et annet sted i landet. For foretak med flere virksomheter kan man med andre ord ikke nøyaktig plassere all innovasjonsaktivitet geografisk eller på næring. Foretak med flere enn én virksomhet er en forholdsvis liten del av det totale antallet foretak i populasjonen, men de står likevel for hoveddelen av den totale omsetningen i næringslivet og de totale innovasjonskostnadene.

Innhenting av data fra foretak knyttet sammen i konsern utgjør også en utfordring. Her kan vurderinger på konsernnivå medføre at innovasjonsaktivitet som skal benyttes i flere av konsernets foretak legges til ett foretak som har ansvaret for utviklingsarbeidet. I revisjonsarbeidet benyttes derfor informasjon om konserntilknytninger mellom foretak for de største enhetene. Dette for å sikre at den registrerte informasjonen om konsernets utviklingsarbeid plasseres riktig og dekker de relevante foretakene i konsernet.

Næringer

Innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse der målpopulasjonen er industri- og bergverksdrift, tjenesteytende næringer, olje- og gassutvinning samt fiskeoppdrett. SSB følger den obligatoriske deknningen i CIS og inkluderer i tillegg næringer av interesse for nasjonale brukere.

Tabell 4.1. Næringsdekning for undersøkelsen

SN 2007 ⁷	Næring
A03	Fiske, fangst og akvakultur*
B05-09	Bergverksdrift og utvinning
C10-33	Vareproduserende industri
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet
F41-44	Bygge- og anleggsvirksomhet*
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner
H49-53	Transport og lagring
I55-56	Overnattings- og serveringsvirksomhet*
J58-63	Informasjon og kommunikasjon
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning*
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse
M72	Forskning og utviklingsarbeid
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser
M74.9	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet*
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester
N82.9	Annen forretningsmessig tjenesteyting*

Størrelsesgrupper og utvalg

CIS er en utvalgsundersøkelse for foretak med minst 10 sysselsatte. Den norske innovasjonsundersøkelsen omfatter imidlertid foretak helt ned til 5 sysselsatte i de fleste næringene mens det i visse næringer kun dekkes foretak med minst 20 sysselsatte⁸. Hovedprinsippet for konstruksjonen av utvalget er – med visse unntak – at samtlige enheter med minst 50 sysselsatte innenfor dekkede næringer inkluderes. I tillegg blir alle foretak med mindre enn 50 sysselsatte som rapporterte betydelig FoU-virksomhet i forrige FoU-undersøkelse inkludert i et eget fulltalt stratum.

Det trekkes så et tilfeldig utvalg av de resterende foretakene med 5-49 sysselsatte etter næring og størrelsesgruppe. Det beregnes totaltall basert på dette utvalget. Av hensyn til den totale oppgavebyrden er trekksannsynligheter og justeringer i utgangspunktet valgt slik at den samlede størrelsen på utvalget ikke skal overskride om lag 6 500 enheter. Utvalget ble trukket proporsjonalt med antallet i populasjonen per stratum med følgende trekksannsynligheter og modifikasjoner:

- 10 prosent for foretak med 5-9 samt 10-19 sysselsatte i næring 46
- 15 prosent for foretak 10-19 sysselsatte samt 20-49 sysselsatte i næring 41, 43, 46 og 56.
- 30 prosent for øvrige foretak med 20-49 sysselsatte
- 30 prosent for foretak med 50-99 sysselsatte i næring 41-53 og 56.
- Minst 10 enheter i hvert stratum

Etter at den ordinære trekningen er utført blir foretak som ikke er valgt ut gruppert etter økonomisk region og det blir gjort suppleringsrekking blant disse for å garantere at minst 15 foretak per region er inkludert i det endelige sannsynlighetsutvalget.

⁷ Klassifiseringen foretas etter gjeldende versjon av Standard for næringsgruppering (SN 2007), basert på EUs standard Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (NACE rev.2). Næringer merket med stjerne (*) er ikke obligatoriske i CIS.

⁸ I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte. Dette er næringer med et forholdsvis stort antall foretak hvor det har blitt rapportert en relativt lav andel foretak med innovasjonsaktivitet (alle typer). Dette er gjort for å begrense den samlede oppgavebyrden ovenfor næringslivets samtidig som man opprettholder en tilstrekkelig utvalgsdekning i de øvrige næringene.

Tabell 4.2. Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg

Størrelsesgrupper. Sysseksatte	Foretak i brutto- populasjonen	Foretak i brutto- utvalget	Trekkprosent (gjennomsnitt)	Foretak i netto- utvalget	Svar- prosent
I alt	19 102	6 234	32,6 %	6 033	96,8 %
5-9	6 482	1 082	16,7 %	1 031	95,3 %
10-19	4 442	1 041	23,4 %	1 006	96,6 %
20-49	5 333	1 698	31,8 %	1 644	96,8 %
50-99	1 531	1 099	71,8 %	1 081	98,4 %
100+	1 314	1 314	100,0 %	1 271	96,7 %

Observasjonsperiode og referanseperiode

Observasjonsperioden som dekkes av undersøkelsen er 2011-2013 med siste år som referanseår. I praksis innebærer det at foretaket klassifiseres etter antall sysselsatte i referanseåret og at tall for omsetning, utgifter etc. gjelder dette året. Spørsmål som går på selve innovasjonsaktiviteten til foretaket, foretakets innovasjons-samarbeid, formål med innovasjon, beskyttelsesmetoder osv. dekker hele observa-sjonsperioden. I.e. all aktivitet gjennom treårsperioden fra begynnelsen av 2011 og fram til utgangen av 2013.

4.2. Datainnsamling

Utsending og skjema

Undersøkelsen ble sendt ut via vedtaksbrev om opplysningsplikt tidlig i januar 2014, med en svarfrist på om lag fire uker. Foretakene ble i brevet bedt om å svare elektronisk via internett på SSBs elektroniske datainnsamlingsportal, IDUN, og gitt instruksjoner om hvordan de kunne gjøre dette. En oversikt over innholdet i under-søkelsen, definisjoner av nøkkelbegrep og oppklaringer rundt enkeltspørsmål basert på erfaringer fra tidligere undersøkelser var vedlagt utsendingsbrevet som en veiledning til oppgavegiverne. Et kladdeskjema i PDF-format for utskrift med samme tekstinnhold som i det elektroniske samt den samme veiledningen som ble sendt per post var tilgjengelige for oppgavegiverne på undersøkelsens innrapporteringsside på SSB.no.

Undersøkelsen var oppgavepliktig med hjemmel i statistikkloven og foretakene som ikke svarte innen fristen mottok et vedtak om tvangsmulkt. Dette ble gitt med oppsettende virkning slik at ingen mulkt ble ilagt hvis foretaket svarte innen en ny frist. Til slutt deltok 6 033 foretak i undersøkelsen, noe som tilsvarer en netto svarandel på nesten 97 prosent.

Forskjeller i frafall mellom størrelsesgrupper og næringer for øvrig er også å anse som negligerbare. Siden frafallet av enheter grunnet manglende svar var såpass lite og jevnt fordelt var det ikke nødvendig med en særskilt frafallsundersøkelse for å kontrollere hvorvidt dette ville medføre skjevheter av betydning for resultatene.

Kontroll og revisjon

Oslomanualen gir retningslinjer for revisjon av innovasjonsdata. Rapportering av innovasjon og tilhørende begreper kan være utfordrende for mange foretak. Kontroll og revisjon av de leverte besvarelsene er derfor viktig for å kvalitetssikre resultatene fra undersøkelsen.

De innsendte oppgavene blir først sett gjennom og grovkontrollert etter at de er registrert første gang. Dette gjøres for å oppdage og luke ut åpenbare feil. Denne prosessen assisteres av en rekke kontroller for logisk konsekvens og andre mulige feil som er implementert i SSBs datafangstsystemer for undersøkelsen. Under revisjonen brukes også data fra tidligere undersøkelser og fra andre kilder som referanse. Flere konsistenssjekker foretas, og der det finnes avvik blir dette korrigert.

Bruken av papirskjema i innovasjonsundersøkelsen har blitt gradvis faset ut og for 2013-undersøkelsen var det kun mulig å svare på undersøkelsen via internett. Til

sammenlikning brukte over 99 prosent av respondentene denne rapporteringsformen for 2012-undersøkelsen. Rapportering på nettet er en kvalitetsmessig fordel siden automatiske kontroller lagt inn i det elektroniske skjemaet reduserer antall feil betraktelig.

Bortsett fra bortfallet av papirskjema ble revisjon og behandling av de innkomne dataene fra innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013 gjennomført på samme måte og med samme systemer som den kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012.

4.3. Feilkilder og usikkerhet

Estimering av totaltall

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse er det nødvendig å vekte resultatene for å gi representative totaltall for hele foretakspopulasjonen. Denne vektningen blir foretatt i strata definert av foretakenes 2-siffer næringsgruppe og på antall sysselsatte, det vil si de samme gruppene som ble benyttet under utvalgstrekkningen. Siden som hovedregel det er fulltelling av alle enheter med 50 sysselsatte eller flere⁹ beregnes det i utgangspunktet ikke vekter for denne gruppen. For å kunne få midlertidige resultater så tidlig som mulig i datainnsamlingen berregnes det likevel en frafallsjustert vekt også for de fulltalte foretakene.

Når totaltallene beregnes vektet hvert foretak i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Vektene er kalkulert for hvert foretak basert på stratumet foretaket tilhører, og det lages separate vektsett for henholdsvis binære størrelser (dikotome variable og omkodete variable på ordinalnivå) og kvantitative størrelser (variable på forholdstallsnivå).

For binære størrelser (i.e. hvorvidt et foretak har hatt innovasjon eller viktigheten av hemmende faktorer) brukes andel av *antall enheter* i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen. For kvantitative størrelser (i.e. kostnader til innovasjon eller antall forskere) er andel av *antall sysselsatte* i populasjonen dekket av nettoutvalget grunnlaget for beregning av vektene.

Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Selv om innovasjonsbegrepet er mer kjent og har fått større oppmerksomhet de siste årene er det fortsatt mange som er usikre på forståelsen av det. Samtidig er det et begrep som er vanskelig å avgrense og å operasjonalisere. Hovedproblemet ligger i vurderingen av om et produkt eller en prosess er ny eller vesentlig forbedret. Det vil være forskjell på hvordan de enkelte respondenter har oppfattet og tolket dette. Spesielt for virksomheter innenfor delene av tjenesteytende sektor som ikke tidligere har vært omfattet av undersøkelsen kan dette tenkes å være et problem. Andre spørsmål det kan antas er vanskelig for foretakene i undersøkelsen å besvare er de som omfatter kostnader til innovasjon generelt, og kostnadene utenom FoU spesielt. Også andelen av omsetningen som stammer fra nye eller vesentlig endrede produkter kan være problematisk. Dette er elementer som vanligvis ikke vil være oppført som selvstendige poster i foretakenes regnskaper/årsrapporter, og ved utfylling av oppgaven vil mange nødvendigvis måtte bruke skjønn.

Målefeil som oppstår ved at oppgavegiver gir direkte feil opplysninger vil forekomme i og med at utvalget er så stort som det er. Gjennom kontroll og revisjonsarbeid prøver en å minimere slike feilkilder. Innsamlingsfeil som for eksempel skyldes at tall oppgis i hele kroner i stedet for 1 000 kroner vil i praksis bli oppdaget. Konkrete måleproblemer som reduserer reliabiliteten på enkelte variable totalt sett er det derimot vanskeligere å gardere seg mot innenfor rammene av en

⁹ Unntak er næringene 41-53 og 56 hvor det kun er fulltelling for enheter med minst 100 sysselsatte.

enkelt undersøkelse. Forbedringer her skjer over tid gjennom internasjonalt metodesamarbeid og sammenstilling med øvrige data. Se kapittel 2 om undersøkelsens resultater generelt sett og mulige årsaker til avvikene i forhold tidligere år.

Utvalgsfeil

Utvalgsfeil er feil som oppstår på grunn av at man bare undersøker deler av den populasjonen det ønskes informasjon om. Når deler av datagrunnlaget baserer seg på utvalg kan det være avvik mellom egenskapene til utvalget og populasjonen som helhet. Utvalgsfeilen reduseres normalt når størrelsen på utvalget øker. Utvalget i undersøkelsen var forholdsvis stort og svarprosenten generelt høy. Usikkerhet som følge av avvik mellom utvalg og populasjon burde av den grunn ikke være noe stort problem.

Usikkerheten i materialet blir beregnet på bakgrunn av variasjonskoeffisienten (CV), standardavviket relativt til den estimerte verdien for populasjonen som helhet. Dette gir en indikasjon på kvaliteten av de estimerte totaltallene. Standardavviket kan relateres til det vektete nivå-tallet for sannsynlighetsutvalget eller til totaltallet for hele undersøkelsen. Usikkerheten blir betydelig lavere relatert til totaltallene når også de fulltalte delene av populasjonen tas med.

Usikkerheten omkring de estimerte verdiene er størst der sannsynlighetsutvalget (den delen av utvalget som ikke er fulltalt) påvirker totalen mest. Generelt gjelder det at når utvalgsstørrelsen (n) nærmer seg populasjonsstørrelsen (N) vil prediksjonsvariansen (og dermed også variasjonskoeffisienten) avta. For eksempel, hvis sannsynlighetsutvalget i en næring står for en stor andel av omsetningen av nye produkter i forhold til de fulltalte enhetene vil usikkerheten omkring de estimerte totaltallene for omsetning av nye produkter i næringen øke. Tilsvarende øker usikkerheten omkring totaltall for andel innovative foretak i en næring, hvis sannsynlighetsutvalget er stort relativt til antall fulltalte foretak i næringen.

Variasjonskoeffisienten brukes videre til å finne prediksjonsintervaller for de estimerte verdiene. Dette er en annen måte å vise usikkerheten knyttet til estimatene. En beregning av et 95 prosent prediksjonsintervall for andel innovative foretak i hele næringslivet¹⁰ viser at usikkerheten i undersøkelsen totalt sett er lav. For undersøkelsens hovedvariable brutt ned etter størrelse er det beregnet prediksjonsintervaller med en relativ usikkerhet på om lag +/- 3 prosentpoeng i forhold til de publiserte tallene. Årsaken til at den minste størrelsesgruppen, som også har den laveste utvalgsdekningen, ikke har den høyeste usikkerheten skyldes at de foretak med innovasjonsaktivitet her er mer konsentrert i enkelte næringer enn blant de nest minste foretakene.

Også brutt ned etter hovednæring er estimatene forholdsvis robuste og viser en relativ usikkerhet om lag som gjennomsnittet for størrelsesgruppene under 100 sysselsatte. Beregningene viser dog at det bør utvises forsiktighet når det gjelder enkelt næringer da usikkerheten her er varierende og til dels kan være betydelig, særlig for næringer dominert av små foretak.

Tabell 4.3. Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter størrelsesgruppe

Sysselsettingsgruppe		95 % prediksjonsintervall
Totalt	41,0 %	+/- 1,5 prosentpoeng
05-09	39,5 %	+/- 3,2 prosentpoeng
10-19	41,7 %	+/- 3,4 prosentpoeng
20-49	37,5 %	+/- 2,3 prosentpoeng
50-99	44,1 %	+/- 2,3 prosentpoeng
100+	56,6 %	+/- 0,0 prosentpoeng

¹⁰ Et 95 % prediksjonsintervall for andel innovative foretak innebærer at den sanne verdien (den sanne andelen innovative foretak) med 95 % sannsynlighet ligger innenfor dette intervallet.

Tabell 4.4. Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hoved-næring

Hovednæring		95 % prediksjonsintervall
Totalt	41,0 %	+/- 1,5 prosentpoeng
Industri	46,2 %	+/- 2,6 prosentpoeng
Tjenesteyting	43,1 %	+/- 2,2 prosentpoeng
Andre næringer	26,0 %	+/- 2,7 prosentpoeng

De fleste variablene i innovasjonsundersøkelsen oppfører seg på samme måte, i det at vi estimerer andelen av alle foretak som innehar en binær egenskap, og usikkerheten gitt som en andel av populasjonen fordelt på størrelsesgrupper eller hovednæring vil ikke variere veldig mye for de forskjellige variablene. Relativt til populasjonen som helhet er fordelingen på de øvrige innovasjonsvariablene for en stor del gitt av fordelingen av PP-innovatører, bare med en lavere frekvens. Det vil selvsagt finnes både visse systematiske og tilfeldige forskjeller, men for de variablene som er undersøkt har vi ikke grunnlag for å si at resultatene for enkelte spørsmål er grunnleggende mer usikre enn andre. Det er likevel viktig å påpeke at tabellene bør leses og tolkes med forsiktighet, all den tid presentasjonen av resultatene vil variere fra variabel til variabel. Særlig gjelder dette tall presentert relativt til en annen av undersøkelsens variable og ikke til populasjonen som helhet.

Unntakene er tall for produktinnovasjonenes andel av samlet omsetning og for innovasjonskostnader. Ved bruk av samme metode for å beregne usikkerheten for disse variablene får vi også her en totalt sett relativ lav modellusikkerhet, men samtidig vet vi at usikkerheten for disse indikatorene i større grad kan bli påvirket av målefeil og øvrige faktorer i det underliggende materialet.

Ikke-utvalgsfeil

Feilkilder kan oppstå ved at registre som benyttes ikke er oppdatert til enhver tid eller inneholder andre feil. Enheter kan være uriktig kategorisert hva gjelder næringskode, antall sysselsatte, organisasjonsform, omsetning eller andre egenskaper. Slike kjennemerker ligger til grunn for utvalget, og kvaliteten på disse vil i første rekke være avgjørende for riktig utsendelse og for inndelingen av populasjonen i hensiktsmessige strata. De samme datakildene brukes også i beregningen av enkelte av undersøkelsens indikatorer.

For eksempel vil både omsetning og omsetning fra nye produkter kunne variere betydelig mellom de innovative foretakene i den grad at totaltallene kan påvirkes av enkeltobservasjoner. Det er også visse validitetsproblemer knyttet til omsetningsbegrepet i seg selv, også når det kommer til innovasjonsundersøkelsen. Slike problemer er også diskutert under de relevante avsnittene i kapittel 2 og kan, dessverre, vanskelig kvantifiseres.

Videre har det i innovasjonsundersøkelsen skjedd en glidende overgang fra å benytte seg av omsetningstall innhentet via undersøkelsen til tall hentet fra registerbasert statistikk. Fra og med statistikkåret 2008 har det vært slik at det ikke lenger spørres om foretakenes omsetning i skjemaet. I årene etter dette har det blitt gjort ytterligere justeringer i behandlingen av de registerbaserte datakildene for å sikre at omsetningen brukt i undersøkelsen samsvarer med referanseåret. Isolert sett er dette å anse som en kvalitetsforbedring, men endringen vil ha påvirket nivået på de absolutte omsetningstallene. Det kan også ha medført relative forskjvninger i tilfeller der hvor store foretak tidligere kan ha oppgitt eller fått beregnet en for lav omsetning i forhold til andre foretak.

Selv om omsetningstallene objektivt sett er mer korrekte ved bruk av registerbaserte opplysninger er det ikke bare fordeler med denne tilnærmingen. Særlig gjelder dette for rapporteringen av omsetningen som stammer fra produktinnovasjoner for foretak i konsern. Her kan det oppstå uklarhet i hvilken omsetning rapportørene legger til grunn for svarene de oppgir, for eksempel mellom overordnede administrative foretak og operative foretak. I visse tilfeller kan konsernorganisering medføre at flere nivåer i kjeden rapporterer for «samme

omsetning», og det kan da være en utfordring å ende opp med et korrekt bilde samlet sett når konsernets omsetning konsolideres i de endelige tallene. Så langt det er mulig forsøker revisjonen å fange opp denne problemstillingen, og om nødvendig kontakte rapportøren for en avklaring, men i visse tilfelle er det mulig at den objektivt sett korrekte omsetningen i datamaterialet kan være betydelig høyere eller lavere enn det rapportøren la til grunn når prosentsatsen av denne som kom fra produktinnovasjoner ble oppgitt.

4.4. Regionale tall

Den opprinnelige målsetningen for den norske innovasjonsundersøkelsen var å produsere resultater på nasjonalt nivå etter næring og foretaksstørrelse uten hensyn til regional lokalisering. Dette for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser. Utvalget var før 2006-undersøkelsen ikke trukket med hensyn til geografisk tilhørighet og utvalgets størrelse var heller ikke dimensjonert for detaljert nedbryting.

Fra og med 2006 har det blitt forsøkt utarbeidet funksjonelle kriterier for klassifisering av innovative enheter innenfor foretak med flere virksomheter. Det ble først utprøvd et system hvor man eksplisitt spurte hvorvidt hver enkelt virksomhet (med minst 5 sysselsatte) i foretaket deltok i utviklingen av nye produkter eller prosesser og om virksomheten tok i bruk nye produkter eller prosesser utviklet av andre enheter innen foretaket. Det siste spørsmålet ble i 2006 vurdert til å være for dårlig besvart til at det kunne brukes og det ble følgelig utelatt fra undersøkelsen fra og med 2008.

En videre gjennomgang og vurdering av datagrunnlaget fra undersøkelsene for 2008-2010 og 2010-2012 viste dessuten at virksomhetsfordelingen av innovasjonsaktiviteten ikke fungerte etter hensikten i disse undersøkelsene. Mange foretak har ikke oppgitt hvilke virksomheter som deltok i innovasjonsutviklingen og for disse ble FoU-utførende virksomheter kodet som innovasjonsaktive. For foretak uten egenutført FoU ble innovasjonsaktiviteten kodet på den største virksomheten med samme næring og region som foretaket.

Det er dessuten ikke uproblematisk å overføre informasjon fra foretak til virksomhet på denne måten, særlig for kvantitative variable. For eksempel fantes det ikke noe grunnlag for å fordele innovasjonskostnader for foretak som ikke utfører FoU. Ei heller andel av omsetningen som stammer fra innovative produkter har kunnet presist fordeles på denne måten siden det ikke nødvendigvis er noen sammenheng mellom hvilke virksomheter som har bidratt til utviklingen av produkter eller prosesser i foretaket og hvor omsetningen som stammer fra nye produkter er inntektsført.

En direkte videreføring av opplegget brukt i undersøkelsene mellom 2006 og 2012 har derfor blitt vurdert å være lite hensiktsmessig. Ytterligere forbedringer av rapporteringen på virksomhetsnivå ble heller ikke vurdert som aktuelt. En slik tilnærming vil kreve uforholdsmessig mye av oppgavegiverne hvis man samtidig skal sikre at kvaliteten og omfanget av informasjonen som rapporteres blir tilstrekkelig.

Fra og med 2013 vil derfor foretaket være den statistiske enheten, også for regionale nedbrytninger av innovasjonsundersøkelsens tall. En fordel med dette er at alle undersøkelsens data nå i teorien kan brytes ned geografisk. Se også diskusjonen av foretaket som enhet i kapittel 4.1.

Tilgjengelighet og sammenliknbarhet over tid

Regionale innovasjonstall har ikke inngått som en del av regulære publiseringer fra SSB og er heller ikke omtalt ytterligere i denne rapporten. Hovedtall etter landsdel, fylke og økonomisk region kan oversendes ved henvendelse til SSB.

Regionale innovasjonstall er fortsatt under løpende utvikling og er å anse som eksperimentelle. Usikkerheten kan til dels være betydelig og det er ikke grunnlag for å gjøre direkte sammenlikninger med nasjonale tall eller tidligere regionale tall.

4.5. Begreper og definisjoner

Begrepene innovasjon, innovativ og innovasjonsaktivitet brukes vanligvis om produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjon) som omfatter introduksjonen av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser. Innovasjonsundersøkelsen kartlegger også organisatorisk og markedsmessig innovasjon, men hvis ikke annet er nevnt blir disse begrepene brukt om PP-innovasjon alene. Internasjonalt er det en pågående dreining mot et bredere innovasjonsbegrep hvor også ikke-teknologisk innovasjon inkluderes, og vi har forsøkt å være så eksplisitte som mulig i denne teksten når det gjelder å skille PP-innovasjon fra en bredere fortolkning av innovasjonsbegrepet. Siden dette er et fagfelt under stadig utvikling er dog ikke begrepsbruken når det gjelder tekster som omhandler innovasjon konsekvent mellom land og over tid. Det er derfor viktig å være oppmerksom på hva som inngår i de forskjellige begrepene hvis man sammenlikner informasjon på tvers av datakilder. De ulike begrepene som benyttes i innovasjonsundersøkelsen og i denne rapporten defineres slik:

Ikke-teknologisk innovasjon

Tidligere brukt samlebegrep for organisatorisk innovasjon, markedsinnovasjon, og evt. øvrige former for innovasjon (i.e. design) som *ikke* er PP-innovasjon. Begrepet brukes uavhengig av hvilken grad av teknologi som har vært inkludert i utviklingen eller implementeringen av innovasjonen.

Innovasjonsaktivitet

Et foretak har i hyppig brukt terminologi hatt innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, *eller* har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU. Likeledes har begrepet *innovative foretak* referert til foretak som har introdusert PP-innovasjoner. SSB har siden 2008 brukt begrepet *PP-innovasjonsaktivitet* her.

Etter den 3. revisjonen av Oslomanualen i 2005 har fokuset på et bredere innovasjonsbegrep økt, og det klare begrepsskillet mellom teknologisk og ikke-teknologisk innovasjon er i ferd med å bli mindre. Også fordi flere former for innovasjon ofte henger sammen. Begge typer er viktige for å vurdere næringslivets omstillings og nyskapingsevne – innovasjonsevne – sett under ett. Eurostat bruker ikke lenger begrepet *innovasjonsaktivitet* (innovation active enterprises) i offisiell terminologi, men innovative foretak (innovative enterprises) beskriver nå foretak med PP-innovasjonsaktivitet og/eller organisasjons-/markedsinnovasjon.

Innovasjonssamarbeid

Med innovasjonssamarbeid menes aktiv deltagelse i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

Markedsinnovasjon (marketing)

En markedsinnovasjon er gjennomføringen av et nytt markedsføringskonsept eller en ny markedsstrategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets eksisterende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produkt plassering, promotering eller prissetting.

Organisasjonsinnovasjon

En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenslåing med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.

Produktinnovasjon

En produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som er enten ny eller vesentlig forbedret med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, komponenter, brukervennlighet eller delsystemer. Innovasjonen skal være ny for foretaket, men den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.

Prosessinnovasjon

En prosessinnovasjon innebærer å implementere en ny eller vesentlig forbedret produksjonsteknologi/-metode, en ny eller vesentlig forbedret metode for levering/distribusjon av varer eller tjenester, eller andre nye eller vesentlig forbedrede støtte-systemer eller prosesser. Innovasjonen skal være ny for foretaket, men det må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere eller ta i bruk prosessen.

PP-innovasjon

Samlebegrep for produkt- og prosessinnovasjon. Oftest brukt for å angi at en enhet har innovasjon innenfor minst ett av disse områdene. Tidligere også kalt *teknologisk innovasjon*.

PP-innovasjonsaktivitet

Et foretak har innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, **eller** har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU.

PP-innovative foretak

Foretak som enten har introdusert nye eller vesentlige endrede varer eller tjenester på markedet eller tatt i bruk nye eller vesentlig endrede prosesser i løpet av observasjonsperioden. Foretak som bare har hatt pågående innovasjonsaktivitet som ennå ikke var blitt ferdigstilt eller var blitt avbrutt, er ikke inkludert blant PP-innovative foretak.

Salg av nye eller vesentlig endrede produkter

Salg i referanseåret av nye eller vesentlig endrede produkter (produktinnovasjoner) som ble introdusert på markedet i løpet av observasjonsperioden. Salget oppgis som andelen av foretakets samlede omsetning i referanseåret som stammer fra produktinnovasjoner. Det skilles mellom produkter som var nye for foretakets marked og produkter som bare var nye for foretaket.

4.6. Tilgjengelighet

Resultater fra undersøkelsen om næringslivets innovasjonsaktivitet publiseres på SSBs nettsider, både som regulære statistikkfrigivninger og gjennom andre publikasjoner¹¹. Tall fra undersøkelsen for 2013 som er omtalt i denne rapporten danner utgangspunktet for den gjeldende dataserien for innovasjon og er tilgjengelig i SSBs statistikkbank. Resultater fra innovasjonsundersøkelsen blir også omtalt som en del av den årlige rapporten *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer* («Indikatorrapporten») som publiseres av Norges Forskningsråd¹². Godkjente forskningsbrukere kan søke om tilgang til aidentifiserte mikrodata fra undersøkelsen ved å henvende seg til SSB¹³.

¹¹ <http://www.ssb.no/innov>

¹² <http://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten>

¹³ <http://www.ssb.no/mikrodata>

Referanser

Hagesæther, Nina og Li-Chun Zhang (2008): *Om utvalgsplan og estimering i FoU-statistikken*, Interne dokumenter 2008/2, Statistisk sentralbyrå.

Norges forskningsråd, Kaja Wendt red. (2014): *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet - statistikk og indikatorer – «Indikatorrapporten»*, Norges forskningsråd.

Norges forskningsråd, Espen Solberg red. (2015): *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet - statistikk og indikatorer – «Indikatorrapporten»*, Norges forskningsråd.

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), EUROSTAT (2005): *Oslo Manual – Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition*, OECD Publishing.

OECD (2008): *OECD Reviews of Innovation Policy: Norway*, OECD Publishing.

Sandvik, Morten Renslo og Frank Foyn (2012): *Innovation costs in the Norwegian survey on R&D and innovation – Evaluation of quality in the 2010 survey*. Documents 2012/49, Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå (2008) *Standard for næringsgruppering – korrigert utgave*, Norges offisielle statistikk D383.

Wilhelmsen, Lars (2011): *Innovasjon i norsk næringsliv 2006-2008*, Rapporter 2011/32, Statistisk sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars (2012): *A question of context: Assessing the impact of a separate innovation survey and of response rate on the measurement of innovation activity in Norway*, Documents 2012/51, Statistisk Sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars (2014): *Flere innovatører i Norge enn tidligere rapportert*. Artikkel, ssb.no, 5. juni 2014: <http://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/artikler-og-publikasjoner/flere-innovatorer-i-norge-enn-tidligere-rapportert>

Wilhelmsen, Lars og Claudia Berríos, (2014) *Innovasjon i norsk næringsliv 2010-2012*, Rapporter 2015/6, Statistisk sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars og Frank Foyn, (2012) *Innovasjon i norsk næringsliv 2008-2010*, Rapporter 2012/46, Statistisk sentralbyrå.

Wilhelmsen, Lars og Nina Hagesæther (2013): *FoU- og innovasjonsstatistikken: Publisering på næring og økonomiske regioner*. Interne dokumenter 2013/16, Statistisk Sentralbyrå.

Vedlegg A: Skjema

Statistisk sentralbyrå
Statistica Norway

Statistisk Sentralbyrå
Seksjon for industri- og FoU-statistikk
Postboks 8131 Dep., 0033 Oslo
Telefon: 21 09 45 00

Underlagt taushetsplikt
Opplysningsplikt

Undersøkelse om innovasjon (nyskaping) i næringslivet 2011-2013

Undersøkelsen besvares på Internett: <https://idun.ssb.no>

Bruker-ID:

Passord:

Trenger du hjelp med utfylling av skjema?

Ta kontakt på e-post datafangst@ssb.no eller telefon 62 88 51 90 hverdager mellom 08:00 - 15:00.

Undersøkelsen kartlegger næringslivets innovasjoner og innovasjonsaktivitet (nyskaping) over treårsperioden fra og med 2011 til og med 2013.

- En innovasjon er å introdusere et nytt eller vesentlig forbedret produkt, prosess, metode for å organisere arbeidet, eller måte for å markedsføre foretakets varer eller tjenester.
- En innovasjon må ha tiltenkte egenskaper eller bruksområder som er nye eller vesentlig endret eller forbedret i forhold til produkter, prosesser eller metoder som tidligere var tilbudt eller i bruk av foretaket.
- En innovasjon kan dog også være mislykket eller det kan ta tid før fordelene med innovasjonen materialiseres.
- En innovasjon må være ny eller vesentlig forbedret for foretaket men trenger ikke være ny som sådan eller ny for foretakets marked. Det skal rapporteres som en innovasjon for foretaket selv om innovasjonen opprinnelig kan ha blitt utviklet av andre eller tidligere introdusert av andre foretak.

For å få best mulig informasjon ber vi om at alle spørsmål blir besvart hvis ikke annet er spesielt angitt. Dette gjelder for alle foretak, både med og uten rapportert innovasjonsaktivitet.

Opgaven skal gis for foretaket spesifisert i navnefeltet øverst. For konsern er det enkelte foretak egen undersøkelsesenhet, og vil derfor motta separate skjema. Bare enheter lokalisert i Norge skal inkluderes i denne oppgaven.

For mer informasjon om innholdet i undersøkelsen, se informasjonsskrivet som var vedlagt introduksjonsbrevet eller SSBs innrapporteringsside for undersøkelsen på <http://www.ssb.no/innrapportering/naeringsliv/innov>. Der kan man også laste ned en PDF-kopi av skjemaet som kan brukes som kladd før utfylling i det elektroniske rapporteringssystemet.

Vennligst oppgi foretakets kontaktperson for undersøkelsen.

SSB anbefaler at undersøkelsen besvares av en person med et overordnet ansvar for – eller inngående kjennskap til – foretakets virksomhet, inkludert strategi og langtidsplanlegging.

Navn:

Telefonnummer:

E-post:

Stilling:

Generell informasjon om foretaket

1. Har foretaket i løpet av perioden 2011-2013

	Ja	Nei
Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	☐	☐
Solgt, avsluttet eller satt bort noen av oppgavene eller funksjonene til foretaket	☐	☐
Opprettet nye datterselskap i Norge eller andre europeiske land	☐	☐
Opprettet nye datterselskap utenfor Europa	☐	☐

2. I hvilke geografiske markeder selger foretaket sine produkter eller tjenester? Sett kryss for hvert marked. Hvilket er det viktigste markedet? Sett ett kryss i siste kolonne.

	Hvilke markeder (Flere kryss mulig)	Viktigste marked (Kun ett kryss)
Lokalt/regionalt i Norge	☐	☐
Norge for øvrig	☐	☐
Andre EU-/EFTA – land ¹	☐	☐
Andre land	☐	☐

¹ Følgende EFTA-/EU-/kandidatland: Albania, Belgia, Bosnia Hercegovina, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Montenegro, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tsjekkia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

Produktinnovasjon (varer eller tjenester)

En produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som er enten ny eller vesentlig forbedret med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, komponenter, brukervennlighet eller delsystemer.

- Produktinnovasjoner skal være nye for foretaket; de må ikke nødvendigvis være nye for markedet.
- Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av eget foretak eller av andre foretak.
- Rent videresalg av nye produkter som er fullt og helt utviklet og produsert av andre omfattes ikke.
- Endringer av bare estetisk natur skal ikke inkluderes her, men rapporteres senere i skjemaet under «Markedsinnovasjon».

En vare er som oftest et fysisk objekt, slik som en smarttelefon, et møbel, eller en salgspakke med programvare, men nedlastbar programvare, film eller musikk er også varer. En tjeneste er som oftest uhåndgripelig, slik som salg, forsikring, kurs, flyreiser, konsulentvirksomhet mv.

Det er mulig for foretaket å ha introdusert både vare- og tjenesteinnovasjoner.

3. Har foretaket i løpet av perioden 2011-2013 introdusert produktinnovasjoner i form av...

- Vareinnovasjoner: Nye eller vesentlig forbedrede varer.
- Tjenesteinnovasjoner: Nye eller vesentlig forbedrede tjenester.
- Nei. Verken vareinnovasjoner eller tjenesteinnovasjoner. → Gå til spørsmål 7

4. Hvem utviklet disse produktinnovasjonene? I fall foretaket har introdusert flere innovasjoner, kryss av for alle alternativene som passer.

	Vareinnovasjoner	Tjenesteinnovasjoner
I hovedsak eget foretak	☐	☐
Eget foretak i samarbeid med andre foretak i eget konsern	☐	☐
Eget foretak i samarbeid med øvrige foretak eller institusjoner (herunder forskningsinstitutter, universiteter/høyskoler)	☐	☐
Eget foretak ved å kopiere eller modifisere varer eller tjenester opprinnelig utviklet av andre foretak eller institusjoner	☐	☐
I hovedsak andre foretak eller institusjoner	☐	☐

5. Var noen av disse produktinnovasjonene nye for foretakets marked eller bare nye for foretaket?

	Ja	Hvis ja, var noen av disse innovasjonene (flere kryss mulig):		
		Nye for det norske markedet	Nye for det europeiske markedet	Nye for verdensmarkedet
Nye for foretakets marked Foretaket introduserte et nytt eller vesentlig forbedret produkt i sitt marked før sine konkurrenter (men det kan allerede ha vært tilgjengelig i andre markeder).	☐	☐	☐	☐
Bare nye for foretaket Foretaket introduserte et produkt som var vesentlig forbedret eller nytt for foretaket, men som allerede var tilgjengelig fra konkurrenter i foretakets marked.	☐			

6. Fordel etter beste skjønn foretakets omsetning¹ i 2013 på:

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i løpet av perioden 2011-2013, som var nye for foretakets marked.

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i løpet av perioden 2011-2013, som var nye bare for foretaket.

Produkter (varer eller tjenester) som var uforandrede eller lite endret i løpet av perioden 2011-2013. Varer og tjenester fullt og helt utviklet og produsert av andre skal inkluderes her.

Total omsetning i 2013.

	%
	%
	%
1,0,0	%

¹ For kredittinstitusjoner: Renteinntekter og tilsvarende inntekter; for forsikringselskaper: Brutto premieinntekter

Prosessinnovasjon

En prosessinnovasjon innebærer å implementere en **ny** eller **vesentlig forbedret** produksjonsteknologi/-metode, en ny eller vesentlig forbedret metode for levering/distribusjon av varer eller tjenester, eller andre nye eller vesentlig forbedrede støttesystemer eller prosesser.

- Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.
- Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av eget foretak eller av andre.
- Rene organisasjonsendringer skal ikke inkluderes her, men rapporteres senere i skjemaet under «Organisasjonsinnovasjon».

7. Introduserte foretaket i løpet av perioden 2011-2013 noe av det følgende...

- Nye eller vesentlige forbedrede metoder for produksjon eller framstilling av varer eller tjenester
- Nye eller vesentlige forbedrede metoder for lagring, levering eller distribusjon av varer eller tjenester
- Nye eller vesentlige forbedrede støttefunksjoner, som systemer for vedlikehold, innkjøp, regnskap eller IT mv.
- Nei → **Gå til spørsmål 10**

8. Hvem utviklet disse prosessinnovasjonene? I fall foretaket har introdusert flere innovasjoner, kryss av for alle alternativene som passer.

- I hovedsak eget foretak
- Eget foretak i samarbeid med foretak i eget konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre foretak eller institusjoner (forskningsinstitutter, universiteter/høgskoler)
- Eget foretak ved å kopiere eller modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre foretak eller institusjoner
- I hovedsak andre foretak eller institusjoner

9. Var noen av disse prosessinnovasjonene nye for foretakets marked?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Pågående eller avbrutt innovasjonsaktivitet utført med tanke på å introdusere produkt- eller prosessinnovasjoner

Slike aktiviteter inkluderer kjøp av maskiner, utstyr programvare og lisenser; ingeniør- og teknisk utviklingsarbeid; design, trening og opplæring; annet utviklingsarbeid og markedsføring – når disse aktivitetene er utført spesifikt med tanke på å utvikle, ta i bruk eller introdusere en produkt- eller prosessinnovasjon. Inkluder også alt forsknings- og utviklingsarbeid (FoU).

10. Hadde foretaket noen innovasjonsaktivitet/prosjekter som ikke resulterte i en produkt- eller prosessinnovasjon i løpet av perioden 2011-2013 fordi...

	Ja	Nei
Aktiviteten ble avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	☐	☐
Aktiviteten fortsatt var pågående ved utgangen av 2013	☐	☐

Hvis nei på alle alternativer i spørsmål 3, 7 og 10; gå til spørsmål 18.

Aktiviteter og utgifter knyttet til produkt og prosessinnovasjoner

11. Utførte foretaket noen av de følgende innovasjonsaktivitetene i løpet av perioden 2011-2013...

	Ja	Nei
Eget forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) FoU-virksomhet utført i foretaket, enten av eget eller innleid personell. FoU-aktiviteten tas med uavhengig av om arbeidet utføres i egen FoU-avdeling eller ikke.	☐	☐
Med FoU menes kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap samt bruk av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser eller å løse vitenskapelige eller tekniske problemer. FoU-virksomhet skal inneholde et nyhetselement og det skal være en viss form for usikkerhet knyttet til resultatet. Inkluder programvareutvikling som oppfyller disse kriteriene.	☐	☐
Kjøp av FoU-tjenester fra andre Samme definisjon som over, men omfatter FoU-virksomhet som er satt bort til- eller innkjøpt fra andre foretak (inkl. andre enheter i konsernet) eller av andre offentlige eller private forskningsinstitusjoner.	☐	☐
Kjøp av maskiner, utstyr, programvare og bygninger (utenom FoU) Inkluder innkjøp brukt i forbindelse med utvikling av nye produkter og/eller prosesser	☐	☐
Kjøp av eksisterende kunnskap fra andre foretak eller institusjoner (utenom FoU) Kjøp av lisenser og rettigheter til bruk av patenter og ikke-patenterte oppfinnelser, kopirettigheter, rettigheter til bruk av varemerker, ekspertise ("know-how") eller annen kunnskap eller tjenester brukt til utviklingen av nye produkter og/eller prosesser.	☐	☐
Kompetanseoppbygging (utenom FoU) Kursing eller opplæring av foretakets personale i direkte tilknytning til utvikling og/eller introduksjon av nye eller forbedrede produkter eller prosesser. Inkluder både bruk av eksterne tjenester og intern utdanning.	☐	☐
Markedsintroduksjon av innovasjoner Interne eller eksternt anskaffede aktiviteter i forbindelse med lansering nye eller vesentlig forbedrede varer eller tjenester. Dette kan omfatte markedsundersøkelser, lanseringsreklame mv.	☐	☐
Design Interne eller eksternt anskaffede aktiviteter knyttet til å designe, endre eller forbedre form eller utseende av foretakets varer eller tjenester.	☐	☐
Annet Andre interne eller eksternt anskaffede aktiviteter for å implementere nye produkter eller prosesser. Dette kan omfatte slik som forprosjekter, uttesting, oppsett og klargjøring av maskiner og utstyr, annet teknisk arbeid (engineering) mv.	☐	☐

12. Hvor store kostnader hadde foretaket til følgende innovasjonsaktiviteter i 2013...

Aktiviteten er som definert i foregående spørsmål. Inkluder alle driftskostnader (inkludert lønnskostnader, kontraktsarbeid utført av andre og andre relaterte kostnader), kjøp av tjenester, reelle investeringskostnader (ikke avskrivninger), samt kapitalutgifter til bygninger og utstyr.

Hvis foretaket ikke fører regnskap over innovasjonsprosjekter, gi et anslag etter beste skjønn.

	Kostnader til aktivitet utført i 2013 Hele tusen kroner
Eget forsknings- og utviklingsarbeid Inkluder driftskostnader (inkludert lønnskostnader) samt investeringer og kapitalutgifter til bygninger og utstyr spesifikt for FoU.	<input type="text"/> 000
Kjøp av FoU-tjenester fra andre	<input type="text"/> 000
Kjøp av maskiner, utstyr, programvare og bygninger (utenom FoU)	<input type="text"/> 000
Kjøp av eksisterende kunnskap fra andre foretak eller institusjoner (utenom FoU)	<input type="text"/> 000
Andre kostnader knyttet til introduksjon av nye produkter eller prosesser Kompetanseoppbygging, markedsintroduksjon av innovasjoner, design og andre aktiviteter.	<input type="text"/> 000

Formål, informasjonskilder og konkurranseevne for produkt- og prosessinnovasjoner

13. Hvor viktig for foretaket var de følgende formålene for utvikling av nye produkter (varer eller tjenester) eller prosesser i løpet av perioden 2011-2013.

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke relevant
Utvide spekter av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	☐	☐	☐	☐
Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	☐	☐	☐	☐
Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Øke kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Redusere material- og energikostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Redusere miljømessige effekter	☐	☐	☐	☐
Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte	☐	☐	☐	☐

14. Oppgi betydningen av følgende informasjonskilder til foretakets innovasjonsaktiviteter i løpet av perioden 2011-2013.

Inkluder både kilder som har gitt informasjon til nye eller pågående innovasjonsprosjekter og kilder som har gitt informasjon til fullføring av allerede eksisterende eller avsluttede innovasjonsprosjekter.

		Stor betydning	Middels betydning	Liten betydning	Ikke brukt
Interne kilder	Innen foretaket eller konsernet	☐	☐	☐	☐
Markedskilder	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐
	Klienter eller kunder i privat sektor	☐	☐	☐	☐
	Klienter eller kunder i offentlig sektor ¹	☐	☐	☐	☐
	Konkurrenter eller andre foretak i din bransje	☐	☐	☐	☐
	Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐
	Kommersielle laboratorier /FoU-foretak	☐	☐	☐	☐
Institusjonelle kilder	Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐
	Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐
Andre kilder	Faglige konferanser, møter, messer og utstillinger	☐	☐	☐	☐
	Faglige tidsskrifter eller publikasjoner	☐	☐	☐	☐
	Bransjeorganisasjoner	☐	☐	☐	☐

¹ Offentlig sektor inkluderer lokal, regional og statlig forvaltning, skoler, sykehus og offentlige tjenestetilbydere innen sikkerhet, transport, energi, m.m.

15. Hvor effektive var følgende metoder for å opprettholde eller styrke konkurranseevnen til produkt- og prosessinnovasjoner introdusert i løpet av perioden 2011-2013?

	Grad av effektivitet			
	Høy	Medium	Lav	Ikke brukt
Patenter	☐	☐	☐	☐
Designbeskyttelse	☐	☐	☐	☐
Opphavsrett (copyright)	☐	☐	☐	☐
Varemerker	☐	☐	☐	☐
Tidsforsprang på konkurrentene	☐	☐	☐	☐
Kompleks utforming/design	☐	☐	☐	☐
Hemmeligholdelse	☐	☐	☐	☐

Samarbeid om produkt- og prosessinnovasjoner

Med samarbeid menes aktiv deltagelse sammen med andre organisasjoner (enten andre foretak eller andre institusjoner) i felles innovasjonsaktiviteter. Det er ikke en forutsetning at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk eller kommersiell gevinst av samarbeidet. Rent kontraktarbeid hvor det ikke eksisterer et aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

16. Hadde foretaket samarbeid med andre foretak eller institusjoner om noen innovasjonsaktiviteter (inkl. FoU) i løpet av perioden 2011-2013?

- Ja
 Nei → Gå til spørsmål 18

17. Hvilke typer av samarbeidspartnere har foretaket hatt og hvor er disse geografisk lokalisert?

Flere svaralternativer er mulig. Kryss også av for den viktigste samarbeidspartnern (siste kolonne)

	Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig ¹	USA	Kina eller India	Andre land	Viktigste partner Bare ett kryss
Andre foretak i samme konsern	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter eller kunder i privat sektor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter eller kunder i offentlig sektor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter eller andre foretak i din bransje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommersielle laboratorier /FoU-foretak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

¹ Følgende EFTA-/EU-/kandidatland: Albania, Belgia, Bosnia Hercegovina, Bulgaria, Estland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Montenegro, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Tsjekkia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

Hemmende faktorer for innovasjon

18. Hvor avgjørende var følgende faktorer for ikke å drive innovasjonsaktivitet eller hindrende for pågående innovasjonsaktivitet i løpet av perioden 2011-2013?

Oppgi graden av viktighet for de relevante faktorene.

		Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Faktor ikke opplevd
Kostnadsforhold	For høye innovasjonskostnader	☐	☐	☐	☐
	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	☐	☐	☐	☐
	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	☐	☐	☐	☐
Kunnskapsforhold	Problemer med å holde på eller rekruttere kvalifisert personell	☐	☐	☐	☐
	Mangel på teknologisk informasjon	☐	☐	☐	☐
	Mangel på markedsinformasjon	☐	☐	☐	☐
	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	☐	☐	☐	☐
Markedsforhold	Markedet dominert av etablerte foretak	☐	☐	☐	☐
	Usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester	☐	☐	☐	☐
Grunner til ikke å innovere	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	☐	☐	☐	☐
	Ikke behov på grunn av manglende etterspørsel i markedet	☐	☐	☐	☐

Organisasjonsinnovasjon

En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenslåing med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.

19. Introduserte foretaket i løpet av perioden 2011-2013 organisasjonsmessige endringer i form av...

	Ja	Nei
Ny forretningspraksis for organisering av arbeid eller prosedyrer. F.eks. styring av forsyningskjeder, prosessomlegging/-optimalisering (BPR/lean production), kvalitetsstyring, opplæringssystemer mv.	☐	☐
Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger innen foretaket. F.eks. første gangs bruk av nye systemer for delegering av ansvar og beslutninger til ansatte, team arbeid, desentralisering, integrering eller oppsplitting av avdelinger, opplæringssystemer mv.	☐	☐
Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner til andre foretak eller institusjoner (offentlige og private). F.eks. bruk av allianser, partnerskap, utskilling av aktiviteter, bortsetting av arbeid (outsourcing) eller underkontrahering (sub-contracting) for første gang.	☐	☐

Markedsinnovasjon (markedsføring/marketing)

En markedsinnovasjon er gjennomføring av et nytt markedsføringskonsept eller ny -strategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets nåværende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produkt plassering, promotering eller prissetting. Unntatt er rutine- eller sesongmessige endringer i markedsføringsmetoder.

20. Introduserte foretaket i løpet av perioden 2011-2013 markedsinnovasjoner i form av...

	Ja	Nei
Vesentlige endringer i design (utseende, utforming) eller innpakning av en vare eller tjeneste (unntatt endringer som bare er knyttet til produktets funksjonalitet eller bruksegenskaper)	☐	☐
Nye media eller nye måter for promotering av produktet (f.eks. annonsering i nytt medium for første gang, nytt varemerke, introduksjon av kunde-/lojalitetskort, mv.)	☐	☐
Nye måter for produkt plassering eller nye salgskanaler (f.eks. første gangs bruk av franchising eller distribusjonslisenser, direkte salg, eksklusivt kundesalg, nytt konsept for produktpresentasjon mv.)	☐	☐
Nye metoder for prising av varer eller tjenester (f.eks. bruk av rabattsystemer for første gang, etterspørselsbestemt prissetting mv.)	☐	☐

Offentlige anskaffelser og innovasjon

21. Hadde foretaket i løpet av perioden 2011-2013 noen innkjøpskontrakter for å levere varer eller tjenester til...

Institusjoner eller organisasjoner tilhørende norsk offentlig sektor¹

Ja

Nei

Institusjoner eller organisasjoner tilhørende utenlandsk offentlig sektor¹

¹ Offentlig sektor inkluderer lokal, regional og statlig forvaltning, skoler, sykehus og omsorg; samt offentlige tjenestetilbydere innen sikkerhet (politi/forsvar), transport, energi, mv.

22. Gjennomførte foretaket innovasjonsaktivitet som del av en innkjøpskontrakt for å levere varer eller tjenester til offentlig sektor?

Inkluder aktiviteter for produkt-, prosess-, organisasjons- og markedsinnovasjon. Hvis foretaket hadde flere slike innkjøpskontrakter, kryss av for alle alternativene som passer,

Ja, og innovasjon var påkrevd som en del av kontrakten

Ja, men innovasjon var ikke påkrevd som en del av kontrakten

Nei

Vedlegg B: Tabellsett A11, 2011-2013

A11.01a	Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter detaljert næring, 2011-2013
A11.01b	Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.02a	Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.02b	Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.03a	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.03b	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.04a	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.04b	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.05a	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.05b	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.06a	Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.06b	Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.07a	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i referanseåret, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.07b	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i referanseåret, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.08a	Innovasjonskostnader i 2013, etter detaljert næring.
A11.08b	Innovasjonskostnader i 2013, etter hovednæring og størrelsesgruppe
A11.09a	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2013, etter detaljert næring.
A11.09b	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2013, etter hovednæring og størrelsesgruppe
A11.10a	Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.10b	Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.11a	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.11b	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.12a	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.12b	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.13a	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for å hindre eller begrense pågående innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.13b	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for å hindre eller begrense pågående innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.14a	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.14b	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.15a	Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.15b	Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.16a	Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.16b	Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.17a	Samarbeidspartnernes lokalisering, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.17b	Samarbeidspartnernes lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.18a	Bruk av beskyttelsesmetoder for å opprettholde eller styrke konkurransevnen til PP-innovasjoner, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.18b	Bruk av beskyttelsesmetoder for å opprettholde eller styrke konkurransevnen til PP-innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.19a	Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.19b	Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.20a	Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.20b	Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.21a	Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.21b	Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.24a	Markedsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.24b	Markedsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.25a	Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.25b	Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.26a	Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.26b	Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.40a	Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.40b	Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013
A11.41a	Strukturelle endringer i foretakene, etter detaljert næring, 2011-2013
A11.41b	Strukturelle endringer i foretakene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Tabell A11.01a. Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av alle foretak						Prosess-innovasjon
		PP-innovasjonsaktivitet	Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	
A-N Næringslivet totalt	19 102	40	35	14	27	17	14	22
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	261	33	26	11	12	7	6	25
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	315	32	25	11	17	11	9	20
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	870	50	42	20	36	34	5	26
C11 Prod. av drikkevarer	30	63	57	23	50	50	3	30
C13 Prod. av tekstiler	111	52	45	15	37	34	3	23
C14 Prod. av klær	42	38	33	16	30	30	2	19
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	40	40	20	40	40	-	20
C16 Prod. av trelast og varer av tre	430	41	36	19	29	27	4	27
C17 Prod. av papir og papirvarer	34	44	33	12	24	24	-	21
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	249	45	40	20	30	24	21	30
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	82	76	73	38	66	65	13	45
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	71	59	24	47	47	-	36
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	59	47	26	40	40	8	32
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	245	39	39	12	20	16	7	31
C24 Prod. av metaller	64	54	42	21	27	24	3	36
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	799	35	29	14	18	16	6	25
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	116	80	73	27	65	60	15	35
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	56	48	18	42	39	7	23
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	382	67	62	28	55	51	13	36
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	56	47	18	39	39	5	26
C30 Prod. av andre transportmidler	199	39	34	18	30	27	8	23
C31 Prod. av møbler	170	62	60	16	47	45	12	29
C32 Annen industriprod.	147	28	27	6	20	20	3	13
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	25	20	9	14	6	11	15
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	284	31	24	4	9	0	8	19
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	39	31	7	13	3	12	25
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 840	21	17	4	9	6	5	13
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 890	35	30	8	23	21	6	15
H49-53 Transport og lagring	723	28	24	9	14	2	14	19
I55 Overnattingsvirksomhet	799	32	27	8	19	7	17	16
I56 Serveringsvirksomhet	570	23	16	8	10	10	4	14
J58 Forlagsvirksomhet	616	55	52	23	46	28	30	29
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	158	41	38	14	28	10	19	24
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	31	24	24	13	16	3	13	20
J61 Telekommunikasjon	169	57	54	27	47	21	41	34
J62 Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	907	72	66	38	60	32	41	44
J63 Informasjonstjenester	143	75	74	44	67	12	63	51
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	535	40	37	19	33	2	32	23
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	439	43	40	14	30	4	29	24
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 362	47	40	14	30	13	22	25
M72 Forskning og utviklingsarbeid	111	79	66	35	60	35	38	42
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	319	30	27	10	20	2	18	16
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	108	60	59	29	51	28	35	37
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	226	45	36	16	26	0	26	26
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	231	41	37	17	30	6	25	25

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.01b. Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av alle foretak						
			PP-innovasjonsaktivitet	Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Prosess-innovasjon
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 102	40	35	14	27	17	14	22
	5-9 sysselsatte	6 481	40	35	13	27	17	15	21
	10-19 sysselsatte	4 445	41	36	14	28	19	14	22
	20-49 sysselsatte	5 330	36	30	12	23	15	11	20
	50-99 sysselsatte	1 532	43	37	15	25	17	13	26
	100-199 sysselsatte	735	51	46	22	36	23	20	32
	200-499 sysselsatte	368	55	51	24	39	24	24	36
	>=500 sysselsatte	211	72	67	41	56	36	38	53
	C: Industri	Totalt	4 736	46	41	18	32	29	8
5-9 sysselsatte		1 650	42	36	16	28	25	7	24
10-19 sysselsatte		1 318	41	35	16	29	26	9	23
20-49 sysselsatte		1 009	49	43	18	34	30	7	28
50-99 sysselsatte		393	55	46	19	35	33	5	31
100-199 sysselsatte		210	67	60	31	51	50	13	40
200-499 sysselsatte		95	73	69	39	57	55	12	51
>=500 sysselsatte		60	84	77	40	67	63	23	51
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer		Totalt	11 337	41	37	15	29	16	19
	5-9 sysselsatte	4 449	40	36	13	29	15	19	20
	10-19 sysselsatte	2 818	43	37	15	30	18	17	22
	20-49 sysselsatte	2 674	40	34	15	27	15	17	23
	50-99 sysselsatte	741	41	37	16	28	14	19	24
	100-199 sysselsatte	357	50	47	22	38	16	29	31
	200-499 sysselsatte	197	49	46	22	38	15	33	29
	>=500 sysselsatte	100	68	64	42	54	21	50	51
	A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 029	26	21	6	10	6	6
5-9 sysselsatte		382	25	19	7	11	3	7	16
10-19 sysselsatte		308	27	20	4	8	2	8	16
20-49 sysselsatte		1 647	22	16	4	9	6	4	11
50-99 sysselsatte		398	33	29	8	11	7	8	26
100-199 sysselsatte		168	34	27	10	13	7	10	24
200-499 sysselsatte		76	47	42	14	21	8	14	36
>=500 sysselsatte		50	65	63	39	45	33	31	57

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.02a. Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med produkt-innovasjon (varer)	Prosent av produktinnovatører (varer)					Foretak med produkt-innovasjon (tjenester)	Prosent av produktinnovatører (tjenester)					
		I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere varer opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner		I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre tjenester opprinnelig utviklet av andre	Eget foretak ved å modifisere foretak eller institusjoner	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	
A-N	Næringslivet totalt	3 330	72	26	21	11	13	2 677	75	26	17	13	10
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	19	95	60	89	42	0	16	57	58	22	0	0
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	36	69	39	31	9	12	30	60	25	29	15	22
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	299	86	25	19	13	5	42	58	31	32	5	17
C11	Prod. av drikkevarer	15	93	7	20	20	0	1	100	0	0	0	0
C13	Prod. av tekstiler	38	82	23	21	6	13	4	72	28	0	0	28
C14	Prod. av klær	13	84	23	23	30	0	1	0	0	100	0	0
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	100	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	118	78	13	39	26	14	16	94	27	0	0	0
C17	Prod. av papir og papirvarer	8	87	13	13	38	0	-	-	-	-	-	-
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	60	83	14	0	31	12	52	98	22	2	14	2
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	53	75	46	50	9	6	10	80	30	30	0	0
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	8	50	38	50	0	0	-	-	-	-	-	-
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	63	88	18	29	10	10	12	58	8	58	42	0
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	40	78	40	13	34	0	16	74	20	13	7	13
C24	Prod. av metaller	15	46	39	29	20	7	2	50	0	100	0	0
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	127	85	26	13	17	7	52	61	29	2	36	29
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	70	93	19	28	4	0	17	59	47	35	0	0
C27	Prod. av elektrisk utstyr	53	98	27	24	9	0	10	66	11	57	0	0
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	196	88	21	29	2	1	51	84	2	16	0	0
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	28	87	37	36	4	10	4	100	0	0	0	0
C30	Prod. av andre transportmidler	54	83	37	35	13	6	15	72	28	28	14	7
C31	Prod. av møbler	77	84	7	18	1	5	20	26	42	11	0	32
C32	Annen industriprod.	30	89	15	29	22	22	4	100	76	76	76	76
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	23	69	23	23	9	27	42	50	40	5	28	29
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	1	100	0	0	0	0	24	56	25	13	22	17
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	10	54	20	30	10	26	39	83	18	6	17	9
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	107	60	10	10	14	35	86	77	26	20	19	12
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	812	49	33	11	13	25	245	81	21	3	20	9
H49-53	Transport og lagring	11	27	55	45	0	10	98	70	41	22	13	7
I55	Overnattingsvirksomhet	60	88	23	10	15	5	134	85	26	13	9	2
I56	Serveringsvirksomhet	58	83	41	23	2	11	24	68	36	28	4	4
J58	Forlagsvirksomhet	173	72	41	11	6	12	186	71	31	15	12	1
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	16	69	6	6	24	18	30	66	0	7	34	0
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	1	0	100	0	0	0	4	75	25	25	0	0
J61	Telekommunikasjon	35	45	3	22	6	43	69	55	17	23	27	15
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	292	85	23	25	6	5	376	84	21	14	10	7
J63	Informasjonstjenester	17	100	12	12	18	0	91	87	36	3	12	11
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	9	64	36	24	12	0	173	67	34	16	9	11
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	17	24	6	6	0	76	127	74	10	26	7	22
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	176	68	22	35	7	13	299	76	20	20	15	14
M72	Forskning og utviklingsarbeid	38	62	41	62	8	3	42	68	39	54	15	2
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	6	49	0	0	0	16	59	64	50	11	17	17
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	31	97	17	24	13	3	37	86	8	53	0	3
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	1	100	0	100	0	0	59	88	42	11	18	0
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	14	86	7	7	0	7	58	69	36	25	0	4

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.02b. Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med produktinnovasjon (varer)	Prosent av produktinnovatører (varer)					Foretak med produktinnovasjon (tjenester)	Prosent av produktinnovatører (tjenester)				
			I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med eget foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere varer opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner		I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere tjenester opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 330	72	26	21	11	13	2 677	75	26	17	13	10
	5-9 sysselsatte	1 080	74	17	17	12	16	981	80	17	12	16	10
	10-19 sysselsatte	861	71	26	22	12	14	609	74	24	15	10	11
	20-49 sysselsatte	794	69	28	18	11	13	583	74	28	19	10	7
	50-99 sysselsatte	260	75	36	24	8	8	192	68	40	24	10	11
	100-199 sysselsatte ...	172	78	47	29	11	6	147	67	43	26	18	12
	200-499 sysselsatte ...	88	69	38	30	14	5	87	66	43	18	19	10
	>=500 sysselsatte ...	76	75	54	50	14	4	79	74	49	30	14	10
C: Industri	Totalt	1 391	84	23	24	13	6	371	70	26	17	14	13
	5-9 sysselsatte	418	89	12	16	14	9	121	81	19	3	20	13
	10-19 sysselsatte	342	81	20	27	17	11	112	64	19	21	9	24
	20-49 sysselsatte	306	84	26	24	10	1	66	70	34	25	13	0
	50-99 sysselsatte	131	82	25	26	7	3	19	58	37	32	5	0
	100-199 sysselsatte ...	105	87	47	35	9	1	28	52	37	22	11	19
	200-499 sysselsatte ...	52	74	34	22	10	2	11	64	45	18	9	0
	>=500 sysselsatte ...	38	83	58	64	19	0	14	77	39	23	16	8
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	1 766	63	29	18	10	17	2 113	76	26	16	13	9
	5-9 sysselsatte	650	64	19	16	9	21	832	80	16	14	16	9
	10-19 sysselsatte	513	65	30	19	9	15	473	76	25	14	10	8
	20-49 sysselsatte	397	59	32	16	10	19	448	74	28	16	8	9
	50-99 sysselsatte	101	70	54	20	10	8	142	70	43	25	10	8
	100-199 sysselsatte ...	55	63	52	18	15	13	102	72	48	28	21	12
	200-499 sysselsatte ...	29	61	54	39	18	7	65	68	42	19	19	8
	>=500 sysselsatte ...	21	60	60	25	5	0	50	73	56	35	10	6
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	173	66	22	25	15	26	194	72	27	18	17	13
	5-9 sysselsatte	12	92	55	71	63	0	28	72	41	9	4	0
	10-19 sysselsatte	6	73	35	35	0	27	23	84	4	0	20	12
	20-49 sysselsatte	91	62	15	9	12	30	69	72	23	31	19	7
	50-99 sysselsatte	29	60	24	31	4	33	30	70	29	10	14	31
	100-199 sysselsatte ...	12	67	25	25	17	17	16	63	25	19	13	0
	200-499 sysselsatte ...	6	66	0	50	33	17	10	60	50	10	30	30
	>=500 sysselsatte ...	16	75	37	50	13	19	15	73	33	20	27	27

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.03a. Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med produkt-innovasjon	Prosent av produktinnovatører		Foretak med markedsny produkt-innovasjon	Prosent av produktinnovatør ny for markedet			
		Produkt-innovasjon kun ny for foretaket	Produkt-innovasjon ny for foretakets marked		Ny for det norske markedet	Ny for det europeiske markedet	Ny for det verdensmarkedet	
A-N	Næringslivet totalt	5 151	63	67	3463	80	28	33
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	30	56	51	15	71	20	80
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	53	41	88	47	58	49	80
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	312	76	59	185	94	21	10
C11	Prod. av drikkevarer	15	67	47	7	100	-	-
C13	Prod. av tekstiler	41	45	78	32	74	41	30
C14	Prod. av klær	13	38	70	9	100	46	35
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	50	50	1	100	100	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	123	59	74	91	96	11	4
C17	Prod. av papir og papirvarer	8	76	50	4	100	25	-
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	75	69	32	24	100	9	4
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	54	57	77	41	63	39	59
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	8	50	100	8	62	37	63
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	64	40	85	54	85	60	34
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	49	79	85	42	95	31	21
C24	Prod. av metaller	17	70	59	10	57	62	50
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	146	49	89	130	88	14	24
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	76	43	85	64	45	43	90
C27	Prod. av elektrisk utstyr	57	60	77	44	61	37	55
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	208	48	81	169	68	52	63
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	28	43	82	23	52	49	55
C30	Prod. av andre transportmidler	59	50	64	38	55	27	64
C31	Prod. av møbler	79	62	66	52	84	38	38
C32	Annen industriprod.	30	75	75	22	81	66	85
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	54	89	36	20	64	21	57
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	25	65	39	10	100	-	11
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	42	42	74	31	97	3	7
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	166	50	76	126	94	6	12
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	914	68	67	608	83	22	27
H49-53	Transport og lagring	103	58	60	61	76	16	24
I55	Overnattingsvirksomhet	154	84	50	77	88	31	13
I56	Serveringsvirksomhet	60	89	22	13	100	-	-
J58	Forlagsvirksomhet	286	63	73	210	89	31	30
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	45	94	36	16	87	11	24
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	5	100	60	3	100	-	-
J61	Telekommunikasjon	79	59	65	51	96	31	29
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	546	58	71	388	78	25	25
J63	Informasjonstjenester	96	75	71	69	73	39	35
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	175	84	34	60	77	24	17
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	131	50	62	82	82	53	45
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	408	66	71	289	65	24	45
M72	Forskning og utviklingsarbeid	66	52	89	59	72	51	61
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	65	67	49	32	100	10	-
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	55	50	75	41	63	35	65
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	59	60	77	45	78	27	8
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	69	54	82	57	71	20	37

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.03b. Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med produktinnovasjon	Prosent av produktinnovatører		Foretak med markedsny produktinnovasjon	Prosent av produktinnovatører ny for markedet		
			Produktinnovasjon kun ny for foretaket	Produktinnovasjon ny for foretakets marked		Ny for det norske markedet	Ny for det europeiske markedet	Ny for det verdensmarkedet
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	5 151	63	67	3 463	80	28	33
	5-9 sysselsatte	1 777	66	64	1 141	82	22	28
	10-19 sysselsatte ...	1 249	62	69	861	78	29	34
	20-49 sysselsatte ...	1 208	61	68	818	80	30	31
	50-99 sysselsatte ...	390	57	70	274	83	38	38
	100-199 sysselsatte	264	61	71	189	74	34	42
	200-499 sysselsatte	145	73	61	88	77	29	45
	>=500 sysselsatte ..	117	64	79	92	72	31	47
C: Industri	Totalt	1 518	60	71	1 073	79	33	38
	5-9 sysselsatte	459	59	68	314	89	23	25
	10-19 sysselsatte ...	382	63	68	260	75	35	43
	20-49 sysselsatte ...	339	62	70	238	80	32	34
	50-99 sysselsatte ...	137	52	72	98	78	51	50
	100-199 sysselsatte	108	52	83	89	69	47	49
	200-499 sysselsatte	54	67	73	40	66	18	55
	>=500 sysselsatte ..	40	66	84	34	53	37	62
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	3 316	66	65	2 161	79	27	30
	5-9 sysselsatte	1 278	69	63	799	79	21	29
	10-19 sysselsatte ...	842	62	69	585	79	26	29
	20-49 sysselsatte ...	721	62	66	473	78	33	32
	50-99 sysselsatte ...	210	64	68	144	84	34	33
	100-199 sysselsatte	135	70	62	84	83	23	34
	200-499 sysselsatte	75	80	50	38	83	36	36
	>=500 sysselsatte ..	54	65	71	39	84	24	30
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	317	49	72	229	86	15	30
	5-9 sysselsatte	41	37	69	28	85	8	40
	10-19 sysselsatte ...	26	51	64	16	81	21	40
	20-49 sysselsatte ...	148	52	72	107	89	11	19
	50-99 sysselsatte ...	43	44	76	33	88	12	25
	100-199 sysselsatte	22	52	71	15	60	20	47
	200-499 sysselsatte	16	53	67	10	100	40	40
	>=500 sysselsatte ..	23	59	86	20	79	32	53

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.
 I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.
 Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013

Tabell A11.04a. Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med prosess-innovasjon	Prosent av prosessinnovatører								
		I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Prosess-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovasjon ikke ny for markedet	Vet ikke	
A-N	Næringslivet totalt	4 263	63	19	18	11	16	37	41	21
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	66	64	3	30	26	10	45	43	12
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	62	49	34	25	13	17	34	46	20
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	227	70	16	14	13	10	45	23	32
C11	Prod. av drikkevarer	9	56	22	23	22	22	-	89	11
C13	Prod. av tekstiler	25	55	12	15	25	27	36	60	4
C14	Prod. av klær	8	50	0	0	37	37	37	26	37
C15	Prod. av lær og lærvarer	1	0	0	0	100	0	-	100	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	115	80	7	34	7	7	49	44	7
C17	Prod. av papir og papirvarer	7	58	0	14	42	14	29	56	14
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	75	74	29	0	10	15	64	29	7
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumspod., kjemikalier og kjemiske produkter	37	66	45	17	14	3	33	24	44
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	6	33	17	34	16	0	49	17	34
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	51	72	8	48	4	6	46	22	32
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	75	61	34	17	1	11	38	31	31
C24	Prod. av metaller	23	55	17	33	18	5	30	42	28
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	198	75	15	19	5	14	37	35	28
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	41	80	15	23	0	3	30	30	40
C27	Prod. av elektrisk utstyr	32	77	20	36	7	6	27	63	10
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk ..	137	76	8	28	0	6	47	39	15
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	18	74	28	43	6	5	43	33	24
C30	Prod. av andre transportmidler	45	69	21	27	15	5	46	45	9
C31	Prod. av møbler	50	94	6	2	0	10	31	27	42
C32	Annen industriprod.	19	11	0	5	5	84	23	77	-
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	56	66	22	4	8	15	15	48	37
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	55	41	37	25	11	23	17	68	15
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	82	67	21	12	5	16	43	40	17
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	233	52	23	17	14	23	26	50	24
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	588	53	21	12	10	26	24	50	26
H49-53	Transport og lagring	139	52	19	22	8	20	34	51	15
I55	Overnattingsvirksomhet	130	47	18	19	7	21	11	67	22
I56	Serveringsvirksomhet	80	63	19	10	10	26	48	12	40
J58	Forlagsvirksomhet	176	69	26	20	8	8	46	41	12
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	37	65	28	0	8	35	32	40	28
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	6	68	32	16	0	0	31	69	-
J61	Telekommunikasjon	58	61	7	17	17	18	33	45	22
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	397	72	15	14	13	11	46	35	19
J63	Informasjonstjenester	73	76	13	21	13	7	50	35	16
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	124	43	41	29	9	18	34	51	15
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	107	70	21	12	11	9	57	22	20
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	338	63	9	21	17	16	39	48	13
M72	Forskning og utviklingsarbeid	47	69	33	51	7	7	62	18	20
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	52	20	29	19	27	8	27	48	24
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	40	74	5	24	3	13	66	26	8
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	60	66	20	0	14	23	38	28	34
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	57	80	9	20	16	2	36	36	27

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013

Tabell A11.04b. Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelses-gruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med prosess-innovasjon	Prosent av prosessinnovatører							
			I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre prosesser	Eget foretak ved å modifisere opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Prosess-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovasjon ikke ny for markedet	Vet ikke
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	4 263	63	19	18	11	16	37	41	21
	5-9 sysselsatte	1 342	68	12	14	13	13	42	37	21
	10-19 sysselsatte	970	66	12	22	7	16	38	41	21
	20-49 sysselsatte	1 068	60	20	15	9	20	34	42	24
	50-99 sysselsatte	404	59	26	20	8	16	29	53	18
	100-199 sysselsatte	236	56	34	26	13	12	33	47	20
	200-499 sysselsatte	133	59	36	24	20	10	38	37	25
	>=500 sysselsatte	111	53	55	42	14	11	44	37	19
C: Industri	Totalt	1 258	71	16	20	8	11	41	35	24
	5-9 sysselsatte	395	77	10	13	3	10	52	23	25
	10-19 sysselsatte	300	74	9	24	8	10	38	38	24
	20-49 sysselsatte	279	66	21	17	12	15	36	41	23
	50-99 sysselsatte	121	66	19	21	8	13	29	49	22
	100-199 sysselsatte	84	65	32	30	10	9	32	48	21
	200-499 sysselsatte	48	67	28	33	13	6	37	30	33
	>=500 sysselsatte	31	62	55	48	14	7	38	34	28
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	2 508	61	19	17	12	17	37	43	20
	5-9 sysselsatte	886	64	14	14	17	14	37	42	21
	10-19 sysselsatte	621	60	14	22	8	19	40	41	20
	20-49 sysselsatte	602	61	20	11	8	20	34	42	24
	50-99 sysselsatte	178	53	30	20	3	17	33	53	14
	100-199 sysselsatte	112	55	36	25	13	17	34	46	20
	200-499 sysselsatte	58	60	44	22	25	7	40	44	16
	>=500 sysselsatte	51	51	47	35	14	12	47	37	16
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	497	55	23	20	14	19	31	49	20
	5-9 sysselsatte	61	68	2	17	22	15	45	54	2
	10-19 sysselsatte	49	84	13	5	0	2	19	67	14
	20-49 sysselsatte	187	45	18	21	11	29	32	42	26
	50-99 sysselsatte	105	61	29	19	17	17	21	56	22
	100-199 sysselsatte	40	38	33	21	21	8	36	49	15
	200-499 sysselsatte	27	42	34	16	19	23	35	35	31
	>=500 sysselsatte	29	46	68	47	14	15	47	39	14

I næring F41-43, H4 9-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.05a. Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av alle foretak		Foretak med PP-innovasjon	Prosent av foretak med PP-innovasjon		Foretak uten PP-innovasjon	Prosent av foretak uten PP-innovasjon	
		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2013		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2013		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2013
A-N Næringslivet totalt	19 102	9	21	6 712	20	48	12 390	3	6
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	261	4	26	67	17	73	194	0	10
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	315	7	19	79	23	55	236	2	7
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	870	13	22	369	22	36	501	7	11
C11 Prod. av drikkevarer	30	10	23	17	18	30	13	0	15
C13 Prod. av tekstiler	111	22	34	50	36	67	61	11	6
C14 Prod. av klær	42	16	19	14	42	50	28	4	4
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	20	20	2	50	50	3	0	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	430	12	26	155	25	63	275	5	5
C17 Prod. av papir og papirvarer	34	21	24	11	37	45	23	13	13
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	249	5	26	99	11	52	150	2	8
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	82	33	51	60	45	67	22	0	9
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	24	65	10	40	90	7	0	29
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	25	36	74	39	65	84	12	11
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	245	6	23	95	16	58	150	0	1
C24 Prod. av metaller	64	15	38	27	19	73	37	11	11
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	799	7	21	228	16	58	571	3	6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	116	21	62	85	29	76	31	0	26
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	18	37	65	29	67	70	7	9
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	382	21	48	238	33	71	143	1	11
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	11	32	34	19	56	38	4	12
C30 Prod. av andre transportmidler	199	10	25	68	21	59	130	4	8
C31 Prod. av møbler	170	7	28	102	10	45	68	3	2
C32 Annen industriprod.	147	2	12	40	8	42	107	0	1
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	7	11	76	13	37	302	5	4
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	284	3	14	68	11	31	217	0	9
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	9	18	102	18	37	227	5	9
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 840	2	10	317	8	41	1522	1	4
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 890	7	13	1 174	16	31	2 716	3	5
H49-53 Transport og lagring	723	3	15	176	10	49	547	1	4
I55 Overnattingsvirksomhet	799	8	14	219	22	36	580	2	5
I56 Serveringsvirksomhet	570	5	11	93	21	32	478	1	6
J58 Forlagsvirksomhet	616	14	29	318	25	48	298	2	8
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	158	4	4	61	5	8	98	4	1
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	31	10	10	7	41	41	24	0	0
J61 Telekommunikasjon	169	11	36	92	20	62	77	1	4
J62 Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	907	18	47	596	23	65	311	7	13
J63 Informasjonstjenester	143	11	37	106	15	49	37	0	3
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	535	7	17	199	18	40	335	1	4
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	439	12	19	175	25	45	264	4	1
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 362	10	26	551	21	51	812	3	10
M72 Forskning og utviklingsarbeid	111	25	58	74	34	70	37	8	33
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	319	2	15	85	0	51	233	3	2
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	108	7	35	64	12	58	44	0	2
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	226	15	28	83	40	54	144	0	13
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	231	7	24	86	19	55	145	0	6

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013

Tabell A11.05b. Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av alle foretak		Foretak med PP-innovasjon	Prosent av foretak med PP-innovasjon		Foretak uten PP-innovasjon	Prosent av foretak uten PP-innovasjon	
			Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2013		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2013		Innovasjonsaktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstilling	Innovasjonsaktivitet pågående ved utgangen av 2013
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 102	9	21	6 712	20	48	12 390	3	6
	5-9 sysselsatte	6 481	8	20	2 268	19	46	4 214	2	6
	10-19 sysselsatte	4 445	10	19	1 579	19	43	2 866	5	5
	20-49 sysselsatte	5 330	7	20	1 624	18	50	3 706	2	7
	50-99 sysselsatte	1 532	8	24	570	20	51	962	1	8
	100-199 sysselsatte ..	735	13	30	341	26	55	393	2	8
	200-499 sysselsatte ..	368	18	32	188	32	57	180	2	6
	>=500 sysselsatte	211	26	50	142	37	67	69	5	14
C: Industri	Totalt	4 736	12	27	1 920	23	56	2 815	4	7
	5-9 sysselsatte	1 650	10	23	596	18	55	1 054	6	4
	10-19 sysselsatte	1 318	10	22	468	21	49	850	3	6
	20-49 sysselsatte	1 009	12	31	436	23	60	574	4	8
	50-99 sysselsatte	393	13	35	182	25	57	211	3	15
	100-199 sysselsatte ..	210	22	42	127	35	60	83	2	16
	200-499 sysselsatte ..	95	32	44	66	43	60	29	7	7
	>=500 sysselsatte	60	44	61	47	52	71	14	15	30
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	11 337	9	20	4 158	20	45	7 178	2	6
	5-9 sysselsatte	4 449	8	19	1 597	20	43	2 852	1	6
	10-19 sysselsatte	2 818	11	18	1 050	18	40	1 769	6	5
	20-49 sysselsatte	2 674	7	21	917	18	49	1 757	2	7
	50-99 sysselsatte	741	7	22	271	18	49	470	1	6
	100-199 sysselsatte ..	357	11	28	169	22	54	188	2	5
	200-499 sysselsatte ..	197	13	29	90	27	56	107	2	6
	>=500 sysselsatte	100	24	47	64	36	67	36	3	11
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 029	4	14	634	13	44	2 396	1	6
	5-9 sysselsatte	382	2	14	74	12	43	308	0	8
	10-19 sysselsatte	308	6	15	62	15	53	247	4	5
	20-49 sysselsatte	1 647	3	11	271	9	39	1 375	1	5
	50-99 sysselsatte	398	6	17	117	17	46	281	1	5
	100-199 sysselsatte ..	168	4	18	45	14	43	122	1	8
	200-499 sysselsatte ..	76	11	26	32	26	52	44	0	7
	>=500 sysselsatte	50	10	41	32	16	61	19	0	6

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.06a. Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet								
		Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Kompetanseoppbygging	Markedsintroduksjon av innovasjoner	Design	Annet	
A-N	Næringslivet totalt	7 686	65	35	58	35	56	37	42	40
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	71	65	72	49	63	24	32	52
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	100	57	53	56	35	56	29	21	38
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler ...	434	64	30	60	29	44	37	46	44
C11	Prod. av drikkevarer	19	58	21	68	27	63	42	74	63
C13	Prod. av tekstiler	58	67	27	61	19	41	42	43	49
C14	Prod. av klær	16	63	38	69	69	63	50	70	31
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	100	50	50	50	50	50	100	50
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	71	44	57	30	61	40	37	44
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	93	87	73	40	53	33	27	33
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	40	17	68	20	51	30	46	33
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	92	77	69	46	65	46	45	66
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	100	67	75	34	50	50	42	42
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	70	52	58	45	46	46	35	26
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	56	45	73	29	65	34	35	49
C24	Prod. av metaller	34	78	58	70	33	60	33	28	68
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	72	31	70	31	55	19	37	43
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	99	63	69	38	64	56	57	57
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	89	68	71	37	65	43	60	49
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	88	50	61	36	52	49	43	58
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere ...	40	67	43	39	26	52	47	45	49
C30	Prod. av andre transportmidler	78	82	49	57	26	60	30	45	44
C31	Prod. av møbler	105	78	35	58	22	35	22	56	44
C32	Annen industriprod.	41	54	35	59	80	38	30	69	35
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	61	32	68	35	81	23	34	46
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	55	58	42	56	64	27	19	34
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	56	31	58	20	46	20	13	22
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	59	34	57	40	59	22	22	27
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	49	22	48	29	48	43	43	32
H49-53	Transport og lagring	200	47	28	54	28	42	25	25	26
I55	Overnattingsvirksomhet	254	47	16	60	25	47	34	44	40
I56	Serveringsvirksomhet	130	35	23	52	38	40	37	45	30
J58	Forlagsvirksomhet	341	79	48	61	44	61	46	61	48
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	47	7	47	57	19	44	53	13
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	82	55	86	41	54	54	54	59
J61	Telekommunikasjon	96	71	49	72	60	53	58	49	50
J62	Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	657	83	33	65	43	69	47	58	52
J63	Informasjonstjenester	107	78	35	50	43	60	54	67	48
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	45	40	59	49	64	41	35	31
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	65	25	31	37	61	29	22	33
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	78	39	60	34	67	27	34	40
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	95	74	62	49	64	37	38	48
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	85	36	67	23	76	46	62	31
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	74	57	57	32	72	45	30	35
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	52	15	34	43	53	62	52	25
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	66	13	46	23	54	20	37	32

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.06b. Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet							
			Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Kompetanseoppbygging	Markedsintroduksjon av innovasjoner	Design	Annet
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	65	35	58	35	56	37	42	40
	5-9 sysselsatte ..	2 570	63	30	55	30	52	36	42	38
	10-19 sysselsatte	1 825	65	30	55	33	52	33	43	40
	20-49 sysselsatte	1 909	64	35	60	41	56	39	41	39
	50-99 sysselsatte	651	70	42	61	35	63	36	39	36
	100-199 sysselsatte	376	72	51	67	41	72	47	43	45
	200-499 sysselsatte	202	74	55	64	43	72	48	44	49
	>=500 sysselsatte	152	77	68	72	52	74	55	46	55
	C: Industri	Totalt	2 195	72	41	63	33	54	36	44
5-9 sysselsatte ..		690	64	32	57	27	46	31	42	43
10-19 sysselsatte		536	70	36	65	33	53	31	46	48
20-49 sysselsatte		493	72	42	63	35	53	40	41	43
50-99 sysselsatte		215	82	48	65	30	59	37	46	43
100-199 sysselsatte		141	86	64	78	41	72	51	49	57
200-499 sysselsatte		69	88	64	67	39	68	50	51	56
>=500 sysselsatte		51	88	77	85	56	75	60	52	69
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer		Totalt	4 699	63	31	55	36	57	40	44
	5-9 sysselsatte ..	1 783	63	28	53	31	54	39	42	36
	10-19 sysselsatte	1 207	64	27	51	33	53	34	44	36
	20-49 sysselsatte	1 061	62	33	59	43	59	45	49	42
	50-99 sysselsatte	304	65	36	59	36	63	39	41	35
	100-199 sysselsatte	178	62	40	58	41	70	51	43	38
	200-499 sysselsatte	97	60	44	65	47	71	50	49	50
	>=500 sysselsatte	68	65	57	68	51	79	53	49	48
	A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	59	42	57	39	58	23	21
5-9 sysselsatte ..		97	57	49	56	37	50	32	33	38
10-19 sysselsatte		82	47	27	47	36	49	16	12	33
20-49 sysselsatte		354	57	34	57	39	52	17	17	27
50-99 sysselsatte		133	60	49	58	39	68	27	25	27
100-199 sysselsatte		57	65	49	67	42	76	25	31	38
200-499 sysselsatte		35	82	65	56	35	79	38	18	32
>=500 sysselsatte		33	84	75	59	47	63	50	31	50

I næring F41-43, H4 9-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.07a. Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i referanseåret, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007		PP-innovative foretak	Prosent av PP-innovatører		Foretak med FoU	Prosent av foretak med FoU		Foretak uten FoU	Prosent av foretak uten FoU	
			Foretak med FoU	Foretak uten FoU		PP-innovatører	Ikke-innovatører		PP-innovatører	Ikke-innovatører
A-N	Næringslivet totalt	6 712	67	33	4 999	90	10	14 103	16	84
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	67	72	28	62	78	22	199	9	91
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	79	71	29	66	85	15	250	9	91
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	369	64	36	260	91	9	610	21	79
C11	Prod. av drikkevarer	17	53	47	11	82	18	19	42	58
C13	Prod. av tekstiler	50	59	41	35	85	15	76	27	73
C14	Prod. av klær	14	65	35	10	90	10	32	15	85
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	100	-	2	100	-	3	-	100
C16	Prod. av trelast og varer av tre	155	73	27	126	90	10	304	14	86
C17	Prod. av papir og papirvarer	11	91	9	13	77	23	21	5	95
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	99	38	62	38	100	-	212	29	71
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	60	94	6	58	96	4	24	16	84
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	10	100	-	12	84	16	5	-	100
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	74	81	19	67	89	11	91	16	84
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	95	49	51	47	98	2	197	25	75
C24	Prod. av metaller	27	83	17	28	81	19	36	13	87
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	228	76	24	200	87	13	599	9	91
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	85	100	-	93	91	9	23	-	100
C27	Prod. av elektrisk utstyr	65	93	7	67	90	10	68	7	93
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	238	86	14	221	93	7	161	20	80
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	34	76	24	27	96	4	45	18	82
C30	Prod. av andre transportmidler	68	83	17	62	92	8	137	9	91
C31	Prod. av møbler	102	79	21	83	96	4	86	25	75
C32	Annen industriprod.	40	53	47	21	100	-	126	15	85
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	76	46	54	54	65	35	325	13	87
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	68	61	39	58	71	29	226	12	88
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	102	62	38	73	86	14	256	15	85
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	317	64	36	234	86	14	1 606	7	93
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 174	49	51	647	88	12	3 243	19	81
H49-53	Transport og lagring	176	50	50	96	91	9	627	14	86
I55	Overnattingsvirksomhet	219	51	49	120	93	7	679	16	84
I56	Serveringsvirksomhet	93	47	53	51	85	15	519	9	91
J58	Forlagsvirksomhet	318	79	21	265	95	5	351	19	81
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	61	45	55	31	88	12	128	26	74
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	82	18	6	100	-	25	5	95
J61	Telekommunikasjon	92	66	34	65	94	6	103	30	70
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	596	84	16	535	94	6	371	25	75
J63	Informasjonstjenester	106	79	21	84	100	-	60	37	63
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	199	57	43	118	96	4	417	21	79
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	175	64	36	122	92	8	316	20	80
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	551	79	21	507	86	14	856	14	86
M72	Forskning og utviklingsarbeid	74	96	4	83	85	15	28	11	89
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	85	85	15	77	94	6	242	5	95
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	72	28	47	98	2	61	29	71
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	83	60	40	53	93	7	173	19	81
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	86	74	26	64	100	-	167	13	87

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.07b. Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i referanseåret, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	PP-innova- tive foretak	Prosent av PP- innovatører		Foretak med FoU	Prosent av foretak med FoU		Foretak uten FoU	Prosent av foretak uten FoU	
			Fore- tak med FoU	Foretak uten FoU		PP- innova- tører	Ikke- innova- tører		PP- innova- tører	Ikke- innova- tører
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	6 712	67	33	4 999	90	10	14 103	16	84
	5-9 sysselsatte	2 268	65	35	1 619	90	10	4 862	17	83
	10-19 sysselsatte	1 579	65	35	1 129	91	9	3 315	17	83
	20-49 sysselsatte	1 624	68	32	1 243	89	11	4 087	13	87
	50-99 sysselsatte	570	72	28	464	88	12	1 068	15	85
	100-199 sysselsatte	341	74	26	275	91	9	460	20	80
	200-499 sysselsatte	188	76	24	153	93	7	215	21	79
	>=500 sysselsatte	142	76	24	115	94	6	96	36	64
C: Industri	Totalt	1 920	72	28	1 536	90	10	3 200	17	83
	5-9 sysselsatte	596	64	36	424	90	10	1 226	17	83
	10-19 sysselsatte	468	68	32	357	89	11	961	16	84
	20-49 sysselsatte	436	76	24	357	93	7	652	16	84
	50-99 sysselsatte	182	83	17	175	85	15	217	15	85
	100-199 sysselsatte	127	85	15	118	91	9	92	21	79
	200-499 sysselsatte	66	89	11	61	97	3	34	21	79
	>=500 sysselsatte	47	84	16	43	90	10	17	43	57
G-K,M,N: Tjeneste- ytende næringer	Totalt	4 158	65	35	2 970	91	9	8 366	17	83
	5-9 sysselsatte	1 597	65	35	1 137	91	9	3 313	17	83
	10-19 sysselsatte	1 050	64	36	730	92	8	2 088	18	82
	20-49 sysselsatte	917	67	33	684	90	10	1 990	15	85
	50-99 sysselsatte	271	66	34	197	91	9	544	17	83
	100-199 sysselsatte	169	68	32	118	97	3	239	23	77
	200-499 sysselsatte	90	61	39	60	91	9	137	26	74
	>=500 sysselsatte	64	67	33	45	95	5	55	38	62
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	634	65	35	493	83	17	2 537	9	91
	5-9 sysselsatte	74	66	34	58	85	15	324	8	92
	10-19 sysselsatte	62	57	43	42	84	16	267	10	90
	20-49 sysselsatte	271	60	40	203	81	19	1 444	8	92
	50-99 sysselsatte	117	68	32	92	87	13	306	12	88
	100-199 sysselsatte	45	64	36	39	74	26	129	13	87
	200-499 sysselsatte	32	90	10	32	90	10	44	7	93
	>=500 sysselsatte	32	81	19	27	96	4	24	26	74

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.08a. Innovasjonskostnader i 2013, etter detaljert næring

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		1000 NOK							Andel av omsetning, Innovasjonskostnader	
		Andel foretak som oppgir kostnader i 2013	Andel foretak som oppgir kostnader bortsett fra FoU	Omsetning (foretak med PP-innovasjonsaktivitet)	Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen ekstern kunnskap	Andre kostnader		
A-N	Næringslivet totalt	7 686	84	77	2 387 606 800	61 322 258	24 267 279	7 719 259	14 483 227	4 504 306	10 348 187	2,6
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	84	79	13 014 918	276 606	123 707	63 074	55 148	6 114	28 563	2,1
B06-09	Bergverksdrift og utvinning	100	87	70	775 558 912	4 935 620	2 303 875	2 288 197	263 193	27 433	52 922	0,6
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	84	78	95 352 063	2 060 518	411 852	107 940	1 067 646	59 787	413 292	2,2
C11	Prod. av drikkevarer	19	89	89	16 541 468	789 385	5 515	1 236	496 681	3 972	281 981	4,8
C13	Prod. av tekstiler	58	79	75	2 922 258	70 477	33 791	5 086	10 822	6 670	14 108	2,4
C14	Prod. av klær	16	100	100	1 523 320	84 763	16 919	5 354	27 518	17 020	17 951	5,6
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	100	100	119 329	6 370	2 080	80	3 000	1 000	210	5,3
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	85	80	13 393 604	384 945	94 794	30 257	216 551	11 071	32 272	2,9
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	93	87	6 732 156	299 023	33 042	4 692	258 940	321	2 028	4,4
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	61	59	4 656 184	635 578	53 843	2 419	511 643	1 259	66 415	13,7
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	98	86	44 770 292	1 430 055	896 722	298 245	149 700	37 568	47 820	3,2
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	100	92	8 605 756	894 539	362 784	322 187	181 224	4 277	24 067	10,4
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	78	69	8 495 134	262 153	152 847	28 242	53 888	6 530	20 645	3,1
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	89	75	21 842 353	567 820	106 372	21 021	308 926	10 550	120 950	2,6
C24	Prod. av metaller	34	95	77	60 903 173	466 020	285 889	73 007	92 948	1 334	12 842	0,8
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	83	76	27 155 290	1 537 538	925 552	39 594	490 121	32 000	50 270	5,7
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	100	87	15 238 211	1 431 353	1 115 990	120 988	96 199	17 984	80 192	9,4
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	95	86	17 209 524	568 353	432 665	50 239	52 103	5 687	27 659	3,3
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	92	81	78 825 802	2 298 043	1 345 760	215 258	356 170	194 119	186 736	2,9
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	40	70	58	6 121 234	362 699	152 390	36 690	159 097	7 809	6 714	5,9
C30	Prod. av andre transportmidler	78	86	75	58 625 042	1 207 447	810 550	80 653	262 482	24 237	29 526	2,1
C31	Prod. av møbler	105	83	76	4 453 842	194 777	122 581	10 404	37 317	2 784	21 692	4,4
C32	Annen industriprod.	41	87	87	3 512 038	756 503	591 301	75 246	50 370	10 319	29 266	21,5
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	91	91	25 507 949	1 069 235	450 106	31 996	154 245	16 986	415 903	4,2
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	85	71	68 037 629	1 086 210	83 634	233 699	185 576	462 828	120 472	1,6
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	77	60	17 705 514	764 389	210 401	48 035	470 938	12 932	22 082	4,3
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	80	74	86 994 545	542 042	226 805	78 803	118 047	54 906	63 482	0,6
G46	Agentur- og engrosshandel, unntatt med motorvogner	1 351	78	76	345 009 488	4 586 376	1 040 579	435 262	1 291 905	551 224	1 267 406	1,3
H49-53	Transport og lagring	200	80	73	136 628 588	4 777 973	272 702	157 978	1 921 029	70 778	2 355 486	3,5
I55	Overnattingsvirksomhet	254	75	69	7 334 582	900 011	113 025	2 900	581 547	4 264	198 274	12,3
I56	Serveringsvirksomhet	130	70	68	7 986 032	349 242	24 901	75 275	208 557	9 296	31 213	4,4
J58	Forlagsvirksomhet	341	89	82	27 694 124	2 887 020	1 419 205	338 362	771 600	204 050	153 804	10,4
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	84	84	1 716 553	60 380	25 771	711	21 886	5 225	6 787	3,5
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	82	68	8 924 681	48 603	16 420	8 871	22 992	60	260	0,5
J61	Telekommunikasjon	96	85	85	56 688 797	1 868 342	977 624	107 763	427 511	171 930	183 514	3,3
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	91	83	49 925 589	4 115 766	3 208 462	239 022	371 531	125 783	170 967	8,2
J63	Informasjonstjenester	107	93	79	7 356 659	603 312	229 768	55 763	45 088	25 997	246 696	8,2
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	79	76	152 514 814	2 517 759	841 997	760 637	354 924	270 499	289 702	1,7
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	76	55	3 041 329	265 552	185 891	39 091	6 197	18 295	16 077	8,7
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	93	83	72 115 236	9 470 275	2 113 276	707 412	1 815 182	1 802 584	3 031 821	13,1
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	98	83	5 091 401	2 728 685	1 965 420	380 441	183 899	121 912	77 012	53,6
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	93	92	5 009 027	315 790	55 136	4 907	236 457	8 849	10 442	6,3
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	92	83	1 866 388	359 935	237 929	31 422	24 311	39 626	26 647	19,3
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	86	86	11 116 151	152 644	8 520	2 165	58 335	20 400	63 225	1,4
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	84	72	3 769 824	332 134	178 886	98 632	9 781	16 038	28 797	8,8

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.08b. Innovasjonskostnader i 2013, etter hovednæring og størrelsesgruppe

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		1 000 NOK							Andel av omsetning. Innovasjonskostnader
			Andel foretak som oppgir kostnader i 2013	Andel foretak som oppgir kostnader bortsett fra FoU	Omsetning (foretak med PP-innovasjonsaktivitet)	Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Andre kostnader	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	84	77	2 387 606 800	61 322 258	24 267 279	7 719 259	14 483 227	4 504 306	10 348 187	2,6
	5-9 sysselsatte	2 570	81	75	40 762 192	5 421 692	2 234 464	457 760	1 308 449	424 720	996 299	13,3
	10-19 sysselsatte	1 825	83	76	70 319 962	5 093 885	2 181 750	482 439	1 208 484	311 384	909 828	7,2
	20-49 sysselsatte	1 909	86	79	187 209 841	10 256 524	3 266 299	1 010 491	3 787 638	800 802	1 391 294	5,5
	50-99 sysselsatte	651	90	79	194 863 155	8 192 417	2 447 899	701 600	2 506 623	289 483	2 246 811	4,2
	100-199 sysselsatte	376	92	84	205 273 322	5 645 845	3 008 171	654 359	1 217 821	323 801	441 693	2,8
	200-499 sysselsatte	202	92	79	356 703 528	6 020 204	2 757 731	928 175	1 329 631	316 274	688 393	1,7
	>=500 sysselsatte	152	89	79	1 332 474 799	20 691 691	8 370 964	3 484 436	3 124 580	2 037 842	3 673 868	1,6
C: Industri	Totalt	2 195	86	78	522 506 021	17 377 594	8 403 345	1 560 836	5 037 591	473 283	1 902 539	3,3
	5-9 sysselsatte	690	77	71	9 516 889	1 646 422	762 825	107 054	628 984	18 730	128 829	17,3
	10-19 sysselsatte	536	87	81	15 565 020	1 205 386	487 990	123 029	350 342	139 159	104 866	7,7
	20-49 sysselsatte	493	89	80	40 952 325	1 873 724	845 575	153 518	661 657	45 628	167 346	4,6
	50-99 sysselsatte	215	93	82	43 211 367	2 195 947	811 743	361 815	441 813	44 671	535 906	5,1
	100-199 sysselsatte	141	93	87	63 964 430	1 824 871	988 420	146 164	537 172	42 224	110 890	2,9
	200-499 sysselsatte	69	95	80	82 136 969	2 158 931	903 101	261 264	679 716	41 253	273 597	2,6
	>=500 sysselsatte	51	92	83	267 159 021	6 472 313	3 603 690	407 993	1 737 907	141 618	581 105	2,4
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	84	78	903 789 261	36 339 798	12 915 511	3 446 616	8 352 733	3 466 810	8 158 128	4
	5-9 sysselsatte	1 783	82	77	28 740 769	3 197 114	1 426 054	288 979	626 336	94 620	761 125	11,1
	10-19 sysselsatte	1 207	83	75	45 725 353	3 735 685	1 657 233	343 323	772 658	163 542	798 929	8,2
	20-49 sysselsatte	1 061	86	81	119 427 676	7 737 252	2 163 100	752 307	2 915 510	733 935	1 172 399	6,5
	50-99 sysselsatte	304	91	79	113 060 206	5 401 810	1 425 621	273 900	1 810 682	212 274	1 679 333	4,8
	100-199 sysselsatte	178	90	82	105 578 433	3 196 978	1 907 245	448 539	417 284	123 550	300 361	3
	200-499 sysselsatte	97	88	76	161 402 469	3 222 080	1 718 548	340 483	502 992	263 482	396 576	2
	>=500 sysselsatte	68	85	79	329 854 354	9 848 879	2 617 710	999 084	1 307 272	1 875 407	3 049 406	3
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	81	72	961 311 518	7 604 866	2 948 422	2 711 808	1 092 903	564 213	287 520	0,8
	5-9 sysselsatte	97	76	63	2 504 534	578 156	45 585	61 727	53 130	311 369	106 346	23,1
	10-19 sysselsatte	82	68	63	9 029 589	152 814	36 528	16 086	85 483	8 683	6 033	1,7
	20-49 sysselsatte	354	81	73	26 829 840	645 548	257 623	104 666	210 471	21 239	51 549	2,4
	50-99 sysselsatte	133	84	73	38 591 582	594 660	210 535	65 886	254 128	32 539	31 573	1,5
	100-199 sysselsatte	57	93	80	35 730 458	623 996	112 506	59 656	263 365	158 027	30 443	1,7
	200-499 sysselsatte	35	97	82	113 164 091	639 193	136 082	326 428	146 924	11 539	18 220	0,6
	>=500 sysselsatte	33	94	75	735 461 424	4 370 499	2 149 564	2 077 359	79 401	20 818	43 358	0,6

I næring F4 1-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.09a. Omsetning fra nye og endrede produkter i 2013, etter detaljert næring

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Millioner NOK. Omsetning	Prosent av omsetning fra:			Foretak. Produkt-innovatører	Millioner NOK Produkt-innovatørens omsetning	Prosent av omsetning fra:		
			Alle produkt-innovasjoner	Produkt-innovasjoner nye kun for foretaket	Produkt-innovasjoner nye for foretakets marked			Alle produkt-innovasjoner	Produkt-innovasjoner nye kun for foretaket	Produkt-innovasjoner nye for foretakets marked
A-N Næringslivet totalt	19 102	3 509 901	6,8	3,4	3,4	5 151	1 816 860	13,2	6,6	6,6
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	261	42 082	0,7	0,5	0,2	30	2 224	12,5	8,6	3,9
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	315	883 820	1,4	0,5	0,9	53	661 111	1,9	0,7	1,2
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	870	137 121	14,1	7,3	6,8	312	80 541	24	12,3	11,7
C11 Prod. av drikkevarer	30	19 119	19,8	18,9	0,9	15	11 850	31,9	30,5	1,4
C13 Prod. av tekstiler	111	4 497	11,1	4,5	6,7	41	2 526	19,8	7,9	11,9
C14 Prod. av klær	42	2 220	30,8	17,2	13,6	13	1 222	56,1	31,3	24,8
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	163	3,9	0,3	3,5	2	119	5,3	0,5	4,8
C16 Prod. av trelast og varer av tre	430	24 133	5,7	3,5	2,2	123	8 042	17,1	10,4	6,7
C17 Prod. av papir og papirvarer	34	8 607	10,2	6,6	3,6	8	4 046	21,8	14	7,7
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	249	8 502	4,3	2,5	1,8	75	2 106	17,5	10	7,4
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumspod., kjemikalier og kjemiske produkter	82	49 584	12,5	2,5	10	54	36 075	17,2	3,5	13,8
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	10 165	4,1	1,2	2,9	8	8 377	5	1,5	3,5
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	10 655	13,2	5,8	7,4	64	6 959	20,2	8,8	11,4
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	245	32 051	8,6	6,3	2,3	49	12 797	21,6	15,7	5,9
C24 Prod. av metaller	64	65 704	2,8	1,6	1,2	17	44 775	4,1	2,4	1,8
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	799	47 090	17	9	8	146	19 894	40,3	21,4	19
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	116	19 096	16,2	6,3	9,9	76	14 312	21,6	8,4	13,2
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	19 177	14,9	9,2	5,7	57	15 909	18	11,1	6,9
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	382	93 541	20,2	12,7	7,5	208	74 856	25,2	15,9	9,3
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	7 413	24,3	13,7	10,6	28	5 379	33,4	18,9	14,5
C30 Prod. av andre transportmidler	199	88 688	5,2	2,8	2,4	59	45 604	10,1	5,5	4,6
C31 Prod. av møbler	170	7 866	12,3	8,3	4	79	3 961	24,4	16,4	7,9
C32 Annen industriprod.	147	5 325	16,6	4,2	12,4	30	3 207	27,6	6,9	20,7
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	36 577	23,8	2,9	20,9	54	15 400	56,5	6,8	49,6
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	284	112 425	0,9	0,2	0,6	25	18 148	5,5	1,5	3,9
E36-39 ...Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	33 502	1,5	0,6	0,9	42	3 990	12,9	5,4	7,5
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 840	231 971	4,6	3,3	1,4	166	51 744	20,8	14,6	6,2
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 890	660 155	6	2,6	3,4	914	191 259	20,7	9,1	11,6
H49-53 Transport og lagring	723	233 107	4,2	2,2	2	103	103 901	9,4	4,9	4,6
I55 Overnattingsvirksomhet	799	22 390	5,2	3,7	1,5	154	5 458	21,1	15,1	6,1
I56 Serveringsvirksomhet	570	21 464	6	5,1	0,9	60	4 449	28,8	24,6	4,1
J58 Forlagsvirksomhet	616	40 533	12,5	6,2	6,3	286	22 540	22,5	11,1	11,4
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	158	5 914	8,7	1,4	7,3	45	1 216	42,2	6,9	35,4
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	31	11 001	1,5	1,5	0	5	8 887	1,9	1,9	0
J61 Telekommunikasjon	169	70 743	10,8	6,7	4,1	79	52 729	14,5	9	5,5
J62 Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	907	65 519	13,9	5,8	8	546	42 663	21,3	9	12,3
J63 Informasjonstjenester	143	9 257	23,2	7,9	15,4	96	6 341	33,9	11,5	22,4
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	535	202 847	6,6	3,1	3,5	175	138 314	9,7	4,5	5,2
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	439	8 320	6,2	3,9	2,3	131	2 373	21,6	13,6	8
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 362	104 469	29,1	15,1	14	408	63 831	47,7	24,8	22,9
M72 Forskning og utviklingsarbeid	111	5 828	22,7	7,7	15,1	66	3 569	37,1	12,5	24,6
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	319	13 480	5,6	4,3	1,3	65	4 309	17,5	13,6	3,9
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	108	3 077	17,8	7,6	10,1	55	1 429	38,3	16,5	21,9
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	226	22 058	7,8	5,6	2,3	59	6 240	27,6	19,6	8
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	231	8 646	5,5	3,2	2,4	69	2 177	22	12,6	9,4

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.09b. Omsetning fra nye og endrede produkter i 2013, etter hovednæring og størrelsesgruppe

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Alle foretak	Millioner NOK. Omsetning	Prosent av omsetning fra:			Foretak. Produkt-innovatører	Millioner NOK. Produkt-innovatørens omsetning	Prosent av omsetning fra:		
				Alle produkt-innovasjoner	Produkt-innovasjoner nye kun for foretaket	Produkt-innovasjoner nye for foretakets marked			Alle produkt-innovasjoner	Produkt-innovasjoner nye kun for foretaket	Produkt-innovasjoner nye for foretakets marked
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 102	3 509 901	6,8	3,4	3,4	5 151	1 816 860	13,2	6,6	6,6
	5-9 sysselsatte	6 481	129 649	6,8	3,4	3,4	1 777	26 748	32,9	16,3	16,6
	10-19 sysselsatte	4 445	187 277	5,8	3	2,8	1 249	48 623	22,4	11,6	10,8
	20-49 sysselsatte	5 330	452 237	5,4	3	2,4	1 208	105 768	23,1	12,8	10,3
	50-99 sysselsatte	1 532	375 130	5,4	1,7	3,7	390	114 837	17,8	5,7	12,1
	100-199 sysselsatte	735	365 880	8,7	4,7	3,9	264	142 685	22,2	12,1	10,1
	200-499 sysselsatte	368	509 034	6,4	3,4	3	145	217 107	15	8	7
	>=500 sysselsatte	211	1 490 694	7,5	3,7	3,8	117	1 161 092	9,6	4,8	4,9
C: Industri	Totalt	4 736	697 294	12,8	6,5	6,3	1 518	417 959	21,4	10,9	10,5
	5-9 sysselsatte	1 650	24 156	9,3	4	5,3	459	6 987	32	13,7	18,3
	10-19 sysselsatte	1 318	40 243	5,6	2,9	2,7	382	11 375	19,8	10,2	9,6
	20-49 sysselsatte	1 009	74 440	8,2	3,6	4,6	339	25 682	23,8	10,4	13,4
	50-99 sysselsatte	393	72 824	6,2	2,6	3,5	137	27 202	16,5	7,1	9,5
	100-199 sysselsatte	210	89 396	11,4	5,2	6,2	108	52 306	19,5	8,9	10,6
	200-499 sysselsatte	95	102 199	13,5	6,6	6,9	54	63 363	21,8	10,6	11,1
	>=500 sysselsatte	60	294 037	17,1	9,3	7,8	40	231 044	21,8	11,8	10
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	11 337	1 508 807	8,3	4,1	4,2	3 316	661 685	19	9,3	9,7
	5-9 sysselsatte	4 449	94 391	6,4	3,5	3	1 278	18 000	33,8	18,2	15,6
	10-19 sysselsatte	2 818	114 369	7,2	3,8	3,5	842	34 359	24,1	12,5	11,6
	20-49 sysselsatte	2 674	260 405	6,5	3,9	2,7	721	69 089	24,7	14,7	10
	50-99 sysselsatte	741	201 500	7,3	2	5,3	210	80 898	18,2	5	13,3
	100-199 sysselsatte	357	184 821	9,8	6,4	3,4	135	77 532	23,3	15,2	8,1
	200-499 sysselsatte	197	239 395	6,8	3,5	3,2	75	135 973	12	6,2	5,7
	>=500 sysselsatte	100	413 927	10,9	4,8	6,2	54	245 833	18,4	8	10,4
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 029	1 303 800	1,9	1	0,9	317	737 216	3,4	1,8	1,7
	5-9 sysselsatte	382	11 102	4,4	1,1	3,3	41	1 761	27,5	6,7	20,8
	10-19 sysselsatte	308	32 664	1,1	0,6	0,5	26	2 890	12,1	6,7	5,4
	20-49 sysselsatte	1 647	117 392	1,1	0,6	0,5	148	10 997	11,4	6,4	5
	50-99 sysselsatte	398	100 807	1,2	0,6	0,5	43	6 737	17,3	9,2	8,1
	100-199 sysselsatte	168	91 664	3,7	1	2,7	22	12 847	26,4	6,8	19,6
	200-499 sysselsatte	76	167 441	1,5	1,3	0,2	16	17 770	14	12	2,1
	>=500 sysselsatte	50	782 730	2,1	1,1	1	23	684 214	2,4	1,2	1,2

I næring F41-43, H4 9-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.10a. Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet									
		Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder eller markedsandel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Redusere material- eller energikostnader per produsert enhet	Redusere miljømessige effekter	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte
A-N Næringslivet totalt	7 686	44	31	45	50	27	26	31	20	19	27
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	31	46	36	53	35	53	42	38	43	50
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	100	34	25	45	48	31	32	35	20	35	57
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	38	31	53	49	35	40	50	34	21	33
C11 Prod. av drikkevarer	19	58	26	58	48	42	47	47	37	16	37
C13 Prod. av tekstiler	58	43	21	41	33	24	20	44	14	7	26
C14 Prod. av klær	16	44	38	26	38	19	19	37	31	31	25
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	50	-	50	-	-	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	177	58	26	57	54	44	56	60	36	34	39
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	40	14	60	34	27	26	40	60	33	27
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	59	26	42	50	50	35	48	20	16	26
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	59	27	55	50	25	32	38	41	43	43
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	59	25	67	33	16	25	42	50	16	25
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	93	58	32	54	43	36	41	51	49	30	41
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	52	34	50	39	31	37	53	45	46	50
C24 Prod. av metaller	34	39	23	54	60	52	52	62	50	54	51
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	29	28	44	33	32	34	40	29	19	33
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	57	40	52	45	10	18	25	23	2	13
C27 Prod. av elektrisk utstyr	75	53	40	51	46	37	30	42	27	17	22
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	56	39	54	52	29	24	42	30	27	34
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	40	50	26	46	46	20	17	47	24	24	32
C30 Prod. av andre transportmidler	78	44	39	47	50	35	26	47	19	18	45
C31 Prod. av møbler	105	61	46	57	58	38	32	48	37	17	24
C32 Annen industriprod.	41	10	13	67	41	49	44	38	23	13	20
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	30	19	33	32	21	30	31	16	17	31
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	22	28	19	30	15	14	19	19	25	27
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	28	13	22	37	22	32	24	16	39	31
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	389	29	25	24	50	29	25	36	23	21	34
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	42	30	49	50	17	19	25	17	22	30
H49-53 Transport og lagring	200	26	30	38	52	27	26	38	31	47	48
I55 Overnattingsvirksomhet	254	34	40	50	63	41	33	46	39	36	47
I56 Serveringsvirksomhet	130	30	24	29	47	19	24	24	16	12	37
J58 Forlagsvirksomhet	341	52	40	45	52	26	16	19	9	4	15
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	67	26	30	69	39	37	29	5	-	14
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	7	27	41	41	41	27	14	27	14	27	41
J61 Telekommunikasjon	96	59	42	53	52	19	29	22	7	12	7
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	53	29	48	47	23	25	16	8	6	9
J63 Informasjonstjenester	107	59	35	61	57	33	26	18	1	1	4
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	41	30	24	46	20	20	31	5	3	7
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	43	26	37	57	15	20	10	1	-	6
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	49	26	49	56	23	18	22	13	16	29
M72 Forskning og utviklingsarbeid	87	55	26	49	54	27	26	25	21	20	18
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	58	46	38	57	25	8	9	2	1	13
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	75	46	47	62	30	29	33	17	23	24
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	48	44	43	52	26	25	12	3	2	10
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	49	21	36	38	56	13	18	13	11	20

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.10b. Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet									
			Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Redusere material- eller energikostnader per produsert enhet	Redusere miljømessige effekter	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	44	31	45	50	27	26	31	20	19	27
	5-9 sysselsatte	2 570	47	26	47	50	27	26	25	17	17	28
	10-19 sysselsatte	1 825	45	33	44	49	27	23	27	18	15	21
	20-49 sysselsatte	1 909	40	30	41	47	25	26	34	20	20	29
	50-99 sysselsatte	651	45	37	46	51	27	27	38	24	25	28
	100-199 sysselsatte	376	45	36	45	52	29	31	43	27	23	31
	200-499 sysselsatte	202	42	36	48	51	36	34	48	24	26	42
	>=500 sysselsatte ...	152	48	41	53	63	30	29	46	35	36	46
C: Industri	Totalt	2 195	46	31	50	46	33	34	45	31	23	33
	5-9 sysselsatte	690	46	24	55	44	31	35	41	27	23	34
	10-19 sysselsatte	536	47	34	46	45	40	35	45	32	22	30
	20-49 sysselsatte	493	45	31	50	49	34	34	49	33	21	31
	50-99 sysselsatte	215	45	37	46	41	29	31	46	31	23	30
	100-199 sysselsatte	141	51	36	51	49	28	37	48	42	30	36
	200-499 sysselsatte	69	41	32	49	50	27	36	56	33	27	42
	>=500 sysselsatte ...	51	56	46	58	65	27	33	52	50	40	58
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	46	31	45	52	23	21	24	14	15	23
	5-9 sysselsatte	1 783	48	26	45	53	25	22	19	13	14	24
	10-19 sysselsatte	1 207	46	33	45	52	21	17	20	12	11	18
	20-49 sysselsatte	1 061	42	33	44	49	21	24	28	15	17	26
	50-99 sysselsatte	304	50	41	50	54	21	20	30	18	23	23
	100-199 sysselsatte	178	46	41	47	55	30	28	37	14	18	23
	200-499 sysselsatte	97	46	42	56	58	41	32	47	18	20	33
	>=500 sysselsatte ...	68	45	42	52	65	31	20	40	23	34	30
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	29	26	27	46	27	29	32	22	28	38
	5-9 sysselsatte	97	40	37	40	54	35	38	28	21	33	47
	10-19 sysselsatte	82	24	30	27	33	19	27	23	20	24	20
	20-49 sysselsatte	354	25	21	19	41	23	23	28	21	27	33
	50-99 sysselsatte	133	33	28	34	58	35	37	44	24	30	38
	100-199 sysselsatte	57	29	20	27	47	27	29	45	29	20	42
	200-499 sysselsatte	35	29	26	23	35	38	32	32	21	41	65
	>=500 sysselsatte ...	33	43	34	47	59	34	41	50	38	35	59

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.11a. Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet												
		Interne kilder innen foretaket eller konsernet	Leve-ran-dører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	Kli-ent-er, kunden (privat sektor)	Kli-ent-er, kunden (off-entlig sektor)	Kon-ter eller andre foretak i samme bransje	Kon-sul-ent-er, konsul-ent-foretak	Kom-mersi-elle labo-ratori-er eller FoU-foretak	Uni-versi-teter eller høyskoler	Offent-lige eller private forsk-nings-institutter	Fag-lige konfe-ranser, møter, utstill-inger	Fag-lige tids-skrifter eller publi-kasjo-ner	Bran-sje-organisa-sjoner	
A-N	Næringslivet totalt	7 686	60	30	35	15	13	8	5	6	6	18	9	11
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	56	38	41	1	12	4	15	28	29	22	14	17
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	100	61	32	37	5	8	11	15	10	10	22	12	15
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	55	37	24	8	13	7	9	6	9	22	9	11
C11	Prod. av drikkevarer	19	58	32	37	-	32	16	5	-	-	21	16	26
C13	Prod. av tekstiler	58	57	22	41	6	4	9	2	6	-	19	7	9
C14	Prod. av klær	16	44	32	18	24	-	-	-	6	6	7	7	-
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	68	40	29	2	20	9	5	2	7	10	8	19
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	67	40	27	-	7	-	-	-	13	7	-	13
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	41	19	11	9	2	6	-	-	-	26	12	2
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	86	31	45	8	22	10	15	20	21	23	7	12
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	67	24	33	16	8	8	-	8	-	8	17	-
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	67	32	47	13	10	14	11	3	12	7	11	2
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	45	32	34	16	6	19	10	2	3	10	4	28
C24	Prod. av metaller	34	72	44	41	3	9	9	15	16	16	9	-	3
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	35	27	32	8	14	5	3	1	1	15	2	9
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	73	24	47	22	12	7	3	14	9	14	8	7
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	59	42	46	20	20	4	3	3	7	17	10	15
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	66	32	51	14	14	8	9	8	11	34	6	4
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	40	50	21	40	16	10	10	10	5	12	13	5	-
C30	Prod. av andre transportmidler	78	68	29	48	8	4	5	9	7	8	8	4	9
C31	Prod. av møbler	105	54	20	36	21	6	8	-	2	2	21	-	6
C32	Annen industriprod.	41	54	28	46	25	8	-	2	8	10	24	13	-
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	43	32	33	11	2	1	2	1	2	11	3	4
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	61	17	11	1	12	8	8	11	19	17	9	20
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	52	28	16	17	16	14	2	6	10	14	4	14
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	49	25	13	7	6	6	1	2	6	8	10	16
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	58	37	32	16	18	8	4	4	5	20	9	9
H49-53	Transport og lagring	200	51	37	28	10	12	9	5	2	2	7	7	13
I55	Overnattingsvirksomhet	254	50	43	41	28	20	7	2	3	3	21	11	22
I56	Serveringsvirksomhet	130	47	26	19	20	13	5	3	5	8	13	12	16
J58	Forlagsvirksomhet	341	67	30	46	21	16	9	2	5	2	15	4	11
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	63	48	28	14	3	5	-	-	-	5	2	19
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	82	55	14	-	32	14	-	14	-	27	14	14
J61	Telekommunikasjon	96	63	36	28	15	23	8	-	1	1	12	5	10
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	68	17	49	30	12	6	2	6	3	19	12	6
J63	Informasjonstjenester	107	70	32	40	13	15	12	-	7	1	18	7	7
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	213	60	30	28	5	11	14	1	1	3	11	3	12
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	82	7	42	33	5	3	5	12	1	22	32	5
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	58	24	39	17	7	5	7	9	11	22	15	8
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	83	18	50	20	10	6	21	33	38	26	26	8
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	80	58	21	2	17	11	-	-	-	21	4	18
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	94	30	54	11	14	6	10	10	10	16	10	5
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	82	34	51	9	10	8	-	-	-	31	15	33
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting ...	95	64	28	35	25	14	15	2	13	11	19	11	12

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.11b. Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet											
			Interne kilder innen foretaket eller konsernet	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrører eller andre foretak i samme bransje	Konsulenter, konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Ofentlige eller private forskningsinstitutter	Faglige konferanser, møter, messer og utstillinger	Faglige tidsskrifter eller publikasjoner	Branseorganisasjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	60	30	35	15	13	8	5	6	6	18	9	11
	5-9 sysselsatte	2 570	55	27	35	18	10	6	5	7	6	19	11	10
	10-19 sysselsatte	1 825	59	30	34	15	13	8	4	4	6	21	8	10
	20-49 sysselsatte	1 909	60	32	31	13	13	8	4	4	5	16	10	13
	50-99 sysselsatte	651	65	30	38	12	15	10	5	4	7	15	6	8
	100-199 sysselsatte	376	69	33	43	16	17	8	5	6	6	20	7	11
	200-499 sysselsatte	202	78	32	41	16	22	9	5	9	12	14	8	15
>=500 sysselsatte	152	82	35	48	21	21	14	12	19	19	17	10	12	
C: Industri	Totalt	2 195	56	31	35	11	12	8	6	5	7	18	7	9
	5-9 sysselsatte	690	45	28	30	13	9	7	6	6	7	18	9	11
	10-19 sysselsatte	536	58	31	32	11	12	8	4	4	5	22	5	8
	20-49 sysselsatte	493	57	35	36	10	10	7	7	3	5	17	7	11
	50-99 sysselsatte	215	61	31	42	8	13	9	8	5	7	17	6	4
	100-199 sysselsatte	141	70	36	48	7	19	9	8	7	9	20	5	9
	200-499 sysselsatte	69	76	23	35	6	20	6	3	6	9	11	5	8
>=500 sysselsatte	51	92	37	60	17	19	12	12	17	27	15	8	10	
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	63	30	37	19	14	8	4	6	5	19	11	11
	5-9 sysselsatte	1 783	59	27	37	20	10	5	4	7	5	20	12	10
	10-19 sysselsatte	1 207	60	31	36	17	14	9	4	5	6	21	10	10
	20-49 sysselsatte	1 061	66	33	35	17	16	9	3	5	3	16	10	12
	50-99 sysselsatte	304	71	30	44	20	18	10	4	4	7	13	5	8
	100-199 sysselsatte	178	71	30	44	24	18	6	2	5	3	22	10	13
	200-499 sysselsatte	97	82	36	50	27	27	10	2	9	9	14	12	19
>=500 sysselsatte	68	73	34	43	22	26	20	8	18	14	17	9	14	
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	53	27	20	7	9	8	6	8	11	13	9	16
	5-9 sysselsatte	97	44	32	31	9	14	6	10	23	17	9	7	7
	10-19 sysselsatte	82	60	15	19	9	8	1	1	-	7	7	7	16
	20-49 sysselsatte	354	46	25	13	6	8	8	3	5	10	12	12	19
	50-99 sysselsatte	133	59	27	18	2	8	11	3	4	7	19	7	16
	100-199 sysselsatte	57	64	35	25	11	11	13	7	5	7	15	4	13
	200-499 sysselsatte	35	71	38	29	3	12	15	18	15	27	18	3	15
>=500 sysselsatte	33	88	35	40	25	13	6	19	22	19	22	16	13	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.12a. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet				Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet			
		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
A-N Næringslivet totalt	7 686	53	36	6	5	11 416	74	20	4	3
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	51	23	19	6	174	57	8	22	13
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	100	29	41	19	11	215	61	19	13	7
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	45	37	13	5	436	70	12	16	3
C11 Prod. av drikkevarer	19	37	58	-	5	11	73	18	-	9
C13 Prod. av tekstiler	58	53	38	4	5	53	43	40	-	17
C14 Prod. av klær	16	37	57	6	-	26	63	37	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	100	-	-	3	33	33	33	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	177	60	38	3	-	253	87	13	-	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	20	27	53	-	19	42	42	16	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	82	18	-	-	136	75	25	-	1
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod	62	15	28	34	23	20	38	42	10	10
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	25	41	17	17	5	-	39	41	20
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	93	33	51	15	1	65	51	49	-	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	71	26	2	1	149	80	14	5	-
C24 Prod. av metaller	34	15	48	37	-	30	45	23	26	7
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	48	42	2	7	519	84	14	1	1
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	4	22	21	53	23	56	30	-	13
C27 Prod. av elektrisk utstyr	75	26	46	13	15	60	53	28	6	13
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	31	43	9	17	127	59	30	6	5
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	40	38	30	30	3	32	47	46	7	-
C30 Prod. av andre transportmidler	78	34	49	11	7	121	54	32	6	9
C31 Prod. av møbler	105	25	60	8	7	64	76	23	2	-
C32 Annen industriprod.	41	64	34	-	3	106	71	17	12	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	53	45	1	1	283	84	14	1	2
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	74	18	-	7	197	90	7	3	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	78	22	-	-	201	81	13	4	2
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	389	89	11	-	-	1 451	93	6	0	0
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	55	39	5	2	2 539	65	30	3	2
H49-53 Transport og lagring	200	66	23	3	8	523	70	16	7	7
I55 Overnattingsvirksomhet	254	57	37	6	-	545	66	30	2	2
I56 Serveringsvirksomhet	130	99	1	-	-	440	95	5	-	-
J58 Forlagsvirksomhet	341	45	45	8	2	275	69	30	-	0
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	41	59	-	-	93	65	35	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	7	72	28	-	-	24	70	30	-	-
J61 Telekommunikasjon	96	63	28	4	5	73	74	21	-	6
J62 Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	657	48	43	4	5	250	76	18	4	1
J63 Informasjonstjenester	107	34	41	19	6	36	60	37	-	3
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	59	31	8	2	321	63	29	7	2
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	68	29	1	2	251	75	18	-	7
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	54	38	1	6	717	80	16	-	4
M72 Forskning og utviklingsarbeid	87	23	46	14	17	24	39	22	39	-
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	58	42	-	-	223	83	17	-	-
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	43	30	8	19	43	74	26	-	-
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	55	29	15	1	125	60	13	20	7
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting .	95	38	44	7	12	136	75	21	-	4

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.12b. Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet				Foretak uten innovasjonsaktivitet (PP)	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet			
			Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	53	36	6	5	11 416	74	20	4	3
	5-9 sysselsatte	2 570	55	38	4	3	3 911	73	20	4	3
	10-19 sysselsatte	1 825	48	40	8	4	2 619	69	25	3	2
	20-49 sysselsatte	1 909	60	28	6	6	3 421	81	14	3	2
	50-99 sysselsatte	651	52	35	7	6	881	71	20	5	4
	100-199 sysselsatte	376	40	42	7	11	359	65	25	5	5
	200-499 sysselsatte	202	40	39	14	6	166	64	26	8	3
	>=500 sysselsatte ...	152	42	34	13	12	59	63	32	5	-
C: Industri	Totalt	2 195	43	39	10	8	2 541	73	19	5	3
	5-9 sysselsatte	690	49	42	4	5	960	85	11	4	1
	10-19 sysselsatte	536	48	36	10	5	782	70	24	4	2
	20-49 sysselsatte	493	44	34	10	12	516	65	23	8	4
	50-99 sysselsatte	215	31	45	16	8	178	60	25	8	6
	100-199 sysselsatte	141	23	46	11	20	69	51	31	7	10
	200-499 sysselsatte	69	27	35	24	14	26	40	44	4	12
	>=500 sysselsatte ...	51	15	33	31	21	10	56	22	22	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	54	37	5	4	6 637	71	24	3	3
	5-9 sysselsatte	1 783	56	38	4	3	2 666	69	25	2	4
	10-19 sysselsatte	1 207	47	43	7	3	1 611	68	28	3	1
	20-49 sysselsatte	1 061	61	29	5	5	1 612	78	17	3	2
	50-99 sysselsatte	304	52	38	3	7	438	68	22	5	5
	100-199 sysselsatte	178	49	40	5	6	179	60	32	5	4
	200-499 sysselsatte	97	44	48	4	3	100	72	23	5	-
	>=500 sysselsatte ...	68	62	31	-	8	32	61	39	-	-
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	74	19	4	3	2 238	86	8	4	2
	5-9 sysselsatte	97	74	23	1	2	285	73	8	15	4
	10-19 sysselsatte	82	66	15	11	8	226	77	10	7	6
	20-49 sysselsatte	354	80	16	3	2	1 293	92	6	0	1
	50-99 sysselsatte	133	85	12	1	3	265	84	13	2	1
	100-199 sysselsatte	57	51	38	5	5	111	82	12	4	2
	200-499 sysselsatte	35	56	23	21	-	41	61	21	16	3
	>=500 sysselsatte ...	33	44	40	10	6	17	71	23	6	-

I næring F41-43, H 49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.13a. Faktorer som er svært- eller nokså viktige for å hindre eller begrense pågående innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet											
		For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på pas-sende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde eller rekruttere kval. personell	Mangel på logisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	Markedet av etablerte foretak	Usikker etter-spørsmål nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende etter-spørsmål i markedet	Alle faktorer på ikke relevante
A-N Næringslivet totalt	7 686	60	47	41	42	23	27	25	40	45	19	22	11
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	65	57	54	42	39	14	28	37	27	22	18	8
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	100	51	40	32	48	30	26	17	42	53	13	23	6
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	67	47	46	40	32	35	28	55	53	17	22	12
C11 Prod. av drikkevarer	19	42	37	16	26	5	16	-	42	37	5	11	16
C13 Prod. av tekstiler	58	58	54	45	45	31	31	45	49	54	27	20	8
C14 Prod. av klær	16	50	38	44	25	12	18	18	37	44	37	25	31
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	-	-	100	50	-	-	50	100	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	177	71	51	50	46	38	35	32	39	44	25	17	10
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	87	67	40	34	7	7	26	60	47	-	14	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	50	55	29	29	24	24	24	30	51	26	7	20
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	54	52	40	36	26	28	28	41	51	8	10	7
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	74	42	42	25	16	25	25	33	41	16	33	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	93	69	57	46	45	33	40	34	50	50	8	23	14
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	70	45	25	19	14	29	9	43	58	17	26	16
C24 Prod. av metaller	34	59	55	34	36	15	15	17	21	38	6	15	10
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	69	52	52	49	40	37	34	50	53	27	26	13
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	70	67	68	55	19	34	25	44	57	14	13	3
C27 Prod. av elektrisk utstyr	75	55	43	33	36	15	49	35	34	46	10	10	5
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	57	52	48	47	23	25	25	28	46	16	22	11
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	40	80	50	51	49	25	26	25	39	57	12	13	11
C30 Prod. av andre transportmidler	78	79	64	63	51	23	24	18	41	52	22	20	3
C31 Prod. av møbler	105	66	54	46	35	12	19	17	27	58	19	15	5
C32 Annen industriprod.	41	70	60	57	23	27	27	29	36	23	19	28	30
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	74	63	50	53	27	35	34	51	70	15	26	1
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	36	31	34	36	23	12	19	28	21	20	36	10
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	50	38	35	34	28	22	24	42	40	24	25	17
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	389	52	39	32	44	28	24	28	40	42	25	33	19
G46 Agentur- og engros handel, unntatt med motorvogner	1 351	52	41	36	39	24	30	23	43	46	24	26	16
H49-53 Transport og lagring	200	47	35	28	37	21	29	16	27	32	12	17	15
I55 Overnattingsvirksomhet	254	63	46	44	64	29	41	40	37	47	20	24	9
I56 Serveringsvirksomhet	130	62	28	8	51	12	36	26	47	44	22	27	17
J58 Forlagsvirksomhet	341	61	47	26	43	24	23	31	41	52	11	8	1
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	34	62	45	20	6	22	11	15	45	-	20	17
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	7	59	41	41	82	27	27	27	41	55	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	96	70	30	39	58	35	27	18	41	43	9	4	6
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	66	57	50	40	19	27	22	47	45	15	15	7
J63 Informasjonstjenester	107	53	44	32	40	17	18	24	37	37	13	19	9
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	52	26	18	34	11	7	11	33	23	8	16	17
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	43	44	35	25	7	2	12	31	33	29	25	17
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	64	54	56	47	22	27	30	37	47	20	26	6
M72 Forskning og utviklingsarbeid	87	64	61	64	39	17	29	33	39	45	12	24	2
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	93	51	28	70	23	30	36	45	56	29	25	-
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	71	50	55	43	19	21	37	25	49	11	11	5
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	67	45	39	45	10	18	18	42	26	17	16	15
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	56	38	28	31	3	3	27	34	49	17	18	2

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.13b. Faktorer som er svært- eller nokså viktige for å hindre eller begrense pågående innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet											
			For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretak eller konsernet	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartnere for innovasjon	Markedet dominerert av etablerte foretak	Usikker etter spørsmål etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende etter spørsmål i markedet	Alle faktorer ikke relevant
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	60	47	41	42	23	27	25	40	45	19	22	11
	5-9 sysselsatte	2 570	56	47	42	42	24	28	28	42	44	21	20	15
	10-19 sysselsatte	1 825	65	55	49	39	23	28	27	45	51	19	22	8
	20-49 sysselsatte	1 909	61	43	37	45	23	27	23	39	44	18	23	11
	50-99 sysselsatte	651	59	40	31	41	22	24	21	36	41	16	20	10
	100-199 sysselsatte	376	61	42	32	45	23	28	25	37	44	18	22	7
	200-499 sysselsatte	202	59	39	27	41	20	23	20	23	41	19	20	9
	>=500 sysselsatte ...	152	65	59	36	44	20	19	18	34	53	11	25	7
C: Industri	Totalt	2 195	66	52	46	42	27	31	27	43	51	19	20	11
	5-9 sysselsatte	690	57	45	43	37	26	35	29	44	48	22	22	21
	10-19 sysselsatte	536	73	69	58	44	29	35	34	47	62	17	16	5
	20-49 sysselsatte	493	70	48	45	43	28	26	21	43	44	17	20	8
	50-99 sysselsatte	215	64	48	44	44	27	27	25	37	53	17	20	7
	100-199 sysselsatte	141	62	45	36	47	25	32	25	36	45	20	21	4
	200-499 sysselsatte	69	68	42	33	43	24	23	18	29	41	14	20	5
	>=500 sysselsatte ...	51	73	69	40	54	21	23	25	38	65	8	23	4
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	59	45	39	42	20	26	25	40	44	19	21	10
	5-9 sysselsatte	1 783	55	47	42	44	22	26	29	41	42	21	20	12
	10-19 sysselsatte	1 207	63	50	46	36	20	25	22	45	47	20	23	9
	20-49 sysselsatte	1 061	59	41	33	47	18	28	23	37	45	15	22	11
	50-99 sysselsatte	304	60	41	27	39	19	22	18	32	39	13	15	8
	100-199 sysselsatte	178	61	40	27	43	22	29	24	39	44	15	21	10
	200-499 sysselsatte	97	52	32	18	38	15	23	20	22	43	23	17	12
	>=500 sysselsatte ...	68	59	57	32	34	14	15	15	26	45	14	26	9
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	51	40	35	42	29	22	25	39	39	23	29	15
	5-9 sysselsatte	97	51	47	41	35	33	17	20	40	41	13	16	20
	10-19 sysselsatte	82	43	41	40	51	33	17	38	41	37	33	42	7
	20-49 sysselsatte	354	52	41	37	40	31	24	27	39	42	25	30	17
	50-99 sysselsatte	133	48	26	18	38	20	24	20	43	27	21	30	18
	100-199 sysselsatte	57	56	44	38	49	25	15	24	35	44	22	31	7
	200-499 sysselsatte	35	62	50	38	50	23	23	23	15	38	18	26	9
	>=500 sysselsatte ...	33	66	47	37	47	31	22	12	44	50	9	25	6

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.14a. Faktorer som er svært- eller nokså viktige for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet												
		For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansieringen foretaket eller konsernet	Mangel på pas-sende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Pro-blemer med å holde på rekrut-tere kval. perso-nell	Mangel på tekno-logisk infor-masjon	Mangel på mar-keds-infor-masjon	Van-skelig å finne sam-ar-beids-partner for innovasjon	Mar-kedet domi-nert av eta-blete fore-tak og tjen-ester	Usikker spør-sel etter nye varer	Ikke behov på grunn av tidlig-ere inno-vasjo-ner i fore-taket	Ikke behov på grunn av mang-lende etter-spør-sel i mar-kedet	Alle fak-torer ikke rele-vant	
A-N	Næringslivet totalt	11 416	27	22	18	19	12	13	15	25	27	19	22	45
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	174	28	26	19	17	17	16	20	28	33	24	21	35
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	215	25	20	10	16	9	11	7	19	21	15	21	48
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	436	27	22	22	18	9	10	16	29	31	18	21	41
C11	Prod. av drikkevarer	11	45	45	36	18	18	9	18	36	46	9	9	27
C13	Prod. av tekstiler	53	28	20	30	17	6	6	11	20	20	12	14	38
C14	Prod. av klær	26	29	29	26	18	-	4	18	19	22	19	15	52
C15	Prod. av lær og lærvarer	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	-	67
C16	Prod. av trelast og varer av tre	253	33	25	20	25	21	15	23	32	34	37	32	30
C17	Prod. av papir og papirvarer	19	31	37	26	16	16	26	26	52	47	16	37	32
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	136	38	29	27	12	21	24	12	44	56	7	42	39
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	20	56	51	27	19	24	34	43	37	43	15	39	29
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	20	21	21	-	20	20	20	41	41	21	21	40
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	65	22	25	21	30	6	-	17	11	25	27	38	38
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	149	29	21	11	21	15	27	24	32	32	13	41	24
C24	Prod. av metaller	30	25	25	21	11	15	11	8	15	25	17	17	42
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	519	36	30	25	32	16	15	24	30	33	17	34	36
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	23	44	44	39	35	13	26	44	18	31	17	39	39
C27	Prod. av elektrisk utstyr	60	24	24	16	19	13	12	10	24	30	17	11	54
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	127	49	39	31	42	16	18	22	32	44	27	32	26
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	32	60	36	43	45	17	18	30	44	49	53	47	5
C30	Prod. av andre transportmidler	121	32	22	26	16	15	9	19	28	29	17	17	51
C31	Prod. av møbler	64	45	35	34	14	14	13	21	29	42	19	27	27
C32	Annen industriprod.	106	33	47	26	36	26	27	35	38	45	29	35	21
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	283	32	25	23	32	21	18	19	19	28	13	25	49
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	197	25	16	18	9	6	9	9	18	18	24	27	41
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	201	22	20	17	17	13	15	12	22	15	17	19	47
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 451	22	17	15	20	12	12	13	24	24	15	23	50
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 539	23	19	14	15	10	12	11	27	26	17	18	50
H49-53	Transport og lagring	523	18	17	13	17	11	10	13	25	24	18	20	49
I55	Overnattingsvirksomhet	545	41	35	31	26	13	22	21	28	34	19	20	40
I56	Serveringsvirksomhet	440	22	17	12	23	10	13	13	12	13	22	21	50
J58	Forlagsvirksomhet	275	34	24	15	17	19	10	15	22	29	27	21	35
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	93	23	23	21	5	-	4	5	17	17	31	25	57
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	24	17	13	8	13	4	9	13	17	17	34	34	53
J61	Telekommunikasjon	73	24	14	14	6	8	8	9	22	21	27	7	48
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	250	36	33	28	20	8	13	10	25	29	23	17	43
J63	Informasjonstjenester	36	20	11	11	36	-	3	6	3	6	6	9	37
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	321	18	12	9	6	4	4	6	29	15	16	17	52
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	251	25	14	12	9	5	12	7	10	20	7	10	58
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	717	29	23	19	28	12	16	23	30	34	28	28	39
M72	Forskning og utviklingsarbeid	24	39	52	52	35	9	13	26	26	26	17	13	39
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	223	37	37	33	23	5	9	17	23	27	10	10	51
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	43	33	29	26	24	17	24	17	24	19	20	17	52
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	125	24	15	14	10	10	14	6	23	19	21	16	52
N82	Annen foretningmessig tjenesteyting	136	17	10	9	13	2	3	10	7	8	16	11	62

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.14b. Faktorer som er svært- eller nokså viktige for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet												
			For høye innovasjonskostnader	Mangel på finansiering innen foretaket eller konsernet	Mangel på passende finansiering fra kilder utenfor foretaket	Problemer med å holde på eller rekruttere kval. personell	Mangel på teknologisk informasjon	Mangel på markedsinformasjon	Vanskelig å finne samarbeidspartner for innovasjon	Markedet dominert av etablerte foretak	Usikker etterspørsel etter nye varer og tjenester	Ikke behov på grunn av tidligere innovasjoner i foretaket	Ikke behov på grunn av manglende etterspørsel i markedet	Alle faktorer ikke relevante	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	11 416	27	22	18	19	12	13	15	25	27	19	22	45	
	5-9 sysselsatte	3 911	28	24	21	21	11	13	16	28	32	19	25	42	
	10-19 sysselsatte .	2 619	30	24	19	19	13	15	17	26	29	18	20	45	
	20-49 sysselsatte .	3 421	24	20	16	18	11	12	12	21	20	16	19	50	
	50-99 sysselsatte .	881	27	19	14	21	11	13	15	24	26	26	26	42	
	100-199 sysselsatte .	359	24	19	14	19	13	13	16	20	23	19	21	47	
	200-499 sysselsatte .	166	24	18	12	19	10	11	13	26	21	21	24	49	
	>=500 sysselsatte .	59	12	16	12	16	5	11	12	30	26	18	21	58	
C: Industri	Totalt	2 541	33	28	24	25	16	16	21	29	34	20	29	37	
	5-9 sysselsatte	960	27	26	22	26	15	15	18	29	33	16	30	36	
	10-19 sysselsatte .	782	33	26	22	23	14	13	22	27	34	19	29	42	
	20-49 sysselsatte .	516	44	36	29	28	20	19	23	31	36	22	30	33	
	50-99 sysselsatte .	178	39	25	22	25	16	18	17	31	34	31	30	32	
	100-199 sysselsatte .	69	36	30	28	28	19	16	25	24	30	21	19	31	
	200-499 sysselsatte .	26	36	16	12	28	12	24	20	32	36	40	24	36	
	>=500 sysselsatte .	10	33	33	33	22	-	11	22	44	44	22	33	45	
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	6 637	26	21	17	18	10	12	13	24	25	19	19	48	
	5-9 sysselsatte	2 666	29	24	21	20	10	12	15	28	32	20	24	44	
	10-19 sysselsatte .	1 611	28	24	18	17	13	15	14	27	27	18	15	46	
	20-49 sysselsatte .	1 612	21	17	13	15	8	11	9	16	14	17	15	54	
	50-99 sysselsatte .	438	24	17	10	16	9	10	13	20	20	22	21	47	
	100-199 sysselsatte .	179	20	15	6	15	9	10	12	18	20	18	16	54	
	200-499 sysselsatte .	100	20	15	11	16	7	9	10	23	18	18	26	55	
	>=500 sysselsatte .	32	10	16	6	10	6	10	10	32	23	19	23	58	
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 238	23	18	15	18	11	12	13	23	23	16	22	48	
	5-9 sysselsatte	285	24	21	13	16	13	13	14	27	23	20	22	40	
	10-19 sysselsatte .	226	33	24	22	20	11	17	13	16	23	21	26	45	
	20-49 sysselsatte .	1 293	20	16	14	17	11	11	12	23	21	12	20	52	
	50-99 sysselsatte .	265	25	19	15	26	12	15	16	25	32	28	30	41	
	100-199 sysselsatte .	111	23	19	17	19	15	14	16	20	23	18	31	45	
	200-499 sysselsatte .	41	26	26	15	23	15	5	15	28	20	15	20	41	
	>=500 sysselsatte .	17	6	6	12	24	6	12	12	18	24	12	12	65	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.15a. Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent. Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid									
			Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrenter	Konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter	
A-N Næringslivet totalt	7 686	43	51	76	65	40	39	48	31	36	36	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	61	60	79	65	28	51	51	73	66	61	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	100	62	66	72	67	22	29	47	43	44	44	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	45	56	74	69	40	29	46	38	32	41	
C11 Prod. av drikkevarer	19	32	67	67	51	17	50	84	34	17	17	
C13 Prod. av tekstiler	58	44	37	85	69	19	44	56	24	19	36	
C14 Prod. av klær	16	31	59	100	59	59	38	80	59	59	80	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	100	50	100	50	100	100	50	50	50	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	177	59	42	83	50	27	47	41	15	17	46	
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	74	64	100	73	27	18	54	36	55	46	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	23	40	92	40	36	8	40	8	4	4	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	71	69	75	79	28	28	47	74	80	82	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	75	56	56	44	11	-	45	56	56	33	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	93	44	40	78	67	27	17	50	55	35	52	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	41	57	75	62	28	43	41	32	24	39	
C24 Prod. av metaller	34	63	82	95	59	14	39	57	43	74	64	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	37	46	85	80	41	44	44	39	21	27	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	55	52	66	76	38	20	60	48	62	58	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	75	54	44	82	74	32	33	35	35	42	37	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	52	38	87	81	35	37	48	32	32	35	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	40	45	60	89	79	23	29	68	52	50	47	
C30 Prod. av andre transportmidler	78	49	57	76	63	41	41	51	60	51	51	
C31 Prod. av møbler	105	43	16	86	58	26	37	53	18	12	7	
C32 Annen industriprod.	41	36	27	50	28	21	21	34	20	21	57	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	55	52	98	82	48	28	38	22	32	32	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	50	74	66	38	30	59	64	35	49	71	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	46	30	59	49	39	36	47	19	26	39	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	389	34	66	83	51	34	35	55	30	31	39	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	27	64	82	64	42	43	49	35	36	36	
H49-53 Transport og lagring	200	47	51	94	55	36	47	53	28	33	22	
I55 Overnattingsvirksomhet	254	28	39	87	75	58	66	51	24	21	26	
I56 Serveringsvirksomhet	130	17	100	100	95	51	91	60	46	76	46	
J58 Forlagsvirksomhet	341	53	52	66	56	35	40	41	14	19	16	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	57	39	75	62	37	28	3	-	3	8	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	7	41	100	100	100	66	100	100	100	67	33	
J61 Telekommunikasjon	96	54	42	85	54	53	31	48	25	29	28	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	44	48	66	75	54	25	43	16	33	21	
J63 Informasjonstjenester	107	26	53	57	50	35	42	54	17	37	24	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	213	44	63	85	34	16	42	66	8	19	11	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	42	43	69	58	63	32	59	54	72	58	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	54	43	68	76	50	43	44	36	44	44	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	87	81	53	65	71	49	44	59	54	78	78	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	26	44	100	83	4	96	100	-	-	-	
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	60	44	63	89	55	36	47	37	58	56	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	53	43	66	33	43	43	43	5	14	14	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting ...	95	51	45	49	75	25	51	66	9	32	15	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.15b. Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
				Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurranser	Konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	43	51	76	65	40	39	48	31	36	36
	5-9 sysselsatte	2 570	42	42	73	71	51	49	48	30	36	33
	10-19 sysselsatte	1 825	39	45	72	71	43	34	48	26	30	36
	20-49 sysselsatte	1 909	40	52	79	56	29	34	44	28	29	31
	50-99 sysselsatte	651	48	60	80	60	29	32	46	37	37	36
	100-199 sysselsatte	376	52	76	80	63	35	33	57	40	43	46
	200-499 sysselsatte	202	59	68	84	57	27	36	60	38	56	47
	>=500 sysselsatte	152	79	82	83	67	38	38	64	50	63	64
C: Industri	Totalt	2 195	47	48	81	69	34	34	47	36	33	41
	5-9 sysselsatte	690	38	42	82	77	54	52	52	29	32	40
	10-19 sysselsatte	536	43	32	78	67	33	28	42	28	22	33
	20-49 sysselsatte	493	49	44	84	60	25	25	40	32	23	32
	50-99 sysselsatte	215	51	52	74	68	17	26	42	43	33	35
	100-199 sysselsatte	141	62	80	85	73	27	30	58	59	57	63
	200-499 sysselsatte	69	70	70	80	59	22	26	57	46	63	61
	>=500 sysselsatte	51	86	93	83	80	32	29	58	63	81	78
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	41	51	74	66	44	41	49	27	36	31
	5-9 sysselsatte	1 783	43	43	71	69	50	48	47	29	38	31
	10-19 sysselsatte	1 207	36	49	70	73	50	35	53	25	35	35
	20-49 sysselsatte	1 061	36	53	75	56	32	37	41	22	28	27
	50-99 sysselsatte	304	49	65	83	59	34	35	48	31	41	31
	100-199 sysselsatte	178	43	77	77	59	45	36	60	24	31	29
	200-499 sysselsatte	97	49	67	87	56	33	42	65	27	44	22
	>=500 sysselsatte	68	72	75	91	55	42	44	66	36	55	49
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	44	60	74	54	31	39	53	38	40	47
	5-9 sysselsatte	97	41	28	48	57	45	28	42	44	39	34
	10-19 sysselsatte	82	51	67	65	75	23	47	39	19	23	56
	20-49 sysselsatte	354	38	62	81	50	28	42	60	38	43	42
	50-99 sysselsatte	133	40	57	85	42	37	36	48	40	34	50
	100-199 sysselsatte	57	55	63	70	43	30	33	43	27	37	37
	200-499 sysselsatte	35	65	68	86	54	23	45	59	46	64	68
	>=500 sysselsatte	33	84	78	67	67	41	41	71	56	48	71

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.16a. Viktigste samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
		Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrenter	Konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
A-N Næringslivet totalt	3 287	24	28	20	6	5	6	2	4	5
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	53	10	56	7	-	2	7	2	17	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	62	38	19	21	-	-	4	8	8	2
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	195	21	34	22	6	2	10	1	1	5
C11 Prod. av drikkevarer	6	33	33	-	-	33	-	-	-	-
C13 Prod. av tekstiler	25	4	45	32	15	-	4	-	-	-
C14 Prod. av klær	5	-	20	21	38	-	-	-	-	21
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	-	-	-	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	105	17	46	10	3	6	3	1	1	13
C17 Prod. av papir og papirvarer	11	9	27	27	-	-	9	9	-	19
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	26	36	32	4	-	-	28	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	44	31	12	33	-	-	5	5	2	12
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	34	11	33	-	-	-	11	11	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	41	8	23	43	12	-	3	3	-	10
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	39	28	24	8	3	20	15	3	-	-
C24 Prod. av metaller	22	29	17	14	-	5	10	-	10	16
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	103	27	26	32	1	12	1	-	-	1
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	51	22	16	40	2	-	2	6	6	6
C27 Prod. av elektrisk utstyr	41	8	38	31	5	3	-	8	-	8
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	133	11	40	28	-	6	5	1	1	9
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	18	15	23	33	-	-	12	6	6	6
C30 Prod. av andre transportmidler	38	27	12	16	5	-	18	12	5	3
C31 Prod. av møbler	45	7	49	14	9	12	5	2	-	2
C32 Annen industriprod.	15	7	22	-	14	7	14	-	-	36
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	53	12	64	8	2	2	12	-	-	-
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	44	21	26	-	-	2	7	2	14	27
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	58	19	8	12	17	15	18	2	2	9
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	134	31	30	17	1	4	6	2	4	4
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	370	31	32	20	2	7	1	3	4	1
H49-53 Transport og lagring	93	36	30	4	1	13	7	3	3	2
I55 Overnattingsvirksomhet	70	14	27	8	-	35	9	-	-	7
I56 Serveringsvirksomhet	22	65	35	-	-	-	-	-	-	-
J58 Forlagsvirksomhet	182	26	38	14	3	5	7	2	-	5
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	37	10	33	25	25	-	3	-	-	5
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	3	100	-	-	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	52	21	34	19	8	-	15	-	-	4
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	291	25	16	38	12	0	3	1	2	3
J63 Informasjonstjenester	28	30	7	4	-	4	39	-	17	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet ..	95	38	33	5	-	5	15	-	1	2
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	79	25	16	14	12	1	13	12	4	3
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	351	19	20	24	13	4	4	0	7	9
M72 Forskning og utviklingsarbeid	70	19	9	27	4	4	6	6	18	7
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	25	44	52	-	-	-	4	-	-	-
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	39	26	16	42	3	-	3	-	-	11
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	54	43	24	-	-	24	10	-	-	-
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting ..	48	11	13	21	19	-	9	-	27	-

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.16b. Viktigste samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid								
			Andre foretak i samme konsern	Leve- randører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurren-ter	Konsu- lenter, konsu- lent- foretak	Kom- mersielle laborato- rier eller FoU- foretak	Universi- teter eller høysko- ler	Offent- lige eller private forsk- nings- insti- tutter
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	3 287	24	28	20	6	5	6	2	4	5
	5-9 sysselsatte	1 074	18	31	20	8	7	5	1	5	5
	10-19 sysselsatte	712	19	25	28	7	6	6	2	2	4
	20-49 sysselsatte	756	27	30	17	4	5	8	2	3	4
	50-99 sysselsatte	310	27	26	19	1	4	8	4	4	6
	100-199 sysselsatte ...	196	40	25	14	4	2	6	2	2	5
	200-499 sysselsatte ...	118	31	21	13	1	5	10	6	5	7
	>=500 sysselsatte	121	44	21	12	2	1	5	3	6	7
C: Industri	Totalt	1 025	19	33	23	4	5	7	2	1	6
	5-9 sysselsatte	265	16	44	19	3	5	1	1	0	10
	10-19 sysselsatte	232	10	34	29	5	6	11	0	2	3
	20-49 sysselsatte	240	20	29	22	8	5	8	4	0	4
	50-99 sysselsatte	109	19	26	28	1	4	9	5	2	7
	100-199 sysselsatte ...	88	31	29	19	-	2	6	3	-	9
	200-499 sysselsatte ...	48	26	24	18	-	7	13	2	7	4
	>=500 sysselsatte	43	39	24	17	2	-	5	-	2	10
G-K,M,N: Tjeneste- ytende næringer	Totalt	1 911	26	25	20	7	6	6	2	4	4
	5-9 sysselsatte	768	19	26	22	9	7	6	1	5	4
	10-19 sysselsatte	439	25	19	28	9	6	4	2	3	4
	20-49 sysselsatte	383	31	34	14	2	4	7	2	3	4
	50-99 sysselsatte	148	33	23	17	2	4	7	3	6	5
	100-199 sysselsatte ...	77	52	20	9	8	1	5	-	3	1
	200-499 sysselsatte ...	47	38	18	11	2	4	11	4	4	7
	>=500 sysselsatte	49	49	19	9	2	2	6	2	6	4
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	351	26	28	13	3	5	8	3	8	7
	5-9 sysselsatte	40	5	43	3	20	-	13	-	17	-
	10-19 sysselsatte	42	11	43	17	-	14	3	-	-	13
	20-49 sysselsatte	134	29	19	18	2	6	9	1	9	7
	50-99 sysselsatte	53	30	35	6	-	4	10	6	4	6
	100-199 sysselsatte ...	31	37	27	13	3	-	7	3	7	3
	200-499 sysselsatte ...	23	27	23	9	-	5	-	18	5	14
	>=500 sysselsatte	28	41	18	11	-	-	4	7	11	8

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.17a. Samarbeidspartnerne lokaliserings, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid							
			Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig	USA	Kina eller India	Andre land	
A-N	Næringslivet totalt	7 686	3 287	73	64	29	40	15	8	9
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	53	59	84	31	19	5	2	7
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	100	62	76	64	19	61	25	3	20
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	195	77	63	25	40	5	3	7
C11	Prod. av drikkevarer	19	6	50	100	50	67	50	-	-
C13	Prod. av tekstiler	58	25	76	77	31	35	4	4	8
C14	Prod. av klær	16	5	59	62	21	21	-	21	41
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	2	50	100	50	50	-	-	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	105	55	74	18	32	1	2	1
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	11	46	73	73	45	18	9	9
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	26	92	40	8	40	4	4	4
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	44	56	81	54	84	49	31	30
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	9	45	56	67	89	56	11	22
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	41	60	80	40	45	8	-	5
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	39	82	49	29	34	-	11	3
C24	Prod. av metaller	34	22	47	81	40	71	24	24	15
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	103	67	54	29	43	7	10	19
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	51	62	76	34	78	46	28	22
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	41	72	80	47	56	27	29	21
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	133	71	53	23	40	21	6	14
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	40	18	73	62	44	65	23	27	12
C30	Prod. av andre transportmidler	78	38	59	77	39	54	14	8	8
C31	Prod. av møbler	105	45	88	60	23	18	5	-	2
C32	Annen industriprod.	41	15	63	28	29	21	37	29	-
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	53	58	75	20	40	10	6	6
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	44	86	59	19	9	5	2	7
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	58	76	54	16	12	5	2	4
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	134	82	50	14	19	2	1	2
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	370	67	63	35	46	15	10	9
H49-53	Transport og lagring	200	93	85	63	22	37	6	2	2
I55	Overnattingsvirksomhet	254	70	85	57	8	14	-	-	-
I56	Serveringsvirksomhet	130	22	95	65	9	9	5	-	5
J58	Forlagsvirksomhet	341	182	67	62	29	38	19	6	7
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lyd-opptak	65	37	90	35	6	3	3	-	5
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	3	100	67	34	34	-	33	-
J61	Telekommunikasjon	96	52	57	70	56	38	23	16	6
J62	Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	657	291	74	65	29	46	24	9	8
J63	Informasjonstjenester	107	28	70	52	15	15	7	-	4
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	95	68	71	35	18	7	3	2
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	79	86	58	31	31	6	13	3
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	351	82	72	28	48	21	13	16
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	70	78	76	49	65	43	16	34
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	25	60	96	-	44	-	-	-
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	39	84	47	31	58	29	13	31
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	54	62	38	38	24	-	-	-
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting ...	95	48	91	55	49	36	6	23	6

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.17b. Samarbeidspartnerne lokaliserings, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
				Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig	USA	Kina eller India	Andre land
A-N: Nærings- livet totalt	Totalt	7 686	3 287	73	64	29	40	15	8	9
	5-9 sysselsatte	2 570	1 074	76	63	23	39	10	9	9
	10-19 sysselsatte	1 825	712	71	62	25	36	16	7	7
	20-49 sysselsatte	1 909	756	74	59	26	33	13	4	8
	50-99 sysselsatte	651	310	72	68	34	40	15	9	12
	100-199 sysselsatte ..	376	196	68	70	46	55	24	14	13
	200-499 sysselsatte ..	202	118	71	79	52	64	22	10	12
	>=500 sysselsatte	152	121	68	80	52	60	33	27	21
C: Industri	Totalt	2 195	1 025	68	65	29	45	14	9	11
	5-9 sysselsatte	690	265	68	67	14	37	6	7	10
	10-19 sysselsatte	536	232	77	56	25	30	12	6	7
	20-49 sysselsatte	493	240	66	61	27	41	12	7	11
	50-99 sysselsatte	215	109	69	71	38	47	16	8	12
	100-199 sysselsatte ..	141	88	60	74	52	73	24	14	12
	200-499 sysselsatte ..	69	48	56	72	59	78	22	9	7
	>=500 sysselsatte	51	43	56	88	61	88	49	46	34
G-K,M,N: Tje- nesteytende næringer	Totalt	4 699	1 911	75	64	30	40	16	9	9
	5-9 sysselsatte	1 783	768	80	63	27	41	12	10	10
	10-19 sysselsatte	1 207	439	68	65	27	41	20	7	7
	20-49 sysselsatte	1 061	383	75	59	28	31	15	4	8
	50-99 sysselsatte	304	148	73	66	36	45	19	13	13
	100-199 sysselsatte ..	178	77	71	72	52	47	28	17	17
	200-499 sysselsatte ..	97	47	80	84	51	51	29	16	16
	>=500 sysselsatte	68	49	68	81	60	45	19	19	11
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	351	77	59	18	24	7	2	7
	5-9 sysselsatte	97	40	47	53	22	5	-	3	2
	10-19 sysselsatte	82	42	76	60	2	19	2	2	5
	20-49 sysselsatte	354	134	84	55	17	26	6	-	4
	50-99 sysselsatte	133	53	75	65	19	13	4	-	8
	100-199 sysselsatte ..	57	31	80	50	13	23	10	3	7
	200-499 sysselsatte ..	35	23	82	82	41	59	9	-	14
	>=500 sysselsatte	33	28	85	67	26	45	33	11	19

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.18a. Bruk av beskyttelsesmetoder for å opprettholde eller styrke konkurranseevnen til PP-innovasjoner, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet								
		Søknad om patent	Designbeskyttelse (mønsterbeskyttelse)	Varemerke	Opphavsrett	Hemmeligholdelse	Kompleks utforming/design	Tidsforsprang på konkurrentene	Ingen form for beskyttelse	
A-N	Næringslivet totalt	7 686	31	34	56	40	65	67	76	18
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	39	37	50	37	47	55	71	22
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	100	64	56	60	61	73	76	83	12
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	27	35	66	35	66	64	73	20
C11	Prod. av drikkevarer	19	42	48	74	37	74	69	84	11
C13	Prod. av tekstiler	58	47	47	72	47	66	74	82	14
C14	Prod. av klær	16	56	69	87	69	87	94	87	-
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	50	100	100	100	50	100	100	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	32	32	54	30	65	70	74	23
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	53	53	66	53	93	87	93	-
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	8	9	21	40	52	57	64	25
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	63	49	76	47	88	67	87	6
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	58	33	67	16	92	75	75	-
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	46	42	65	40	69	72	83	13
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	37	39	44	39	71	67	64	20
C24	Prod. av metaller	34	26	17	30	24	60	55	75	16
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	35	36	58	43	65	61	75	22
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	62	61	76	62	94	91	96	1
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	34	40	63	49	88	89	89	6
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	51	48	63	49	76	72	76	14
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	40	41	36	57	36	72	74	74	26
C30	Prod. av andre transportmidler	78	47	54	64	45	88	78	91	4
C31	Prod. av møbler	105	31	44	71	50	60	77	76	14
C32	Annen industriprod.	41	64	72	77	64	77	93	75	-
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	29	29	60	31	77	81	91	9
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	24	26	35	23	33	44	51	46
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	20	16	29	17	37	52	59	33
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	22	21	37	24	52	54	67	30
G46	Agentur- og engros handel, unntatt med motorvogner	1 351	39	42	69	43	73	72	79	16
H49-53	Transport og lagring	200	23	33	38	33	63	56	65	25
I55	Overnattingsvirksomhet	254	12	25	49	26	30	48	52	37
I56	Serveringsvirksomhet	130	24	36	59	36	46	61	62	28
J58	Forlagsvirksomhet	341	32	36	67	59	74	81	90	6
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lyd-opptak	65	16	19	55	50	39	43	69	22
J60	Radio- og fjernsynsringkasting	7	41	55	82	68	68	55	82	18
J61	Telekommunikasjon	96	19	24	48	22	75	76	88	11
J62	Tjenester tilknyttet informasjons-teknologi	657	21	24	52	44	67	77	88	11
J63	Informasjonstjenester	107	26	33	56	51	70	71	95	2
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	13	18	47	27	49	51	68	26
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	14	20	35	41	53	47	79	15
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	32	28	45	34	61	65	73	19
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	68	45	57	54	83	74	86	7
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	11	41	42	54	74	89	91	4
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	30	35	53	45	63	63	76	18
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	15	34	65	43	66	63	65	29
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	26	37	81	52	70	72	73	11

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.18b. Bruk av beskyttelsesmetoder for å opprettholde eller styrke konkurranseevnen til PP-innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet							
			Søknad om patent	Designbeskyttelse (mønsterbeskyttelse)	Varemerke	Opphavsrett	Hemmelighet	Kompleks utforming/design	Tidsfor-sprang på konkurrentene	Ingen form for beskyttelse
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	31	34	56	40	65	67	76	18
	5-9 sysselsatte	2 570	28	30	54	40	62	64	75	19
	10-19 sysselsatte	1 825	31	37	59	44	67	71	78	17
	20-49 sysselsatte	1 909	32	32	53	37	63	66	74	18
	50-99 sysselsatte	651	30	33	54	34	64	66	75	19
	100-199 sysselsatte	376	39	43	62	44	73	74	83	12
	200-499 sysselsatte	202	40	44	65	46	71	70	83	14
	>=500 sysselsatte	152	46	48	63	50	77	77	86	10
C: Industri	Totalt	2 195	37	39	61	42	71	71	78	16
	5-9 sysselsatte	690	31	35	55	40	63	62	70	22
	10-19 sysselsatte	536	32	38	58	38	69	68	76	18
	20-49 sysselsatte	493	41	38	65	43	75	76	81	10
	50-99 sysselsatte	215	41	42	61	40	75	78	84	11
	100-199 sysselsatte	141	52	54	74	50	80	83	87	8
	200-499 sysselsatte	69	58	53	74	48	88	83	91	8
	>=500 sysselsatte	51	62	58	69	58	87	88	94	4
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	28	32	56	41	65	68	77	17
	5-9 sysselsatte	1 783	26	28	55	40	63	66	78	17
	10-19 sysselsatte	1 207	30	36	60	47	67	73	79	17
	20-49 sysselsatte	1 061	31	34	54	39	63	67	74	16
	50-99 sysselsatte	304	26	32	55	34	62	62	73	20
	100-199 sysselsatte	178	28	35	56	40	71	73	85	11
	200-499 sysselsatte	97	27	40	64	45	64	64	78	20
	>=500 sysselsatte	68	26	37	58	40	71	69	79	14
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	29	27	40	29	50	55	67	29
	5-9 sysselsatte	97	35	34	40	34	39	52	59	39
	10-19 sysselsatte	82	38	41	51	39	45	66	71	17
	20-49 sysselsatte	354	22	19	32	22	48	50	64	34
	50-99 sysselsatte	133	21	19	41	22	52	57	66	27
	100-199 sysselsatte	57	40	40	49	38	62	55	65	24
	200-499 sysselsatte	35	44	35	50	41	59	62	82	12
	>=500 sysselsatte	33	62	53	63	56	72	78	91	9

I næring F41-43, H4 9-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.19a. Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent. Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak med org.inno		
				Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	19 102	5 668	30	60	79	42
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	261	77	29	71	90	40
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	315	110	35	56	79	40
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	870	218	25	58	79	36
C11 Prod. av drikkevarer	30	12	40	67	92	25
C13 Prod. av tekstiler	111	42	38	53	54	45
C14 Prod. av klær	42	11	26	54	72	45
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	2	40	50	100	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	430	88	21	58	87	46
C17 Prod. av papir og papirvarer	34	7	21	86	71	57
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	249	54	22	79	59	41
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	82	41	50	76	84	36
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	8	47	63	50	50
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	50	32	61	74	49
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	245	57	23	58	63	47
C24 Prod. av metaller	64	24	38	55	62	26
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	799	243	30	59	79	35
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	116	46	40	67	73	40
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	49	37	61	67	29
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	382	153	40	61	67	48
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	20	28	57	71	10
C30 Prod. av andre transportmidler	199	62	31	66	91	39
C31 Prod. av møbler	170	39	23	68	68	57
C32 Annen industriprod.	147	30	21	80	55	11
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	99	26	58	79	38
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	284	106	37	52	73	56
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	96	29	69	79	32
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 840	479	26	63	84	38
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 890	1 111	29	59	80	43
H49-53 Transport og lagring	723	219	30	47	80	27
I55 Overnattingsvirksomhet	799	197	25	47	88	34
I56 Serveringsvirksomhet	570	124	22	46	87	35
J58 Forlagsvirksomhet	616	190	31	63	64	54
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	158	55	35	42	87	37
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	31	4	14	23	54	46
J61 Telekommunikasjon	169	82	49	62	87	44
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	907	347	38	69	73	49
J63 Informasjonstjenester	143	61	43	52	84	61
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	535	176	33	56	79	49
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	439	118	27	69	76	36
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 362	429	31	62	79	48
M72 Forskning og utviklingsarbeid	111	40	36	67	82	56
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	319	133	42	76	85	43
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	108	30	28	55	86	45
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	226	47	21	60	71	43
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	231	78	34	33	88	54

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.19b. Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Alle foretak	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent. Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak med org.inno		
					Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 102	5 668	30	60	79	42
	5-9 sysselsatte	6 481	1 649	25	54	76	50
	10-19 sysselsatte	4 445	1 316	30	58	79	43
	20-49 sysselsatte	5 330	1 524	29	61	80	38
	50-99 sysselsatte	1 532	576	38	64	80	36
	100-199 sysselsatte ...	735	306	42	70	80	32
	200-499 sysselsatte ...	368	172	47	76	81	38
	>=500 sysselsatte	211	123	59	76	83	40
C: Industri	Totalt	4 736	1 357	29	62	74	39
	5-9 sysselsatte	1 650	353	21	49	71	47
	10-19 sysselsatte	1 318	343	26	57	73	38
	20-49 sysselsatte	1 009	332	33	66	77	37
	50-99 sysselsatte	393	137	35	70	73	32
	100-199 sysselsatte ...	210	102	49	78	82	30
	200-499 sysselsatte ...	95	50	53	81	77	37
	>=500 sysselsatte	60	40	67	71	76	37
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	11 337	3 442	30	59	79	44
	5-9 sysselsatte	4 449	1 212	27	55	77	50
	10-19 sysselsatte	2 818	863	31	58	81	45
	20-49 sysselsatte	2 674	810	30	60	80	37
	50-99 sysselsatte	741	271	37	59	80	41
	100-199 sysselsatte ...	357	140	39	63	80	33
	200-499 sysselsatte ...	197	95	48	71	83	35
	>=500 sysselsatte	100	51	51	78	92	45
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 029	868	29	62	82	40
	5-9 sysselsatte	382	84	22	50	92	53
	10-19 sysselsatte	308	110	36	60	78	41
	20-49 sysselsatte	1 647	383	23	58	82	41
	50-99 sysselsatte	398	169	42	68	84	33
	100-199 sysselsatte ...	168	63	37	72	77	33
	200-499 sysselsatte ...	76	27	36	85	81	50
	>=500 sysselsatte	50	32	63	81	78	36

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.20a. Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent. Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak med org.inno			
				Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner	
A-N	Næringslivet totalt	7 686	3 864	50	67	81	45
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	52	60	85	85	57
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	100	55	55	81	71	56
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	174	40	62	78	37
C11	Prod. av drikkevarer	19	11	58	73	91	27
C13	Prod. av tekstiler	58	31	54	54	55	60
C14	Prod. av klær	16	8	49	50	87	63
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	2	100	50	100	0
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	76	43	59	92	47
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	5	33	100	80	41
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	52	46	78	58	40
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	39	63	77	85	33
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	7	58	72	57	43
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	42	45	73	85	41
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	49	51	64	67	47
C24	Prod. av metaller	34	20	57	68	63	22
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	148	53	66	85	37
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	42	45	64	73	44
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	44	58	57	74	31
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	132	52	60	76	50
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	40	17	42	59	75	12
C30	Prod. av andre transportmidler	78	51	65	75	88	37
C31	Prod. av møbler	105	35	33	76	70	58
C32	Annen industriprod.	41	16	39	100	67	21
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	60	62	68	91	35
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	61	69	71	77	64
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	59	47	70	74	36
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	227	58	73	89	41
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	678	50	69	86	44
H49-53	Transport og lagring	200	109	55	51	85	30
I55	Overnattingsvirksomhet	254	119	47	70	84	37
I56	Serveringsvirksomhet	130	76	59	46	89	34
J58	Forlagsvirksomhet	341	174	51	61	69	59
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	34	52	67	79	32
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	3	45	30	70	30
J61	Telekommunikasjon	96	57	59	71	91	43
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	308	47	73	71	51
J63	Informasjonstjenester	107	58	54	50	83	59
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	108	51	69	81	43
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	69	37	78	83	50
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	319	49	64	79	53
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	37	43	72	83	56
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	74	77	87	87	28
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	25	38	67	87	50
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	33	33	51	100	45
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	67	70	33	92	63

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.20b. Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent. Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak med org.inno		
					Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	3 864	50	67	81	45
	5-9 sysselsatte	2 570	1 144	44	63	80	51
	10-19 sysselsatte	1 825	867	47	65	81	47
	20-49 sysselsatte	1 909	1 013	53	65	82	42
	50-99 sysselsatte	651	367	56	75	80	39
	100-199 sysselsatte ...	376	233	62	74	79	32
	200-499 sysselsatte ...	202	131	65	82	82	42
	>=500 sysselsatte	152	110	72	79	84	43
C: Industri	Totalt	2 195	1 060	48	66	78	40
	5-9 sysselsatte	690	262	38	55	78	54
	10-19 sysselsatte	536	275	51	61	79	34
	20-49 sysselsatte	493	244	49	71	79	40
	50-99 sysselsatte	215	109	51	72	73	35
	100-199 sysselsatte ...	141	88	62	79	81	28
	200-499 sysselsatte ...	69	44	64	86	81	38
	>=500 sysselsatte	51	38	75	69	78	39
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	2 350	50	66	82	46
	5-9 sysselsatte	1 783	850	48	64	81	48
	10-19 sysselsatte	1 207	529	44	67	82	52
	20-49 sysselsatte	1 061	582	55	62	82	40
	50-99 sysselsatte	304	170	56	74	80	47
	100-199 sysselsatte ...	178	108	60	68	79	34
	200-499 sysselsatte ...	97	66	68	78	86	43
	>=500 sysselsatte	68	45	66	86	93	49
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	454	57	75	83	47
	5-9 sysselsatte	97	31	32	97	80	90
	10-19 sysselsatte	82	63	76	70	80	58
	20-49 sysselsatte	354	187	53	68	86	47
	50-99 sysselsatte	133	88	67	79	88	30
	100-199 sysselsatte ...	57	37	65	78	72	36
	200-499 sysselsatte ...	35	21	59	90	75	50
	>=500 sysselsatte	33	27	81	81	77	39

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.21a. Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent. Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak med org.inno			
				Ny forretningsspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner	
A-N	Næringslivet totalt	11 416	1 804	16	45	74	37
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	174	25	14	41	100	4
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	215	55	26	30	87	24
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	436	44	10	42	82	30
C11	Prod. av drikkevarer	11	1	9	0	100	0
C13	Prod. av tekstiler	53	10	20	49	51	0
C14	Prod. av klær	26	3	11	67	33	0
C15	Prod. av lær og lærvarer	3	-	-	-	-	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	253	12	5	53	56	39
C17	Prod. av papir og papirvarer	19	2	10	50	50	100
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak ...	136	2	1	100	100	50
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	20	2	10	51	51	100
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ..	5	1	20	0	0	100
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	65	8	13	0	13	87
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	149	8	5	25	38	49
C24	Prod. av metaller	30	5	16	0	58	42
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	519	95	18	47	70	32
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	23	4	18	100	75	0
C27	Prod. av elektrisk utstyr	60	5	9	100	18	18
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	127	22	17	68	14	32
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	32	3	10	50	50	0
C30	Prod. av andre transportmidler	121	11	9	27	100	49
C31	Prod. av møbler	64	4	7	0	50	50
C32	Annen industriprod.	106	14	14	58	42	0
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	283	39	14	43	60	43
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	197	45	23	28	68	45
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	201	36	18	67	87	26
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 451	252	17	54	80	35
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 539	433	17	42	71	43
H49-53	Transport og lagring	523	110	21	43	76	24
I55	Overnattingsvirksomhet	545	79	14	12	95	29
I56	Serveringsvirksomhet	440	48	11	48	84	37
J58	Forlagsvirksomhet	275	16	6	81	12	6
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	93	20	22	0	100	46
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	24	1	4	0	0	100
J61	Telekommunikasjon	73	25	34	42	77	46
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	250	38	15	40	89	37
J63	Informasjonstjenester	36	3	9	100	100	100
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	321	68	21	35	74	60
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	251	49	19	56	65	16
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	717	110	15	59	78	36
M72	Forskning og utviklingsarbeid	24	3	13	0	67	67
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	223	59	27	62	82	63
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	43	5	12	0	80	20
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	125	14	11	82	0	37
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	136	12	9	35	65	0

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.21b. Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent. Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent av foretak med org.inno		
					Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	11 416	1 804	16	45	74	37
	5-9 sysselsatte	3 911	505	13	33	68	47
	10-19 sysselsatte	2 619	450	17	44	75	36
	20-49 sysselsatte	3 421	511	15	52	75	31
	50-99 sysselsatte	881	209	24	46	79	31
	100-199 sysselsatte ..	359	73	20	59	84	31
	200-499 sysselsatte ..	166	42	25	57	75	25
	>=500 sysselsatte	59	14	23	54	77	16
C: Industri	Totalt	2 541	297	12	46	60	34
	5-9 sysselsatte	960	91	9	31	52	27
	10-19 sysselsatte	782	68	9	43	48	54
	20-49 sysselsatte	516	88	17	54	71	27
	50-99 sysselsatte	178	28	16	63	74	22
	100-199 sysselsatte ..	69	14	21	71	86	43
	200-499 sysselsatte ..	26	6	24	50	50	33
	>=500 sysselsatte	10	2	22	100	50	0
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	6 637	1 092	16	43	75	39
	5-9 sysselsatte	2 666	362	14	36	67	54
	10-19 sysselsatte	1 611	334	21	44	80	35
	20-49 sysselsatte	1 612	228	14	55	74	30
	50-99 sysselsatte	438	101	23	33	80	30
	100-199 sysselsatte ..	179	33	18	50	84	28
	200-499 sysselsatte ..	100	29	29	57	75	18
	>=500 sysselsatte	32	6	19	16	84	17
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 238	414	18	48	81	32
	5-9 sysselsatte	285	53	19	22	100	31
	10-19 sysselsatte	226	48	21	47	76	19
	20-49 sysselsatte	1 293	196	15	49	77	34
	50-99 sysselsatte	265	81	30	56	81	36
	100-199 sysselsatte ..	111	26	23	64	84	28
	200-499 sysselsatte ..	41	6	15	67	100	50
	>=500 sysselsatte	17	5	29	80	80	21

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.24a. Markedsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent. Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
			Vesentlige endringer i design eller innpakning	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering eller nye salgs-kanaler	Nye metoder for prising
A-N Næringslivet totalt	19 102	32	53	62	40	35
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	261	17	87	41	40	33
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	315	17	35	68	23	38
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	870	37	66	63	44	24
C11 Prod. av drikkevarer	30	50	100	53	40	13
C13 Prod. av tekstiler	111	40	56	57	36	23
C14 Prod. av klær	42	54	57	60	35	35
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	60	0	67	67	33
C16 Prod. av trelast og varer av tre	430	29	52	56	54	34
C17 Prod. av papir og papirvarer	34	24	88	37	38	25
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak ...	249	24	67	69	14	9
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	82	43	55	54	51	37
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ..	17	41	71	58	0	0
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	42	43	68	40	26
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineral- produkter	245	18	53	59	36	38
C24 Prod. av metaller	64	20	31	55	31	29
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	799	21	45	69	26	43
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	116	51	71	40	36	31
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	30	63	60	15	30
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	382	39	66	50	38	26
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	29	46	43	47	23
C30 Prod. av andre transportmidler	199	31	61	48	24	21
C31 Prod. av møbler	170	50	70	52	40	10
C32 Annen industriprod.	147	26	70	68	57	5
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	21	35	72	40	36
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvanns- forsyning	284	18	31	59	48	73
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjons- virksomhet	329	15	29	59	27	34
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 840	16	28	69	31	37
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motor- vogner	3 890	38	44	62	45	29
H49-53 Transport og lagring	723	20	39	71	46	30
I55 Overnattingsvirksomhet	799	46	47	73	45	47
I56 Serveringsvirksomhet	570	28	45	77	30	29
J58 Forlagsvirksomhet	616	48	75	47	38	55
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	158	41	42	70	73	36
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	31	17	56	81	56	56
J61 Telekommunikasjon	169	42	45	48	64	59
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	907	51	71	64	42	52
J63 Informasjonstjenester	143	54	82	63	29	49
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	535	39	56	59	47	27
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	439	25	50	60	40	27
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 362	29	53	54	21	30
M72 Forskning og utviklingsarbeid	111	35	57	57	41	41
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markeds- undersøkelser	319	39	68	73	54	44
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	108	40	57	67	29	57
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	226	39	46	81	28	33
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	231	44	66	46	54	38

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.24b. Markedsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent. Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design eller innpakning	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering eller nye salgskanaler	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 102	32	53	62	40	35
	5-9 sysselsatte	6 481	32	55	66	45	35
	10-19 sysselsatte	4 445	35	53	57	41	37
	20-49 sysselsatte	5 330	29	50	62	35	32
	50-99 sysselsatte	1 532	30	50	56	34	38
	100-199 sysselsatte	735	35	56	64	38	33
	200-499 sysselsatte	368	37	60	62	42	35
	>=500 sysselsatte	211	47	61	64	32	36
C: Industri	Totalt	4 736	31	59	59	38	27
	5-9 sysselsatte	1 650	28	56	76	47	36
	10-19 sysselsatte	1 318	29	57	59	39	17
	20-49 sysselsatte	1 009	34	56	46	28	26
	50-99 sysselsatte	393	32	62	39	31	30
	100-199 sysselsatte	210	38	74	58	36	21
	200-499 sysselsatte	95	40	67	53	33	22
	>=500 sysselsatte	60	51	72	52	38	31
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	11 337	37	53	62	42	37
	5-9 sysselsatte	4 449	35	54	64	45	35
	10-19 sysselsatte	2 818	41	51	56	43	43
	20-49 sysselsatte	2 674	37	54	65	37	32
	50-99 sysselsatte	741	33	49	62	41	42
	100-199 sysselsatte	357	40	54	67	38	37
	200-499 sysselsatte	197	41	60	66	49	47
	>=500 sysselsatte	100	49	58	70	36	40
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 029	16	35	64	32	40
	5-9 sysselsatte	382	15	72	37	27	35
	10-19 sysselsatte	308	12	40	65	25	60
	20-49 sysselsatte	1 647	14	23	71	40	41
	50-99 sysselsatte	398	24	38	64	20	38
	100-199 sysselsatte	168	22	25	67	44	44
	200-499 sysselsatte	76	23	47	59	24	12
	>=500 sysselsatte	50	37	50	67	11	33

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.25a. Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent. Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon				
			Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising	
A-N	Næringslivet totalt	7 686	57	60	59	43	39
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	45	94	38	46	38
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	100	36	32	66	33	41
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	57	66	67	51	23
C11	Prod. av drikkevarer	19	68	100	54	46	15
C13	Prod. av tekstiler	58	52	66	54	31	34
C14	Prod. av klær	16	93	73	46	46	46
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	100	0	50	50	50
C16	Prod. av trelast og varer av tre	177	62	57	63	52	36
C17	Prod. av papir og papirvarer	15	53	88	37	38	25
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak ...	113	40	74	75	0	10
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	57	55	54	51	37
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ..	12	58	71	58	0	0
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	93	59	44	61	48	31
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	39	61	65	42	32
C24	Prod. av metaller	34	31	36	48	36	34
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	42	60	78	30	41
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	59	72	39	37	33
C27	Prod. av elektrisk utstyr	75	43	80	50	19	38
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	56	69	49	40	27
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	40	46	40	48	52	26
C30	Prod. av andre transportmidler	78	59	65	59	30	17
C31	Prod. av møbler	105	70	75	52	45	10
C32	Annen industriprod.	41	49	85	64	43	10
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	55	44	74	53	40
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	43	27	61	55	66
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	30	34	51	24	37
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	389	37	41	61	46	52
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 351	65	51	58	51	36
H49-53	Transport og lagring	200	45	46	66	52	31
I55	Overnattingsvirksomhet	254	73	50	73	47	48
I56	Serveringsvirksomhet	130	60	69	63	41	44
J58	Forlagsvirksomhet	341	72	74	54	44	59
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	83	50	63	71	43
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	7	59	69	77	46	69
J61	Telekommunikasjon	96	61	53	39	66	70
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	63	74	62	43	56
J63	Informasjonstjenester	107	67	81	66	31	53
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	61	65	67	39	32
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	42	54	59	28	25
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	48	58	45	20	32
M72	Forskning og utviklingsarbeid	87	43	58	56	42	42
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	75	51	59	51	47
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	57	64	61	31	64
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	66	55	84	24	43
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	72	84	38	55	50

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.25b. Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent. Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	57	60	59	43	39
	5-9 sysselsatte	2 570	57	63	64	47	42
	10-19 sysselsatte	1 825	60	57	54	44	39
	20-49 sysselsatte	1 909	55	58	58	39	37
	50-99 sysselsatte	651	50	58	53	38	38
	100-199 sysselsatte	376	53	63	64	41	35
	200-499 sysselsatte	202	57	64	62	43	35
	>=500 sysselsatte	152	60	59	65	33	36
C: Industri	Totalt	2 195	54	64	61	41	28
	5-9 sysselsatte	690	57	60	76	51	39
	10-19 sysselsatte	536	52	65	63	46	18
	20-49 sysselsatte	493	53	63	47	27	25
	50-99 sysselsatte	215	50	69	38	32	29
	100-199 sysselsatte	141	51	79	57	39	20
	200-499 sysselsatte	69	48	69	59	37	19
	>=500 sysselsatte	51	60	72	52	38	31
}G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	61	60	59	44	43
	5-9 sysselsatte	1 783	58	64	61	46	44
	10-19 sysselsatte	1 207	65	56	50	44	47
	20-49 sysselsatte	1 061	63	60	62	40	39
	50-99 sysselsatte	304	53	53	62	44	40
	100-199 sysselsatte	178	60	60	69	38	40
	200-499 sysselsatte	97	68	67	65	49	48
	>=500 sysselsatte	68	65	55	74	38	38
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	37	44	57	43	49
	5-9 sysselsatte	97	46	80	29	36	32
	10-19 sysselsatte	82	38	30	59	30	54
	20-49 sysselsatte	354	32	32	65	56	59
	50-99 sysselsatte	133	42	54	59	34	47
	100-199 sysselsatte	57	36	30	60	60	55
	200-499 sysselsatte	35	41	43	57	29	14
	>=500 sysselsatte	33	50	44	69	12	37

I næring F41-43, H49-5 3 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.26a. Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent. Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon				
			Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising	
A-N	Næringslivet totalt	11 416	16	36	68	34	24
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	174	3	37	63	0	0
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	215	9	39	73	5	33
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	436	16	67	48	22	26
C11	Prod. av drikkevarer	11	18	100	49	0	0
C13	Prod. av tekstiler	53	27	35	62	48	0
C14	Prod. av klær	26	30	26	87	13	13
C15	Prod. av lær og lærvarer	3	33	0	100	100	0
C16	Prod. av trelast og varer av tre	253	6	13	7	67	20
C17	Prod. av papir og papirvarer	19	-	-	-	-	-
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte opptak ...	136	11	47	53	53	7
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	20	-	-	-	-	-
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater ..	5	-	-	-	-	-
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	65	17	37	100	0	0
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	149	5	14	29	0	71
C24	Prod. av metaller	30	6	0	100	0	0
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	519	9	7	44	14	49
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	23	18	51	49	25	0
C27	Prod. av elektrisk utstyr	60	14	0	100	0	0
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk ...	127	6	15	85	0	0
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	32	7	100	0	0	0
C30	Prod. av andre transportmidler	121	12	49	14	7	31
C31	Prod. av møbler	64	18	36	55	9	9
C32	Annen industriprod.	106	18	55	72	72	0
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	283	9	16	68	13	28
D35	Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	197	6	43	51	24	92
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	201	5	10	90	39	23
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	1 451	11	17	76	17	23
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 539	24	34	68	36	19
H49-53	Transport og lagring	523	11	28	78	35	28
I55	Overnattingsvirksomhet	545	33	42	72	44	46
I56	Serveringsvirksomhet	440	19	23	90	20	16
J58	Forlagsvirksomhet	275	18	81	9	4	37
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	93	12	0	100	84	0
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	24	4	0	100	100	0
J61	Telekommunikasjon	73	17	9	91	53	9
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	250	21	49	79	41	21
J63	Informasjonstjenester	36	17	100	34	0	0
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	321	25	42	47	60	19
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	251	13	41	61	69	31
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	717	11	36	88	23	22
M72	Forskning og utviklingsarbeid	24	4	0	100	0	0
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	223	23	90	92	57	41
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	43	15	16	100	16	17
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	125	17	17	72	40	0
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	136	25	30	61	53	15

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.26b. Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent. Foretak med markedsinnovasjon	Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
				Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	11 416	16	36	68	34	24
	5-9 sysselsatte	3 911	16	36	72	41	19
	10-19 sysselsatte	2 619	18	42	65	35	31
	20-49 sysselsatte	3 421	15	33	68	28	20
	50-99 sysselsatte	881	16	31	63	23	38
	100-199 sysselsatte	359	17	32	64	31	29
	200-499 sysselsatte	166	13	38	57	33	38
	>=500 sysselsatte	59	12	85	42	14	43
C: Industri	Totalt	2 541	11	37	53	24	23
	5-9 sysselsatte	960	7	38	78	28	21
	10-19 sysselsatte	782	13	38	47	22	16
	20-49 sysselsatte	516	15	35	43	28	29
	50-99 sysselsatte	178	11	26	47	21	32
	100-199 sysselsatte	69	12	37	63	13	25
	200-499 sysselsatte	26	16	50	0	0	50
	>=500 sysselsatte	10	-	-	-	-	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	6 637	20	39	70	38	24
	5-9 sysselsatte	2 666	20	36	71	44	18
	10-19 sysselsatte	1 611	23	42	70	40	34
	20-49 sysselsatte	1 612	20	39	72	29	17
	50-99 sysselsatte	438	18	40	62	35	46
	100-199 sysselsatte	179	20	37	60	37	29
	200-499 sysselsatte	100	15	28	72	50	43
	>=500 sysselsatte	32	16	80	40	20	60
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	2 238	9	21	75	17	28
	5-9 sysselsatte	285	5	45	63	0	46
	10-19 sysselsatte	226	2	100	100	0	100
	20-49 sysselsatte	1 293	10	14	76	25	24
	50-99 sysselsatte	265	14	14	72	0	25
	100-199 sysselsatte	111	15	19	75	25	31
	200-499 sysselsatte	41	8	67	67	0	0
	>=500 sysselsatte	17	12	100	49	0	0

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.40a. Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av alle foretak		Prosent av foretak med innkjøpskontrakter		
		Innkjøpskontrakter fra norske offentlige institusjoner	innkjøpskontrakter fra utenlandske offentlige institusjoner	Innovasjon påkrevd som del av kontrakten	Innovasjon, men ikke påkrevd som del av kontrakten	Ingen innovasjon som følge av kontrakten
A-N Næringslivet totalt	19 102	31	4	11	14	77
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	261	4	3	74	0	26
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	315	16	3	4	3	93
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	870	14	0	11	10	80
C11 Prod. av drikkevarer	30	20	3	0	0	100
C13 Prod. av tekstiler	111	30	4	26	15	58
C14 Prod. av klær	42	28	9	25	16	91
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	0	0	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	430	18	3	9	3	88
C17 Prod. av papir og papirvarer	34	21	0	15	14	71
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	249	34	0	2	10	88
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	82	23	10	0	19	81
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	59	12	0	0	100
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	158	23	5	8	20	72
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	245	35	0	4	2	96
C24 Prod. av metaller	64	11	3	0	20	80
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	799	20	1	5	5	90
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	116	23	25	46	11	43
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	24	11	27	39	56
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	382	21	3	12	26	64
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	72	24	1	6	24	70
C30 Prod. av andre transportmidler	199	19	4	26	15	65
C31 Prod. av møbler	170	26	2	5	10	86
C32 Annen industriprod.	147	25	1	12	8	80
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	379	17	1	7	13	80
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	284	43	4	7	8	89
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	46	2	9	14	81
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 840	46	2	6	9	87
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 890	31	3	7	13	81
H49-53 Transport og lagring	723	27	3	8	12	81
I55 Overnattingsvirksomhet	799	34	7	3	10	87
I56 Serveringsvirksomhet	570	16	2	21	1	85
J58 Forlagsvirksomhet	616	30	7	22	26	62
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	158	41	7	0	37	63
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	31	16	0	20	0	80
J61 Telekommunikasjon	169	45	9	15	17	67
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	907	47	6	22	26	56
J63 Informasjonstjenester	143	43	9	17	12	75
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	535	19	1	7	7	89
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	439	42	3	29	18	59
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 362	41	5	10	20	71
M72 Forskning og utviklingsarbeid	111	43	23	36	28	38
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	319	40	0	6	3	92
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	108	35	13	10	24	69
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	226	27	4	3	22	75
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	231	36	5	26	12	63

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.40b. Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av alle foretak		Prosent av foretak med innkjøpskontrakter		
			Innkjøpskontrakter fra norske offentlige institusjoner	innkjøpskontrakter fra utenlandske offentlige institusjoner	Innovasjon påkrevd som del av kontrakten	Innovasjon, men ikke påkrevd som del av kontrakten	Ingen innovasjon som følge av kontrakten
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 102	31	4	11	14	77
	5-9 sysselsatte	6 481	25	3	11	16	75
	10-19 sysselsatte	4 445	33	3	10	15	77
	20-49 sysselsatte	5 330	33	3	9	11	82
	50-99 sysselsatte	1 532	39	5	10	13	78
	100-199 sysselsatte	735	41	8	13	16	74
	200-499 sysselsatte	368	39	9	18	9	75
	>=500 sysselsatte	211	53	13	28	18	62
C: Industri	Totalt	4 736	21	3	11	12	80
	5-9 sysselsatte	1 650	19	2	7	12	83
	10-19 sysselsatte	1 318	20	1	9	12	82
	20-49 sysselsatte	1 009	23	3	12	12	77
	50-99 sysselsatte	393	24	6	12	9	79
	100-199 sysselsatte	210	22	9	17	15	69
	200-499 sysselsatte	95	22	8	21	4	75
	>=500 sysselsatte	60	37	11	48	14	57
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	11 337	34	4	12	16	74
	5-9 sysselsatte	4 449	28	3	12	18	72
	10-19 sysselsatte	2 818	39	5	11	17	74
	20-49 sysselsatte	2 674	32	3	11	13	78
	50-99 sysselsatte	741	40	6	12	15	75
	100-199 sysselsatte	357	49	10	15	16	71
	200-499 sysselsatte	197	47	12	19	12	73
	>=500 sysselsatte	100	67	17	17	22	66
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 029	39	2	7	9	86
	5-9 sysselsatte	382	18	3	11	14	82
	10-19 sysselsatte	308	36	2	5	4	91
	20-49 sysselsatte	1 647	41	2	5	9	89
	50-99 sysselsatte	398	52	2	7	12	82
	100-199 sysselsatte	168	47	2	8	14	82
	200-499 sysselsatte	76	38	5	14	3	83
	>=500 sysselsatte	50	43	8	43	9	52

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.41a. Strukturelle endringer i foretakene, etter detaljert næring, 2011-2013

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet				Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet			
		Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller oppgavene til foretaket	Opprettet nye datterselskap i Norge eller andre europeiske land	Opprettet nye datterselskap utenfor Europa		Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller oppgavene til foretaket	Opprettet nye datterselskap i Norge eller andre europeiske land	Opprettet nye datterselskap utenfor Europa
A-N Næringslivet totalt	7 686	14	9	8	2	11 416	5	2	3	0
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	87	25	7	8	5	174	5	1	5	0
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	100	18	10	15	6	215	7	1	7	1
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	434	12	7	5	0	436	2	3	1	-
C11 Prod. av drikkevarer	19	27	21	5	-	11	10	3	3	-
C13 Prod. av tekstiler	58	5	15	6	-	53	4	4	2	-
C14 Prod. av klær	16	19	13	-	13	26	2	2	2	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	177	6	6	2	-	253	2	0	1	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	27	13	13	7	19	6	3	-	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	113	16	-	1	-	136	-	4	0	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprodukter, kjemikalier og kjemiske produkter	62	17	17	7	7	20	1	3	-	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	17	17	8	8	5	6	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	93	14	1	5	1	65	4	5	2	2
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	96	16	11	12	1	149	7	-	1	-
C24 Prod. av metaller	34	12	9	6	6	30	3	5	-	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	280	7	6	8	2	519	3	4	1	1
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	93	13	4	9	9	23	3	3	3	2
C27 Prod. av elektrisk utstyr	75	11	7	12	5	60	1	1	-	3
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	255	7	10	6	2	127	3	0	2	2
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	40	15	3	11	-	32	5	-	-	-
C30 Prod. av andre transportmidler	78	24	14	4	7	121	2	2	1	1
C31 Prod. av møbler	105	11	23	3	1	64	1	-	1	1
C32 Annen industriprod.	41	18	28	3	3	106	2	1	-	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	96	33	9	3	1	283	4	1	2	-
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	88	19	12	26	9	197	4	6	8	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	128	15	8	9	1	201	5	3	7	-
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	389	26	10	6	0	1 451	5	2	5	-
G46 Agentur- og engroschandelen, unntatt med motorvogner	1 351	15	9	10	1	2 539	8	3	3	0
H49-53 Transport og lagring	200	19	7	11	3	523	8	4	6	1
I55 Overnattingsvirksomhet	254	11	6	2	-	545	3	3	1	1
I56 Serveringsvirksomhet	130	11	18	-	-	440	6	2	2	-
J58 Forlagsvirksomhet	341	16	21	8	2	275	3	3	1	0
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	65	3	3	14	-	93	2	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	7	14	-	-	-	24	-	3	3	-
J61 Telekommunikasjon	96	21	20	10	2	73	1	6	5	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	657	10	5	10	4	250	2	1	1	-
J63 Informasjonstjenester	107	9	3	6	4	36	4	1	3	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	213	16	15	13	1	321	4	2	4	1
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	188	7	-	7	2	251	3	2	4	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	646	10	6	9	4	717	4	2	1	1
M72 Forskning og utviklingsarbeid	87	6	2	11	6	24	3	1	4	-
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	96	11	16	8	-	223	5	4	-	2
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	65	18	3	11	2	43	7	7	-	-
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	101	6	7	10	-	125	4	-	-	-
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	95	21	6	15	7	136	2	0	3	-

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Tabell A11.41b. Strukturelle endringer i foretakene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013

Hovednæring	Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet				Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet			
			Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt, avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller opp-gavene til foretaket	Opprettet nye datterselskap i Norge eller andre europeiske land	Opprettet nye datterselskap utenfor Europa		Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt, avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller opp-gavene til foretaket	Opprettet nye datterselskap i Norge eller andre europeiske land	Opprettet nye datterselskap utenfor Europa
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	7 686	14	9	8	2	11 416	5	2	3	0
	5-9 sysselsatte	2 570	7	5	5	1	3 911	3	2	2	0
	10-19 sysselsatte	1 825	10	8	8	2	2 619	5	3	3	1
	20-49 sysselsatte	1 909	17	9	9	2	3 421	5	2	3	0
	50-99 sysselsatte	651	23	13	11	3	881	8	4	3	0
	100-199 sysselsatte ...	376	23	16	10	6	359	9	3	3	1
	200-499 sysselsatte ...	202	36	17	20	8	166	7	3	3	-
	>=500 sysselsatte	152	39	24	19	8	59	8	3	3	1
C: Industri	Totalt	2 195	13	9	6	2	2 541	3	2	1	1
	5-9 sysselsatte	690	9	7	6	0	960	1	2	-	-
	10-19 sysselsatte	536	7	9	2	2	782	3	3	2	1
	20-49 sysselsatte	493	13	6	6	1	516	5	2	1	1
	50-99 sysselsatte	215	19	11	9	3	178	4	2	1	-
	100-199 sysselsatte ...	141	22	14	7	8	69	3	1	2	1
	200-499 sysselsatte ...	69	33	15	14	6	26	2	4	1	-
	>=500 sysselsatte	51	35	23	8	10	10	2	-	-	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	4 699	13	8	9	2	6 637	5	2	2	0
	5-9 sysselsatte	1 783	7	5	5	1	2 666	3	1	2	0
	10-19 sysselsatte	1 207	10	8	9	2	1 611	6	4	2	0
	20-49 sysselsatte	1 061	18	10	12	2	1 612	6	2	3	0
	50-99 sysselsatte	304	23	15	13	4	438	8	6	4	0
	100-199 sysselsatte ...	178	21	17	12	6	179	9	4	3	1
	200-499 sysselsatte ...	97	33	18	21	9	100	7	3	2	-
	>=500 sysselsatte	68	40	28	22	8	32	9	3	4	2
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	791	22	10	10	3	2 238	5	2	6	0
	5-9 sysselsatte	97	7	-	1	-	285	5	3	3	-
	10-19 sysselsatte	82	15	6	23	8	226	2	4	12	-
	20-49 sysselsatte	354	19	10	5	1	1 293	3	2	5	-
	50-99 sysselsatte	133	29	12	10	2	265	10	3	4	0
	100-199 sysselsatte ...	57	31	16	15	4	111	14	2	7	1
	200-499 sysselsatte ...	35	50	15	29	9	41	12	1	10	-
	>=500 sysselsatte	33	40	19	31	6	17	12	6	6	2

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

I næring M74 dekkes kun 74.9 og i næring N82 kun 82.9.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2013.

Figurregister

2.1.	PP-innovasjoner i næringslivet, etter undersøkelse	10
2.2.	Typer av innovasjonsaktivitet, etter undersøkelse.....	11
2.3.	PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og undersøkelse.....	12
2.4.	Typer av innovasjon, nye næringer i undersøkelsen.....	13
2.5.	Innovasjonskostnader i næringslivet, etter undersøkelse.....	14
2.6.	Foretakenes omsetning fra produktinnovasjoner, etter undersøkelse.....	15
2.7.	Samarbeidspartnere for FoU og innovasjon, etter undersøkelse	16
2.8.	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktiviteter, etter undersøkelse	18
2.9.	Faktorer som hinder eller begrenser PP-innovasjonsaktivitet	19
2.10.	Offentlige innkjøpskontrakter med og uten innovasjon, etter undersøkelse	20
3.1.	Norges plassering på IUS hovedindeks	23
3.2.	IUS delindekser i for de nordiske landene.....	24
3.3.	Andel foretak med innovasjonsaktivitet, alle typer.....	25
3.4.	Typer av innovasjonsaktivitet	26
3.5.	Samarbeid om produkt- og prosessinnovasjoner	27
3.6.	Innovasjonskostnader som andel av total omsetning.....	29
3.7.	Omsetning som kommer fra produktinnovasjoner.....	30
3.8.	Innovative produkter som andel av produktinnovatørens omsetning, utvalgte land.....	31
3.9.	Offentlige innkjøpskontrakter som leder til innovasjon	32

Tabellregister

4.1.	Næringsdekning for undersøkelsen.....	34
4.2.	Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg.....	35
4.3.	Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter størrelsesgruppe.....	37
4.4.	Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring	38

Vedleggstabeller

A11.01a.	Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter detaljert næring, 2011-2013	53
A11.01b.	Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	54
A11.02a.	Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter detaljert næring, 2011-2013	55
A11.02b.	Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	56
A11.03a.	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2011-2013	57
A11.03b.	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	58
A11.04a.	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2011-2013	59
A11.04b.	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	60
A11.05a.	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	61
A11.05b.	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	62
A11.06a.	Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	63
A11.06b.	Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	64
A11.07a.	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i referanseåret, etter detaljert næring, 2011-2013	65
A11.07b.	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i referanseåret, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	66
A11.08a.	Innovasjonskostnader i 2013, etter detaljert næring.....	67
A11.08b.	Innovasjonskostnader i 2013, etter hovednæring og størrelsesgruppe	68
A11.09a.	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2013, etter detaljert næring	69
A11.09b.	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2013, etter hovednæring og størrelsesgruppe.....	70
A11.10a.	Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2011-2013	71
A11.10b.	Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	72
A11.11a.	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2011-2013	73
A11.11b.	Informasjonskilder med stor betydning for innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	74
A11.12a.	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2011-2013.....	75
A11.12b.	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	76
A11.13a.	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for å hindre eller begrense pågående innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	77
A11.13b.	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for å hindre eller begrense pågående innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	78
A11.14a.	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	79
A11.14b.	Faktorer som er svært- eller nokså viktige for ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	80
A11.15a.	Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2011-2013	81
A11.15b.	Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	82
A11.16a.	Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2011-2013	83
A11.16b.	Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	84
A11.17a.	Samarbeidspartnerens lokalisering, etter detaljert næring, 2011-2013	85

A11.17b. Samarbeidspartnerne lokaliserer, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	86
A11.18a. Bruk av beskyttelsesmetoder for å opprettholde eller styrke konkurransevnen til PP-innovasjoner, etter detaljert næring, 2011-2013.....	87
A11.18b. Bruk av beskyttelsesmetoder for å opprettholde eller styrke konkurransevnen til PP-innovasjoner, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	88
A11.19a. Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2011-2013.....	89
A11.19b. Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	90
A11.20a. Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	91
A11.20b. Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	92
A11.21a. Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	93
A11.21b. Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	94
A11.24a. Markedsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2011-2013	95
A11.24b. Markedsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	96
A11.25a. Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	97
A11.25b. Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	98
A11.26a. Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2011-2013	99
A11.26b. Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013.....	100
A11.40a. Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter detaljert næring, 2011-2013.....	101
A11.40b. Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	102
A11.41a. Strukturelle endringer i foretakene, etter detaljert næring, 2011-2013.....	103
A11.41b. Strukturelle endringer i foretakene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2011-2013	104

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9234-7 (trykt)
ISBN 978-82-537-9235-4 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-357-9234-7

9 788235 792341

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway